

I FƏSİL

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu

MÜNDƏRİCAT

- **Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu (Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu 1995-ci ildə Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmışdır) 3**
- **“Azərbaycan-İRS” jurnalı - Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğat vasitəsi kimi çıxış edir.....4**
- **“Azərbaycan-İRS” jurnallarından baş məqalələr:.....5**
- Azərbaycan Məbədləri.....5
- Həyat dərsi.....6
- Üzüyümün qaşığı firuzəyəndir.....7
- Azərbaycan idmanının qədim ənənələri 8
- Qızıl irsimiz.....9
- Rəşid adlı bir möcüzə 10
- Mənəvi irsimiz.....11
- Musiqi, Musiqi... 12
- **Keçirilən tədbirlər:.....13**
- Gənc ifaçıların müsabiqəsi start götürmüşdür 13
- Xeyriyyə gecəsi 14
- Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu Filarmoniyada muğam axşamı təşkil etmişdir.....15
- “Muğam dəstgahları” layihəsi Bir daha şifahi musiqi irsinin qorunması və təbliğinə dair 16
- "Azərbaycanın abidələri uşaqların gözü ilə" 19
- Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu Filarmoniyada muğam axşamı təşkil etmişdir. Prezident İlham Əliyev konsertdə olmuşdur 20
- Bəşər mədəniyyətinin inciləri (Bu, Azərbaycan muğamlarıdır.).....21
- “Qarabağ xanəndələri” albomunun təqdimat mərasimi.....24
- Akademik Milli Dram Teatrında "Dirilən adam"ın ilk tamaşası olmuşdur.....25
- Uşaqların beynəlxalq bədii yaradıcılıq festivalı başa çatmışdır 26
- Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu Filarmoniyada muğam axşamı təşkil etmişdir.....27
- Azərbaycan, Koreya və Türkiyə rəssamlarının əsərlərinin sərgisi açılmışdır 28
- Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondundan 29
- **Azərbaycan Respublikasının xalq artisti Məmmədbağır Bağırzadənin vaxtsız vəfatı ilə əlaqədar ailəsinə başsağlığı.....30**
- **Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva vokalçılarının Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin münisflər heyətinin üzvləri ilə görüşmüşdür.....31**
- **Mehriban Əliyeva incəsənətə diqqət göstərir.....33**
- **Dahi bəstəkar Dmitri Şostakoviçin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş beynəlxalq festivalın**

---

təntənəli açılışı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir	34
➤ Uşaq musiqi festivalı açılmışdır	35
➤ Bakıda “Üns yaradıcılıq səhnəsi” teatrının təntənəli açılışı olmuşdur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir	36
➤ “Televiziya muğam müsabiqəsi – 2005”ə yekun vurdu	37
➤ Muğamın tükənməz cazibəsi	39
➤ Üç aydan çox davam edən “Muğam Müsabiqəsi – 2007” maraqlı final yarışması ilə başa çatdı ...	42
➤ Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva "Muğam televiziya müsabiqəsi-2007"nin qalibləri və münşiflər heyətinin üzvləri ilə görüşmüşdür	43
➤ Xalqın muğam xəzinəsi	45
➤ Mehriban Əliyeva: "Muğam bizim mədəniyyətimizin əsas sütunlarından biridir"	50
➤ I Respublika Muğam Müsabiqəsinə start verildi	53
➤ Beynəlxalq Muğam Simpoziumu keçiriləcək	55
➤ “Muğam aləmi” beynəlxalq festivalı çərçivəsində beynəlxalq elmi simpozium başlanmışdır	56
➤ Mehriban Əliyeva: Muğam gözəlliyin və məhəbbətin rəmzidir	58
➤ Azərbaycan muğamı beynəlxalq səviyyəli janr olaraq qəbul olunub	60
➤ Mehriban xanım Əliyeva muğamımızı dünyaya tanıtdı	62
➤ Bakıda "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalının təntənəli açılış mərasimi keçirilmişdir	65
➤ “Muğam aləmi” II Beynəlxalq muğam festivalına Heydər Əliyev Sarayında geniş konsert proqramı ilə yekun vurulmuşdur	67
➤ “Muğam Televiziya Müsabiqəsi - 2011” başa çatdı	69
➤ Mehriban xanım Əliyeva məqsədyönlü fəaliyyətilə Azərbaycan muğamını bəşəriləşdirib	71
➤ Mehriban xanım Əliyeva: "Eurovision" mahnı müsabiqəsi musiqi mədəniyyəti tarixində ənənəyə çevrilmiş böyük bayram olmaqla yanaşı, həm də mədəniyyətlərarası dialoqa töhfə verən əhəmiyyətli bir tədbir kimi tanınmaqdadır	74
➤ “Eurovision-2012” mahnı müsabiqəsinin ölkəmizdə yüksək səviyyədə təşkili hələ də dünya mətbuatının gündəmindədir	75
➤ Bakıda “Muğam aləmi” III Beynəlxalq muğam festivalının təntənəli açılışı olmuşdur	76
➤ Qəbələ beynəlxalq klassik musiqi mədəniyyəti mərkəzinə çevrilib	78
➤ «Muğam televiziya müsabiqəsi-2013» yaddaqalan final yarışması ilə başa çatmışdır	80

I FƏSİL

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu (Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu 1995-ci ildə Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmışdır)

“Azərbaycan-İrs” bir qeyri – hökumət nəşridir. Jurnalın əsas məqsədlərindən biri Azərbaycanın mədəniyyəti, tarixi, elmi, təhsili, incəsənəti, ədəbiyyatı, teatrı, kinosu, musiqisi, idmanı və ətraf mühit problemləri haqqında məlumatları və eyni zamanda ona xas olan adət-ənənələri ölkə daxilində və bütün dünyada yaymaqdan ibarətdir.

Jurnal ingilis, rus və Azərbaycan dillərində latın və kiril əlifbaları ilə çap olunur.

**“Azərbaycan-İRS” jurnalı - Azərbaycan mədəniyyətinin
təbliğat vasitəsi kimi çıxış edir**

Azərbaycan mədəniyyətinin ölkədə və xaricdə daha geniş təbliğ olunması məqsədilə Mehriban xanım Əliyeva 1996-cı ildə Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çap olunan “Azərbaycan-İRS” jurnalını təsis etmişdir. Jurnal artıq 16 dəfə dərc olunmuş və həmin buraxılışlar dünyanın bir sıra ölkəsində yayılmışdır. Jurnalda Azərbaycan tarixi, mədəniyyətinə dair materiallar çap olunur.

Bu illər ərzində Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi altında Müslüm Maqomayev, Fidan və Xuraman Qasımovaların və Rəşid Behbudov kimi Azərbaycan incəsənətinin ən gözəl xadimlərinin şərəfinə yubiley və xatirə gecələri təşkil olunmuşdur. Yubiley gecələrinin keçirilməsindən sonra Rəşid Behbudov (CD diski ilə) , Fidan və Xuraman Qasımovalara həsr olunmuş “Azərbaycan-İRS” jurnalının xüsusi buraxılışları dərc olunmuşdur.

Müslüm Maqomayevin səsinin bütün dünyada çoxsaylı pərəstişkarları vardır. Görkəmli müğənninin yaradıcılığının daha geniş təbliğatı məqsədilə Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə Müslüm Maqomayevin ifa etdiyi mahnıları, romansları, operalardan ariyaları, kinofilmlərdən mahnıları yazılmış 5 diskli albom buraxılmışdır.

“Azərbaycan–İRS” jurnallarından baş məqalələr:

Azərbaycan Məbədləri

Tarixən Azərbaycan böyük bir sahədə Qafqaz dağlarından başlayıb müasir İranda Səfidrud çayı arasındakı ərəzidə yerləşirdi. Azərbaycan ərəzisindən karvan yolları, o cümlədən Şumer, Assuriya, Yunan, Roma, İran, Türk, Hind, Çin və s. kimi qədim sivilizasiyaları birləşdirən Böyük İpək Yolu keçirdi. Bu sivilizasiyaların hər biri öz mədəniyyətini və etiqadını güclə, yaxud “xoşluqla” Azərbaycanda yaymağa can atırdı. Azərbaycan bu gün özünə doğmalaşmış İslam dinini qəbul edənə qədər demək olar ki, dünyanın bütün dinlərindən keçmişdir. Qərbdən Bizans, cənub-qərbdən Suriya Azərbaycanda xristianlığı, cənubdan, cənub-şərqdən İran zərdüştlüyü, şimaldan Xəzərlər iudaizmi yaymağa cəhd göstərirdi, səlcuqlar, türk-monqollar isə özləri ilə buddizmi gətirmişdilər. Çox vaxt məbədləri əhalinin əsas hissəsinin dini qəbul etməsindən, yaxud da onun dövlət dini elan olunmasından çox-çox əvvəl inşa etməyə başlayırdılar. Belə ki, tək Qafqazda deyil, bütün xristian aləmində ən qədim abidələrdən sayılan Şəkinin Kiş kəndindəki xristian məbədi Qafqaz Albaniyasının xristianlığı qəbul etməsindən xeyli əvvəl tikilmişdi. “Avesta”da adı çəkilən Təxti-Suleymandakı odlar məbədi zərdüştlüyün ən qədim abidələrindən biri olmaqla bərabər, həm də ən çox sayılanı idi. Özlərinin məşhur məbədləri olmasına baxmayaraq, Sasani şahənşahlarının tacqoyma mərasimləri bu məbəddə keçirilirdi. Yampolski Azərbaycanı zərdüştlüyün papalıq vilayəti adlandırır. Belə vilayətlərdən biri, özündə Qobustan və Abşeronu birləşdirən və hazırda Suraxanıda fəaliyyətdə olan Atəşgah məbədi, qədim odlar məbədi və odlar mehrabının qalıqları tapılan Bakı rayonu idi. Zaqatala rayonunda eramızın əvvəllərində çox unikal qayaüstü məzdəkizm abidəsi günümüzədək gəlib çatmışdır. Qarabağda, Şəki-Zaqatala rayonunda, həmçinin Qazax rayonunda xristianlığın çoxlu məbədləri qalmışdır. İlk dəfə İlhanilər tərəfindən inşa edilmiş çoxlu Budda məbədləri sonradan islamı qəbul etmiş xələfləri tərəfindən dağıdılmışdı. Qədim yəhudi məbədi qalmamışdır. Dağ yəhudilərinin bu gün də Qubada fəaliyyətdə olan ilk sinaqoqu XIX əsrin sonlarında tikilmişdir. Ərəb müsəlman dünyasından xaricdə ən qədim məscidlər Azərbaycanda inşa edilib, bu günümüzədək qalmışdır. Yuxarıda deyilənlərlə əlaqədar çoxları Azərbaycanı Allah tərəfindən xeyir-dua verilmiş ölkə hesab edirdilər: O, (Azərbaycan ölkəsi) bəxtiyar ölkələrdən biridir. Onda günəş idrakı parladi. Bu ölkə Allahdan xeyir-dua alıb. O, peyğəmbərlərin və müqəddəslərin mehrabıdır. Gənc, müstəqil Azərbaycan qarşısında bu günümüzədək gəlib çatmış zəngin irsi bərpa edib qorumaq kimi məsul və şərəfli vəzifə dayanır. Jurnalın bu nömrəsi Azərbaycan məbədlərinə həsr olunmuşdur. Biz gələcəkdə də bu problemə qayıdacaq və oxucularımızı bu mövzularla tanış edəcəyik.

Mehriban Əliyeva

Həyat dərsi

XX əsr Azərbaycan tarixinin önəmli, əlamətdar bir mərhələsi var: 60-cı illərin sonundan başlanan və XXI əsrə adlayan tarixi zaman. İlk baxışda quru statistika və faktlarla dolu, möhtəşəm, ziddiyyətli, enişli-yoxuşlu bir dövrün mənzərəsi yaranacaq. Lakin ikicə kəlmə söz tarix səhifələrini canlandırır, uğurları, itkiləri, tərəqqi və inkişafı onlarca müfəssəl cədvəldən, araşdırmalardan qat-qat tutumlu əks etdirə bilər. Heydər Əliyev. Tarix salnaməsinin XX əsr üçün taleyüklü səhifələrinin iştirakçısı, yaradıcısı, aparıcısı. 30 ildən artıq Azərbaycanın məsuliyyətini öz çiyinlərində daşıyan, onu bir dövlət və millət kimi tarixin sınaqlarından çıxaran Vətəndaş, Şəxsiyyət, Lider. Mənim də mənsub olduğum nəsil üçün – dünyaya 60-cı illərdə göz açanlara – o, ailə üzvü qədər yaxın və doğmadır. Və bu yaxınlıq tamamilə təbiidir.

Hələ məktəb illərindən universitetə qədər, oradan da müstəqil həyata vəsiqə alanlar üçün Heydər Əliyev möhkəm iradəsi, təşkilatçılıq və dövlətçilik vərdislərinin unikal virtuozluğu ilə heyran edən, geniş erudisiyası, qibtəediləcək işgüzarlığı, sənətə vurğunluğu və sənət adamlarına himayədarlığı ilə örnək bir lider olmaqla yanaşı, həm də bizim gündəlik həyatımızın, məişətimizin təcridəlməz hissəsi idi.

O zamanın qanunlarına görə yaşayan bir cəmiyyətdə respublika başçısının, sözün yaxşı mənasında, millətpərəst bir insan olması onun həyatının nə qədər maneələrlə, üstüörtülü təhlükələrlə, daxili sarsıntılarla dolu olduğunu göstərir. Başqa cür ola da bilməzdi! Axı Azərbaycan üçün Heydər Əliyev möhkəm sipər, dayaqdır. Bunu bizim nəslimiz 80-ci illərin sonunda Vətənin üstünü qara buludlar alanda – Qarabağ savaşında, 20 Yanvar faciəsində haqsızlıq və laqeydlik ilə üz-üzə qalanda hiss etdi. Onun Azərbaycan üçün varlığının talenin Tanrı payı olduğunu onda dərinlən duyduq. Hiss etdik ki, “Azərbaycan və Heydər Əliyev qırılmaz tellərdir” kəlmələrinin ifadəsi adi ritorika deyil.

Tərəqqisi üçün çalışdığı, mədəniyyəti, keçmişi ilə fəxr etdiyi, nəsillərinin gələcəyi üçün düşündüyü Vətən – Azərbaycan taleyi onun adı insan taleyi ilə əbədi olaraq bağlandı.

Hüseyn Cavidə uzaq soyuq Sibirdən Vətəninə qaytaranda, dahi həmvətənlərinin xatirəsini əbədləşdirmək üçün bir-birindən əhəmiyyətli tarixi-mədəni layihələri reallaşdıranda, yüzlərlə gənci keçmiş SSRİ-nin aparıcı ali məktəblərinə oxumağa göndərəndə, mənəvi irsimizin qorunması, təbliği ilə bağlı məsələləri daim diqqət mərkəzində saxlayanda o, bizlərə “Bu Vətən sənin, mənim, hamımızındır” kəlmələrinin əsl mahiyyətini anladan həyat dərsi keçirdi. 1993-cü ildə yenidən Azərbaycan tarixini yaradan Heydər Əliyevi dəstəkləmək üçün meydanlara yığışan, onun səsinə səs verən milyonlarla azərbaycanlı arasında biz də - dünyaya 60-cı illərdə göz açanlar da var idik.

Mənim həmyaşıdlarım bəyatlardakı Heydər Əliyev mərhələsinin bu gününü yaşayır, yenə də həyat dərsi keçir. Bu dərslər onun timsalında ruhun, iradənin gücünə, insanın məğlubedilməzliyinə inam dərslidir.

Mehriban Əliyeva

Üzüyümün qaşı firuzəndir...

Müasir Azərbaycan mədəniyyətinin möcüzəli, ecazkar bir musiqi dünyası var. Bu dünyanın parlaq ulduzları – Fidan və Xuraman Qasımovalar artıq iyirmi beş ildir valehedici, bənzərsiz, ilahi səsləri ilə Azərbaycanı dünyada tanıdan əsl sənət elçiləridir. Milli vokal məktəbimizin mötəbər beynəlxalq müsabiqələrdə ən yüksək səviyyədə - qaliblər zirvəsində təmsil olunması ilk dəfə Fidan və Xuraman Qasımovaların adı ilə bağlıdır. Fidan xanımın İtaliyada (Viotti adına), Xuraman xanımın Yunanıstanda (Mariya Kallas adına), Rusiyada (Pyotr Çaykovski adına) sənət yarışmalarında parlaq qələbələri XX əsr Azərbaycan musiqi tarixinə qızıl hərflərlə yazılmışdır. Tale onlardan sanki heç nəyi əsirgəməyib – gözəl səs, gözəl sima, nadir istedad... Hər iki bacının ümumiləşdirilmiş obrazı məhz bu iki kəlməyə köklənir: Güzəllik və İstedad. Fidan Qasımovanın Nigarı, Marqaritası, Dezdemonası, Tatyanası, Mimişi..., Xuraman Qasımovanın Sevili, Toskası, Aidası... Müğənnilərin opera səhnəsində yaratdıqları obrazlar qalereyası texniki kamilliyi, obrazın daxili aləminin parlaq təəcəssümü ilə diqqəti cəlb edir. Hələ onların dünya vokal ədəbiyyatını – Baxdan tutmuş müasir Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərinə qədər - əhatə edən zəngin repertuarını demirik. İyirmi beş ildə Fidan və Xuraman Qasımovaların həyatında uğur, parlaq qələbələr kədərli, qəmli anlarla qoşa addımlayıb. Lakin hər iki sənətkar taleyin zərbələrinə sinə gərəkək bu gün də dünyanın hər bir guşəsində bol-bol alqış qazanır, Azərbaycan musiqisinin salnaməsini yaradır. Fidan və Xuraman Qasımovalar ən ali dövlət mükafatlarına layiq görülməblər. Lakin onların ən böyük mükafatı tamaşaçı ilə dolu, güllü-çiçəkli konsert zalları, teatr səhnələri, xarici ölkələrə çoxsaylı dəvətlər, Bakı Musiqi Akademiyasındakı tələbələri və həmkarlarının məhəbbətidir.

Mehriban Əliyeva

Azərbaycan idmanının qədim ənənələri

Bu il biz Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin yaradılmasının 10 illiyini qeyd edirik. Komitə 1992-ci ildə, ölkəmizin müstəqillik qazandığı gündən üç ay sonra yaradılmışdır. Olimpiya oyunları – bu heyrətamiz yaradıcılıq insan cəmiyyətinin mədəni, humanist minilliyə qədəm qoymasının ifadəsidir. İnsana xas olan mübarizlik ruhu, güc nümayişi, döyüşkənlik humanist formada özünü göstərməyə başladı. Oyunlar və yarışların müharibələri əvəz etməsi qədim Elladanın ən möhtəşəm nailiyyəti hesab olunmalıdır. Çünki, o dövrdə Olimpiadada, vicdanlı yarışda rəqibinə qalib gələn və iştirak etdiyi idman növündə görkəmli nailiyyətlər qazanan idmançı ölkəsinin ən hörmətli şəxsi, qəhrəmanı hesab olunurdu. Bu da əlamətdardır ki, Olimpiya oyunları keçirilən zaman bütün hərbi münafişələrə son qoyulurdu. Bu isə öz növbəsində ümumi sülhə tərəf addım idi. Azərbaycanda bədən tərbiyəsi və idmana bütün dövrlərdə böyük diqqətlə yanaşırdılar. Çünki, insanın cəmiyyətdəki mövqeyi at çapmaq, ox atmaq, qılınc oynatmaq, güləsmək məharətinə və eyni zamanda fiziki qüvvəsinə görə müəyyənləşirdi. Yaşlılar öz bacarıqlarını ov zamanı, hərbi yürüşlər zamanı və bayramlar münasibəti ilə müntəzəm keçirilən yarış və oyunlarda təkmilləşdirirdilər. Cıdır və dəvələrin yarışı xüsusilə məşhur idi. ÇOVQAN zadəgan oyunu hesab edilirdi ki, onu da xüsusi atlar üzərində bunun üçün nəzərdə tutulmuş ayrıca meydanda keçirirdilər. Lakin çovqanı at sürməyi azacıq da olsa bacaran hər bir kəs istənilən meydançada oynayırdı. Yarışlarda Şah ailəsinin üzvləri də iştirak edirdilər. Meydanda özünü xarici qonaqlara göstərmək və onların hərbi hazırlığını sınamaq olardı. Uşaqlar çovqanı ot üzərində oynayırdılar. OX ATMA yarışları da geniş yayılmışdı. Bunlardan ən mürəkkəbi at çaparaq uzaq məsafədəki hədəfi – uzun şaquli taxtanın ucuna qoyulmuş kiçik hələqdən keçirmək üzrə yarış idi. Azərbaycan milli yarışları arasında ən qədimi və ən çox seviləni GÜLƏŞdir. Bu idman növünün xüsusiyyətlərini bir çox şərq güləş növlərində tapmaq mümkündür. Bayram şənliklərində tanınmış pəhləvan-güləşçilər arasında yarışların keçirilməsi ənənəsi bizim günlərə qədər gəlib çatmışdır. Bahadır-pəhləvanlar xalq arasında böyük hörmətə malik idilər. Pəhləvan adına layiq görülmək və bu adı təsdiqləyən sənədə sahib olmaq üçün fiziki hazırlığın yüksək mərhələsinə çatmaq lazım idi. Qədim dastanlarda bir-birinə qarşı vuruşan iki düşmən ordunun və ya dəstənin taleyini pəhləvanların görüşü həll edirdi. Azərbaycanın orta əsr pəhləvanlarının adlarını tarixi yazılar və şairlər bizə çatdırmışlar. Belə hesab olunur ki, Şah İsmayılın dövründə xüsusi alətlər ilə çıxış edən pəhləvanlar hazırlanan ZORXANAlar yaradılmışdı. İdmançılar üçün meydança və tamaşaçıların əyləşməsi üçün amfiteatrı olan gümbəzli Zorxana binaları bir növ idman sarayları idi. Hal-hazırda Zorxana binaları Bakıda, Gəncədə və Ordubadda var. Azərbaycan Tarixi muzeyində Zorxanada çıxış edən pəhləvanların idman alətləri saxlanılır. İntellektual oyunlar da çox geniş yayılmışdı. Bunlar arasında xüsusən şahmat, nərd və başqalarını qeyd etmək olar. Şahmat və dama oyununu adətən ənənəvi tərzdə və gözübağlı oynayırdılar. Gözübağlı oyun tərzini karvan səyahətləri zamanı təkmilləşmiş və uzun sürən vaxtı qısaltmağa kömək etmişdir. Yarışların demək olar ki, hamısı musiqi sədaları ilə müşahidə olunurdu. Hətta şahmat oyunu zamanı ud alətində incə musiqi ifa edilirdi. Zorxanalarda güləş zamanı səslənən ənənəvi musiqidən başqa pəhləvanların şücaətindən bəhs edən mahnılar da ifa olunurdu. 1894-cü ildə Pyer de Kuberten müasir Olimpiya hərəkatının başlanğıcını qoyan Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinə yaratdı. İnsanların çoxdankı arzusu – bərabər döyüşdə qələbə çalmaq, müharibə ilə deyil hamı tərəfindən qəbul edilmiş qanunlar üzrə bitərəf hakimlər qarşısında yarışlarda öz məharətini sübut etdirmək arzusu həyata keçdi. Birinci Müasir Olimpiya Oyunları 1896-cı ildə Afinada keçirildi. Bundan düz 100 il sonra Azərbaycan Atlantada keçirilən XXVI Olimpiya oyunlarında müstəqil dövlət kimi çıxış etdi (Azərbaycan idmançıları Olimpiya oyunlarında ilk dəfə 50 il bundan əvvəl, SSRİ yığma komandası tərkibində çıxış etmişlər). Bundan sonra idmançılarımızın Avstraliyanın Sidney şəhərində keçirilən yay Olimpiya oyunlarında zəfərli çıxışları baş verdi – onlar Vətənə iki qızıl və bir bürünc medal ilə qayıtdılar. Olimpiya hərəkatının bu on ili ərzində Azərbaycanda artıq müstəqil dövlətin vətəndaşları olan çoxlu miqdarda yeni nəsəl idmançıları hazırlanmış, Bakıda, Naxçıvanda, Gəncədə, və Maştağada müasir tələblərə cavab verən idman kompleksləri ucaldılmış, bir neçə Beynəlxalq turnir, Avropa və Dünya birincilikləri keçirilmişdir. Ölkəmizin Olimpiya hərəkatının 10 illiyi münasibətilə jurnalımızın növbəti sayını Azərbaycanda idmanın inkişafı mövzusunda həsr etmək qərara alınmışdır.

Mehriban Əliyeva

Qızıl irsimiz

2001-ci ildə Şah İsmayılın Azərbaycan Şahı kimi taxta çıxması və Səfəvi Dövlətini yaratmasının 500 illiyi tamam olur. Səfəvilər dövründə Azərbaycanda, təsviri sənət qeyri-adi yüksəkliklərə çatmışdı ki, bu da öz növbəsində, ölkədə bu incəsənət növünün gələcək inkişafına böyük təsir göstərmişdi. O dövrün dahi Azərbaycan rəssamları, dünya şöhrəti qazanmış Sultan Məhəmməd, Ağa Mirək, Mir Müsəvvir, Mir Seyid Əli, Müzəffər Əli, Muhammədi və başqalarının xatirəsini yad etmək üçün jurnalımızın bu nömrəsini təsviri sənət mövzusunda həsr etmişik. Azərbaycan təsviri sənətinin tarixi kökləri çox qədimdir. Qədim rəssamlar insan və ov etdikləri heyvan təsvirlərini yüksək bədii ustalıqla təsvir etmişlər. Onlar artıq o dövrdə mərasim rəqslərinin hərəkətlərini və ov zamanı təqib səhnələrinin dinamikasını təsvir etməyi bacarmışlar. Qobustanda olan bir çox qayaüstü rəsmlər sübut edir ki, rəssamlar mərasimlərin məzmunundan asılı olaraq qadağan olunmuş ecazkar obrazların abstrakt təsvirlərini verməyi öyrənmişlər. Azərbaycanın ərazisində (Manna dövləti, e.ə. IX-VII əsrlər) öz gözəlliyi və işləmə texnikası ilə insanı heyran edən və üzərində allahlara qurbankəsmə səhnələri, ölkə başçıları, musiqiçilər və başqalarının təsvirləri olan nadir qablar tapılmışdır. Tanınmış rus sənətsünası Lukonin hesab edir ki, qonşu ölkələrin incəsənətinin mənbəyini Manna dövlətinin ərazisində axtarmaq lazımdır. O yazır: “Bu ərazinin incəsənəti həm skiflərin incəsənətinin, həm midiyalıların incəsənətinin, həm farsların incəsənətinin formalaşması üçün əsas olmuşdur. Zaviyə abidələri ilə təqdim olunan bu dövr xüsusilə maraqlıdır. Çünki, bir tərəfdən, bu abidələrdə biz yaxın zamanlarda tapılmış sivilizasiyanın son inkişaf mərhələsini müşahidə edirik, o biri tərəfdən isə, onlar skif incəsənətinin başlanğıc mərhələsi və fars incəsənətinin ilk abidələri ilə bilavasitə bağlıdırlar. Orta əsrlərdə kitab incəsənətinin inkişafı ilə əlaqədar Azərbaycan müsəlman şərqində kitab miniatürünün inkişafında əsas mərkəzlərdən biri olur. Yaxın və Orta Şərqdə ilk, ən erkən miniatürlər Azərbaycan şəhərlərindən Xoy, Marağa, və Təbrizdə Azərbaycan Atabəyləri (Eldəgizlər) dövründə, XIV əsrin sonu və XV əsrin əvvəllərində yaradılmışdır. Bir qədər sonra, Azərbaycan dövlətləri Qaraqoyunlu, Ağqoyunlu və Səfəvilərin bədii emalatxanalarında dünya bədii mədəniyyəti xəzinəsini zənginləşdirmiş özünəməxsus və orijinal kitab miniatür məktəbləri yaranır. Alman alimi F.Şults XIV-XV əsr Azərbaycan (Təbriz) miniatür məktəbini şərqin bir çox bədii məktəblərinin Alma-materi adlandırmışdır. İlk mərhələdə Azərbaycan miniatürü Mesopotamiya və türk-uyqur incəsənətinin təsiri altında inkişaf edirdi. Lakin, artıq XVII əsrin əvvəllərində və daha sonra, Avropa rəssamlığının təsiri təkcə miniatür yaradıcılığında deyil, təsviri incəsənətin başqa növlərində də aydın gözə çarpır. XIX əsrin əvvəlləri və Azərbaycanın şimal hissəsinin Rusiyaya birləşdirilməsindən sonra bu proses öz ifadəsini saray və binaların divar naxışlarında və təzəcə yaranan dəzgah rəssamlığında tapır. Təbriz, İrəvan, Şuşa, Şəki, Xoy şəhərlərindəki saray və fərdi yaşayış evləri yeni üslubda naxışlanır. İranda və Azərbaycanda (İrəvanı, Qarabağı, Allahverdi Əfşar, Mir Əli, Məhəmməd Həsən Əfşar və bir çox başqaları) Azərbaycan zadəganlarının gözəl portretləri yaradılır. Avropa-rus məktəbi rəssamlarının ilk nümayəndələri (İbrahim Səfi, Bəhrüz Kəngərli, Əzim Əzimzadə və başqaları) yaradıcılıq yoluna qədəm qoyurlar. 1920-ci ildən başlayaraq ölkədə Azərbaycan üçün yeni peşəkar bədii təhsil sistemi formalaşmağa başlayır. Yeni Azərbaycan rəssamlıq məktəbi yaranır. Sosialist realizmindən avanqarda kimi çətin inkişaf yolu keçmiş və özündə Şərqin və Qərbin ənənələrini birləşdirmiş bu məktəb yeni minilliyin əvvəlində kamillik səviyyəsinə çataraq özündə parlaq bədii fenomeni təcəssüm etdirir. Səttar Bəhlulzadə, Tahir Salahov, Toğrul Nərimanbəyov, Rasim Babayev, Mikayıl Abdullayev, Nadir Əbdürrəhmanov, Cavad Mircavadov, Əşrəf Murad oğlu, Tofiq Cavadov, Qorxmaz Əfəndiyev, Müslüm Abbasov, Kamal Əhməd, Altay Sadıqzadə, Qəyyur Yunus və bir çox başqalarının adları Azərbaycanın hüdudlarından çox-çox uzaqlarda məşhurdur.

Mehriban Əliyeva

Rəşid adlı bir möcüzə

Rəşid adlı bir möcüzəyə həsr olunub bu sayımız. Jurnalımızın tarixində ilk dəfə olaraq hər bir səhifəsini ayrılıqda və jurnalı bütövlükdə bir şəxsiyyətə, bir incəsənət xadiminə həsr edirik. Rəşid Behbudov yaradıcılığından bəhs edərkən “ilk dəfə” ifadəsi tez-tez səslənib. Məhz Rəşid ilk dəfə olaraq ekranda bənzərsiz Əsgər və operada Balaş obrazlarını yaradıb. Məhz Rəşid bir çox mahnının ilk və təkrarolunmaz ifaçısı olub. Məhz Rəşid ilk dəfə Mahnı Teatrı adlı ecazkar bir dünya yaradıb. Məhz Rəşid ilk dəfə olaraq Azərbaycan nəğməsi ilə, demək olar ki, bütün dünyanı dolanıb, Yer kürəsinin hər bir nöqtəsində doğma Azərbaycanı tərənnüm edib. Bütöv bir dünya idi Rəşidin özü də, sözü də. Hər birimiz özümüzü Rəşid adlı bir dünyanın ayrılmaz parçası hiss edərək çox gözəl başa düşürük ki, Rəşid nəğməsi, Rəşid səsi, Rəşid avazı hələ uzun illər bizim daxilimizdə yaşayacaqdır. Rəşid möcüzəsi dedikdə, biz Rəşidin özünün və sənətinin bu bənzərsizliyinə işarə edərək heç vaxt dəqiq təhlilə yatmayan bir çox problemləri sözün gücü ilə açıqlamaq istəyirik. Gözəl başa düşürük ki, əslində, Rəşid yaradıcılığı, Rəşid sənəti həyatımızın elə ayrılmaz hissəsi olub ki, bu deyilən söz bizim özümüzün haqqındadır. Qərribə musiqi duyumu var idi Rəşid Behbudovun. Onun nəğməsində, onun yaradıcılığında dövrün mühiti ilə ecazkar bir həmahənglik duyulurdu. Azərbaycan musiqi tarixində Rəşid bizim özümüzü də, bizim bədii zövqümüzü də dəyişdirməyə qadir olan bir sənətkar kimi qalacaqdır. XX əsrdə Azərbaycan musiqisində baş verən dəyişikliklərin səbəblərini Rəşid möcüzəsində axtarıb tapmaq olar. Müasir dünyanın bütün ritmlərini, daxili melodiyalarını böyük həssaslıqla duyan Rəşid Behbudov özünə xas olan dərin zövqü, coşqun ehtiras və hərarətli yeni melodiyalar, yeni ab-hava, yeni musiqi mənşərəsi formalaşdırırdı. Rəşid Behbudovun sənət aləmində gerçəkləşdirdiyi bir inqilab, sözsüz ki, Azərbaycan musiqi sənətinə xas olan milli muğam ənənələrinin üzərində qurulmuşdu. O, bizim keçmişimizi öz daxilində əridərək, sənət süzgəcindən keçirə-keçirə Azərbaycan mahnısına yeni bir həyat verdi. Böyük bir ustad kimi o, dünənimizi, bu günümüzü və sabahımızı öz yaradıcılığında bir vəhdət halında, bütöv bir şəkildə birləşdirməyə qadir oldu. Dərin ustalığı tələb edən bu heyratəmiz dəyişikliklər onun nə dərəcədə böyük ustad olduğunun kiçik bir sübutudur. O bu gün də hamımızın ustadıdır. Onun fəth etdiyi zirvələr bu gün də bizim üçün gözqamaşdırıcı üfüqlər açır. Rəşidin öz üslubu, öz sözü var idi sənətdə. Belə bir üslubun formalaşması ilk növbədə Rəşid şəxsiyyəti ilə bağlı idi. Hansı musiqişünası dindirənsəniz, deyəcək ki, müğənnilərin ifa üslubunu məhz bəstəkarlar formalaşdırır. Rəşid səsi, Rəşid ifa tərzini isə əksinə, bir çox bəstəkarların yaradıcılığına böyük təsir göstərərək yeni bir üslubun formalaşmasına təkan verdi. Səhnədə Rəşidi dinləməyə başlayan zaman insanda ancaq bir fikir yaranırdı ki, bu nəğmənin varsa-yoxsa bir müəllifi vardır – o da Rəşid Behbudov özüdür. Əbəs yerə deyil ki, Tofiq Quliyev Rəşidi ifa etdiyi bütün əsərlərinin həmmüəllifi adlandırır. Rəşidin ürəyindən gələn, bizim ruhumuzu oxşayan, bizi pərvazlandırır az qala uçmağa vadar edən, səsin sehrinə bürünüb gələn bu sözlər, bu cazibədar musiqi elə bil Rəşidin beyində, içində, qəlbində yaranıb bizə çatdırılır. Rəşid möcüzələrinin, Rəşid uğurlarının, Rəşid ölməzliyinin bir sirri də məhz budur. Ovsun dolu səsiylə Rəşid elə bir möcüzədir ki, sadəcə adını çəkməklə, gözlər önündə bütöv bir dünya canlanır. Həm də elə bir dünya ki, hər təzə gələn nəsil onu yeni bir tərzdə qavrayır. Yaşamağı ondandı ki, dünyanı qurtaracaq ruhuyla gözəl idi Rəşid və bir də ona görə ki, bənzərsiz idi, bir daha təkrarı olmayacaqdı onun. Rəşid Behbudovun sənət dünyasında şərqlə qərb, Asiya ilə Avropa, gündoğanla günbatan bir-birinə qovuşur. Dünya şöhrətini qazandıqdan sonra da o, Rəşid olaraq qaldı. O, yenə də həmin “arşın malçı” Əsgər, “talesiz” Balaş, könülaçan, qəlb oxşayan o şirin və məlahətli səsiylə doğma Qarabağı, doğma Azərbaycanı tərənnüm edən dahi müğənni, sadə insan, əsl vətəndaş olaraq qaldı. Elə Qarabağ dərdi də onun incə sənətkar qəlbini qırdı. Qarabağ dərdi ilə Rəşid köç etdi bu dünyadan. Şirin ana laylasından dilimizin ətri gəlir. Beşikdəyəkən uşaqlıq dünyamız anamızın ətrinə bürünən laylay və nazlamalarla dolu bir dildə yaranır. Bizim hamımızı öz qoynuna alan böyük Azərbaycan dünyası da elə bil bütövlükdə Rəşid səsi, Rəşid avazı, Rəşid nəğməsi ilə bizi böyüdü bəyaz-başaya çatdırıb. Bu dünya durduqca Rəşid möcüzəsi də yaşayacaqdır.

Mehriban Əliyeva

Mənəvi irsimiz

Azərbaycan xalqının klassik mədəni irsi, cəmiyyətin mənəvi və sosial həyatına daxil olmuş dini-fəlsəfi təlim – sufizm ilə qırılmaz tellərlə bağlı olmuşdur. Azərbaycanda islamaqədərki dövrün zəngin mədəni ənənələrinin saxlanılması və yenidən dərkində sufizm müstəsna rol oynamışdır. Sufizmlə bağlı yaranmış fəlsəfi, etik və estetik normalar müəyyən bir həyat tərzini şərtləndirərək Azərbaycan xalqının mədəniyyət və incəsənətinə elə dərinədən nüfuz etmişdir ki, onları öyrənmədən o dövrün fəlsəfəsini, poeziyasını, musiqisini və incəsənətini daha dərinədən dərk etmək çətindir. Sufilər habelə hesab edirdilər ki, insanın ən yüksək həyat amalı şəxsiyyətin mənəviləşməsi və kamilləşməsidir. Ancaq kamil bir şəxsiyyət Allaha olan mistik məhəbbət vasitəsilə müəyyən bir əhval-ruhiyyədə ona yaxınlaşmaq və onunla qovuşmaq iqtidarındadır. Bu vəziyyətə çatmaqda musiqi, poeziya və rəqs sufilərə yardımçı idi. Belə ki, sufi ordenlərində təşəkkül tapmış mərasimlər həyata keçirilir, Sufi xanəqahlarında yaşayan sufi-dərvişlər hər bahar səyahətə çıxır və bu təlimi təbliğ edirdilər. Səyyah sufi-dərvişlər xalq arasında o qədər populyar idilər ki, xalq nağıl və dastanlarının qəhrəmanlarına çevrilir, onların təsviri miniatürlərdə, xalçalarda və s. Həkk olunurdu. Azərbaycan torpağında Şərqi məşhur sufi alimləri - ulu şeyxlər Səfiəddin İshak Ərdəbili, Əbuhəfs Ömər əs-Sührəverdi və Sədrəddin əl-Xalvati yaşayıb yaratmışlar. Dünyada tanınmış Səfəviyyə, Sührəverdiyyə, Xəlvətiyyə ordenlərini məhz onlar yaratmışdı. Azərbaycan, sufi aləmində böyük nüfuzə malik Baba Kuhi Bakuvi, Əyn əl-Kuzat, Şeyx Zahid Lənkərani, Mahmud Şəbustari, Abu Nəci əs-Sührəverdi, Şihabəddin Əbulfatih Sührəverdi, Fəzlullah Təbrizi, Şibli və başqalarının vətənidir. Nizami, Məhsəti Gəncəvi, Həqiqi, Nəsimi, Xətai, Füzuli, Mirzə Şəfi Vəzəh kimi dahi Azərbaycan şairlərinin yaradıcılığı da sufizm ideyaları ilə hopdurulmuşdur. Sufizmin təsirindən XIX-XX əsrlərin əvvəllərində yaşayıb-yaratmış Azərbaycan şair və yazıçıları da yan keçməmişlər. XX əsrin əvvəllərində yaranmış romantizm ədəbi məktəbinin banisi Hüseyn Cavid, Məhəmməd Hadi və başqalarının əsərlərindəki güclü və təsirli romantik obrazlar sufi ideyaları özlərində daşıyan qəhrəmanlardır. Musiqi sənətinin və musiqi ənənələrinin inkişafı və hifz olunmasında da sufilər böyük rol oynamışlar. Sufi məclislərində musiqi daim səslənir, mərasim rəqsləri ifa olunurdu. Bu məclislərdə qadınlar da iştirak edir, şerlər söyləyir, oxuyur və rəqs edirdilər. Jurnalın bu nömrəsi sufizmin Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətinə təsirindən bəhs edən materialları təqdim edir. İnanırıq ki, topladığımız və təqdim etdiyimiz materiallar oxucu auditoriyası tərəfindən böyük maraqla qarşılanacaq.

Mehriban Əliyeva

Musiqi, Musiqi...

Dünyanın ən dilbər guşələrindən biri olan Azərbaycan əsrlər boyu böyük mədəniyyətin beşiyi, musiqiçilərin vətəni olmuşdur. “Musiqi azərbaycanlıların qanına ana südü ilə hopur“ kəlamı tarixi həqiqəti əks etdirən müdrik sözlərdir. Azərbaycanın simvolu kimi dünyanın hər yerində bəlli olan minilliklərin yaddaş kitabəsi – Qobustan qayaüstü rəsmlərindən ən məşhuru – yallı gedən insanlardır. Bu rəqsi indi də toyda-düyündə, el şənliklərində, bayramlarda ifa edirlər. Atropatənənin zərdüştlük ayinlərini müşayiət edən musiqinin izləri indi də musiqi folklorunda yaşayır. Böyük Nizaminin əsrlərində adları çəkilən çeşid-çeşid orta əsr musiqi alətlərinin (saz, ud, bərbər, setar, çənq, qanun, müşkar, ərğanun, kamança, rübab, tənbur, ney, kəranay, şeypur, kus, davul, dəf, nağara, zəndan) mövcudluğu onu sübut edir ki, dahi şairin yaşadığı dövrdə Azərbaycanda nəinki solo, həmçinin ansambl ifaçılığı da geniş yayılmışdı. Azərbaycanlı alimlər – Səfiəddin Hrməvi (XIII) və Əbdülqadir Marağayi (XIV) orta əsr şərqi klassik musiqi elminin ən nüfuzlu simaları kimi tanınır. Tarix boyu Azərbaycan müxtəlif siyasi-ictimai şəraitdə varlığı və müstəqilliyi, mənliliyi uğrunda mübarizə aparıb. Onun qəhrəmanlıq səhifələri musiqi salnaməmizdə - aşiq dastanlarında, qəhrəmani cəngi havalarında təcəssüm olunub. Azərbaycan muğamı dünya musiqi sənəti xəzinəsi incilərindən biri kimi tərəvətini əsrlərdən bəri qoruyub saxlamışdır. “Qafqazın konservatoriyası“ adlandırılan Şuşa Azərbaycan musiqi sənəti tarixinə onlarla böyük muğam ustası – xanəndələr, tarzənlər bağışlamışdır. “Şuşa və Azərbaycan musiqisi“ sözləri isə Azərbaycanla maraqlanan, onu sevən, tədqiq edən hər kəs üçün ayrılmaz vəhdətdir. Səttar, Sadıxcan, Cabbar Qaryağdı oğlu, Məşədi əmil Əmirov, Xan Şuşinski, Seyid Şuşinski, Zülfü Adıgözəlov, Məcid Behbudov və neçə-neçə muğam ustadının adı Azərbaycanın hüdudlarından çox-çox uzaqlarda məşhurdur. XX yüzillik Azərbaycan musiqisinin çoxəsrlik inkişafında yeni mərhələ açdı. Cəmi bir neçə onillik ərzində Azərbaycanda Avropa zəmininə dayaqlanan yeni musiqi ənənələri, ifaçılıq məktəbi yarandı. 1908-ci ildə “Şərqi musiqisinin patriarxı“ sayılan Üzeyir Hacıbəylinin “Leyli və Məcnun“ operası ilə bəstəkarlıq erasının təməli qoyulur. Təkcə Azərbaycanda deyil, bütün müsəlman şərqində ilk opera olan “Leyli və Məcnun“ musiqi aləminə muğam ilə operanın orijinal sintezini təqdim etdi. Üzeyir Hacıbəylinin “Arşın mal alan“ operettası dünyanın bütün qitələrini fəth etdi. Şərqi ilk konservatoriyalarından biri də 1921-ci ildə Bakıda açıldı. Hal-hazırda Azərbaycan dünya miqyasında yüksək ifaçılıq ənənələri, gözəl musiqi kollektivləri, bəstəkarlıq məktəbi ilə tanınır. Azərbaycan bəstəkarları – Qara Qarayev, Əfrasiyab Bədəlbəyli, Fikrət Əmirov, Niyazi, Arif Məlikov, Tofiq Quliyev, Vasif Adıgözəlov, Azər Rzayev, Rauf Hacıyev, Firəngiz Əlizadə, Akşin Əlizadə, Fərəc Qarayev, Rəhilə Həsənova və başqalarının əsərləri XX əsr dünya musiqi sənətinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Beynəlxalq müsabiqələr laureatları Fərhad Bədəlbəyli, Sərvər Qəniyev, Xuraman və Fidan Qasımovalar, Adilə Əliyeva, Vasif Həsənov və başqaları Azərbaycan ifaçılıq məktəbinin dünya miqyasında tanınmış nümayəndələridir. Xanəndə Alim Qasımov, caz müğənnisi Əzizə Mustafazadənin beynəlxalq aləmdə böyük uğurları da xüsusi qeyd olunmalıdır. 1991-ci ildən Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra musiqi sahəsində də beynəlxalq əlaqələr genişlənmişdir. Bakıda xarici musiqiçilərin iştirakı ilə beynəlxalq musiqi festivalları təşkil edilir. Öz növbəsində bizim musiqi xadimlərimiz xarici ölkələrdə keçirilən musiqi tədbirlərində iştirak edirlər. Dünya miqyaslı musiqiçilər – Mstislav Rostropoviç, Bella Davidoviç, Dmitri Sitkovetski böyük həvəslə Bakıya gəlir, konsertlərlə çıxış edir, açıq dərslər verirlər. Yeni mərhələdə Azərbaycan musiqi sənətinin inkişafında “Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları“ fondu yaxından iştirak edir. Fondun son tədbirlərindən biri – “İpək yolu – Birinci Simfonik və Kamera musiqisi festivalı“ da böyük əks-səda oyatmışdır. Əminik ki, jurnalımızın bu sayı oxucularda Azərbaycan musiqisinin müxtəlif sahələri, dünəni, bugünü, sabahı haqqında müəyyən təəssürat yaradacaq və mədəniyyətin, sənətin xalqın həyatında əvəzedilməz rolunu bir daha təsdiqləyəcək.

Mehriban Əliyeva

Keçirilən tədbirlər:

Gənc ifaçıların müsabiqəsi start götürmüşdür

Bakı Musiqi Akademiyasında gənc ifaçıların IV ümumşəhər müsabiqəsinin açılışı olmuşdur. Mərasimdən əvvəl iştirakçılar Fəxri xiyabanda ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etmişlər.

Mehriban xanım Əliyevanın sədrlik etdiyi Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun keçirdiyi müsabiqə bir həftə davam edəcəkdir.

Müsabiqənin açılış mərasimində Bülbül adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbinin “Qız qalası” xoru Azərbaycanın dövlət himnini və ümummilli liderimiz Heydər Əliyevə həsr olunmuş “Cənab Prezident” odasını ifa etmişdir.

Bülbül adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbinin direktoru Nigar Cərullaqızı, Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru, xalq artisti, professor Fərhad Bədəlbəyli gənc ifaçıları təbrik etmiş, onlara yeni uğurlar arzulamış, müsabiqənin keçirilməsinə yardımçı olanlara minnətdarlıqlarını bildirmişlər.

Müsabiqədə Bakı şəhər musiqi məktəblərinin 100 nəfər gənc ifaçısı 3 qrup üzrə və 3 mərhələdə yarışacaqdır. Müsabiqəyə mayın 22-də yekun vurulacaqdır.

AzərTAc

Xeyriyyə gecəsi

Mehriban xanım Əliyeva milli mədəniyyətimiz və yaradıcılığın korifeylərini də unutmur. Müğənni Fatma Mehrəliyeva, balerina Qəmər Almaszadə, aktrisa Vera Şiryə, teatral kostyumlar üzrə rəssam Bədurə Əfqanlı, bəstəkar Cövdət Hacıyev və rəssam Mikayıl Abdullayev kimi tanınmış yaradıcılıq ustalarının şərəfinə xeyriyyə gecəsi keçirilmiş və həmin gecədə Bədurə Əfqanlı və Mikayıl Abdullayevin işləri təqdim olunmuş, Cövdət Hacıyevin işləri ifa olunmuş və vaxtilə Fatma Mehrəliyeva, Qəmər Almaszadə və Vera Şiryenin rollarından kiçik bir hissə göstərilmişdi. Gecənin sonunda yaradıcılıq ustalarına Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu tərəfindən təsis olunmuş Şərəf diplomları təqdim olunmuşdu, pul vəsaitləri ayrılmışdı.

Gələcək nəsillərin təhsil və tərbiyə problemləri daim Mehriban xanım Əliyevanın diqqət mərkəzindədir. Məhz buna görə Mehriban xanım Əliyeva vaxtilə təhsil aldığı Bakı şəhərinin 23-saylı mərkəzi orta məktəbinin təmir edilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir. Hazırda məktəb şagirdləri yeni kitabxana, fizika, kimya kabinetləri və idman zalı, müasir texnika ilə təchiz olunmuş kompüter otağından istifadə edirlər.

AzərTAc

**Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu Filarmoniyada
muğam axşamı təşkil etmişdir**

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və YUNESKO-nun "Muğam dəstgahları" layihəsi çərçivəsində fevralın 18-də Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında muğam axşamı təşkil olunmuşdur.

Salona toplaşan muğamsevərlər Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi və YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun rəhbəri Mehriban xanım Əliyevanı hərarətlə qarşıladılar.

Muğam axşamını Asəf Zeynalli adına Musiqi Kollecinə təhsil alan gənc xanəndələr "Çahargah" təsnifi ilə açdılar. Sonra muğam ustası, xalq artisti Ağaxan Abdullayevin ifasında "Zabul-seğah" səsləndi.

Fasilə zamanı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva respublikamızın görkəmli ziyalıları, mədəniyyət və incəsənət xadimləri ilə görüşüb ətraflı söhbət etdilər. Prezident İlham Əliyev onların qayğıları və problemləri ilə maraqlandı. Xalq artistləri Əlibaba Məmmədov, Cənəli Əkbərov incəsənət xadimlərinə göstərilən diqqət və qayğıya görə Prezident İlham Əliyevə dərin təşəkkürlərini bildirdilər. Onlar Azərbaycan xalq musiqisinin misilsiz sərvəti olan muğamların dünyada təbliği sahəsində Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun məqsədyönlü fəaliyyətinin respublika ictimaiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyini də qeyd etdilər.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın mədəni irsinin qorunmasının, bütün dünyada daha geniş və ən yüksək səviyyədə təbliğ olunmasının zəruriliyini vurğuladı.

Fasilədən sonra muğam ustaları - xalq artisti Arif Babayev, əməkdar artistlər Könül Xasıyeva, Nəzakət Teymurova, Aygün Bayramova, habelə Fehruz Səxavət, Səbuhi İbayev və Cabir Abdullayevin ifa etdikləri "Şur" dəstgahı gurultulu alqışlarla qarşılandı.

Milli Məclisin sədri Murtuz Ələsgərov, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, nazirlər, komitələrin, şirkətlərin başçıları, paytaxt ictimaiyyətinin nümayəndələri muğam axşamında olmuşlar.

AzərTAc
18.02.2005

“Muğam dəstgahları” layihəsi **Bir daha şifahi musiqi irsinin qorunması və təbliğinə dair**

Fevralın 18-də Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və YUNESKO-nun "Muğam dəstgahları" layihəsi çərçivəsində ilk muğam konserti keçirildi. Tədbirdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun sədri, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva, görkəmli musiqi xadimləri, muğam ustadları, xarici qonaqlar, dövlət və hökumət rəsmiləri iştirak etdilər. Konsert dinləyicilər tərəfindən alqışlarla, yüksək təəssüratla qarşılandı.

Dövlət Filarmoniyasının səhnəsində Azərbaycan muğamı hələ 1930-cu illərdən başlayaraq, bu konsert qurumu təmirə dayandığı son illərə qədər səslənib. Başqa sözlə, Dövlət Filarmoniyası XX əsr ərzində Azərbaycan muğamının və eyni zamanda xalq mahnı və rəqslərimizin ən çox səsləndiyi, ifa olunduğu konsert müəssisəsi olub. Filarmoniyanın səhnəsində XX əsrin bütün görkəmli muğam və xalq mahnı ifaçıları konsertlər veriblər, bu səhnədə ifaçılıq təcrübəsi, dinləyici alqışları və sənət şöhrəti qazanıblar. Bu baxımdan, Dövlət Filarmoniyasının təmir-bərpa olunaraq musiqi mədəniyyətimizə qaytarılması həm də ifaçılıq ənənələrinin, muğam konsertlərinin bərpası və yenidən musiqi həyatımıza qaytarılması deməkdir. Digər tərəfdən, "Muğam dəstgahları" layihəsi - 18 fevral konserti muğam-janrımızı bu səhnədə ifa etmiş bütün sənətkarların ruhu qarşısında, eyni zamanda muğamlarımızın tədrisi, elmi araşdırılması və nota yazılması işində ilk bünövrəni qoyan Üzeyir Hacıbəyovun, Bülbülün, Fikrət Əmirovun, Niyazinin... ruhları qarşısında böyük hörmət və ehtiram əlaməti kimi qiymətləndirilə bilər.

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və YUNESKO-nun "Muğam dəstgahları" layihəsi haqqında bəzi fikirlərimi oxucularla bölüşdürmək istəyirəm. Birincisi, bu layihə ilk növbədə Azərbaycan şifahi musiqi irsinin qorunması, şifahi musiqi irsinin, onun orijinallığının qorunması, muğam ənənələrinin yaşadılması və təbliği məqsədi daşıyır. Bu məqsəd, əlbəttə, milli maraqlara xidmət edən yüksək humanist bir məqsəddir.

Qeyd edim ki, şifahi musiqi irsinin qorunması və yaşadılması - müasir etnomusiqişünaslıq elminin ən aktual problemlərindən biridir. Təəssüflər olsun ki, ölkəmizdə hələ bu vaxta qədər Azərbaycan şifahi musiqi irsinin qorunması, saxlanması və yaşadılması probleminə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilməyib. Halbuki müstəqillik əldə etmiş Azərbaycan xalqının şifahi musiqi mədəniyyətinin bugünkü və gələcək taleyi mütəxəssislər tərəfindən vaxtaşırı müzakirə edilməli, elmi mülahizələr, təklif və ideyalar ortaya qoyulmalı, elmi nəticələr müəyyənləşməlidir. Çünki şifahi musiqi irsinin qorunması, saxlanması və yaşadılması ciddi elmi yanaşma tələb edən problemdir. O cümlədən, qədim şifahi musiqi irsinin bərpası problemini də bu məsələlər sırasına daxil etmək lazımdır. Qədim maddi-mədəniyyət nümunələrinin bərpasına dair arxeologiya, memarlıq və musiqi alətsünaslığı özünün kifayət qədər metod və təcrübəsinə malikdir. Bəs qədim dövrlərin maddi olmayan musiqi incəsənətini, musiqi nümunələrini necə bərpa etməli? Bu suala mən "Folklorizm: termin, proses, problem" ("Musiqi dünyası" jurnalı, 2004, №3-4) məqaləmdə qismən cavab vermək istəmişəm. Lakin hesab edirəm ki, bu sahədə xarici ölkələrin də elmi təcrübəsini öyrənmək, ideya və təklifləri elmi şəkildə müzakirə etmək vaxtı çatmışdır. Odur ki, təklif edirəm: Azərbaycanda "Xalqların şifahi musiqi mədəniyyəti və müasirlik: saxlanma, təbliğat, bərpa, tədqiqat, əməkdaşlıq problemləri" mövzusunda beynəlxalq miqyaslı elmi-praktik simpoziumlar keçirilməsi məqsəduyğun olar. Mütəmadi keçirilən bu beynəlxalq miqyaslı elmi-praktik tədbir yalnız Azərbaycanın, yaxud bir neçə şərq xalqının deyil, bütün dünya xalqlarının şifahi musiqisini əhatə etməlidir. Simpoziumlar vasitəsilə Azərbaycan bütün dünyada bu problemlə məşğul olan vahid elmi-mədəni məkana, vahid integrativ mərkəzə çevrilə bilər.

İkincisi, "Muğam dəstgahları" layihəsi Azərbaycan şifahi musiqi mədəniyyətinə göstərilən beynəlxalq marağın bilavasitə ifadəsidir, Azərbaycana bütün sahələrdə, o cümlədən, mədəniyyət sahəsində yaranmış beynəlxalq diqqət və maraq ilk növbədə ümummillə lider Heydər Əliyevin tarixi xidməti və nailiyyəti hesab olunur. Heydər Əliyev Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği, dünyaya tanıtılması, ölkəmizin mədəni əlaqələrinin genişlənməsi istiqamətində çox uğurlu dövlət siyasəti aparmış və bu siyasət mədəniyyətimizin müasir dünyada öz layiqli yerini tuta bilməsinə, müxtəlif ölkələrdə Azərbaycan mədəni dəyərlərinə marağın durmadan artmasına, Azərbaycan mədəniyyətinin dünya mədəniyyətinə inteqrasiyasına, Azərbaycan haqqında beynəlxalq miqyaslı təsəvvürlərin müsbət yönündə dəyişməsinə səbəb olmuşdur.

Hər bir Azərbaycan vətəndaşı, hər bir azərbaycanlı üçün böyük fəxrətdir ki, Azərbaycan mədəniyyəti sahəsində ümummillə lider Heydər Əliyevin apardığı uğurlu siyasi kurs bu gün də layiqincə davam etdirilir. Xüsusilə xalqımızın böyük və zəngin tarixi-mədəni dəyəri olan, bəşər sivilizasiyasının ən möhtəşəm mədəni abidələrindən sayılan Azərbaycan muğamlarına dair beynəlxalq layihələr həyata keçirilir, muğamların orijinallığı qorunur, dünyada təbliğ edilir. Bu layihələr çərçivəsində keçirilən tədbirlərdə ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin iştirakı belə bir faktı təsdiq edir ki, Azərbaycan şifahi musiqi mədəniyyətinə diqqət və qayğı dövlət səviyyəsində reallaşdırılır və dövlət milli musiqi mədəniyyətinin qorunması, yaşadılması, təbliği

yönümündə siyasətin əsas müəllifi, əsas aparıcısı və tənzimləyicisidir. Etnomədəniyyətə dövlət tərəfindən diqqət və qayğı göstərilməsi, bu sahədə qanunvericilik aktlarının qəbul edilməsi, dövlət proqramlarının və beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsi isə milli maraqlar baxımından çox əhəmiyyətli siyasətdir.

Azərbaycan muğamına beynəlxalq marağın daim yüksələn xətlə inkişaf etməsi hal-hazırda muğam mədəniyyətinə biganə olmayan hər birimizin qarşısında belə bir konkret vəzifə qoyur:

Azərbaycanı bütün Yaxın, Orta və Uzaq Şərqi musiqi-integrasiya, musiqi-dialog, musiqi-ünsiyyət mərkəzinə çevirək. Başqa sözlə, müasir Azərbaycan bütün dünyada şərq musiqisi "mərkəzi"yə çevrilmək şansına və imkanlarına malikdir. Bəs buna necə nail olmalı? Azərbaycanda ənənəvi şərq musiqi festivallarını, şərq musiqisi üzrə beynəlxalq elmi simpoziumları, şərq musiqisi ifaçılarının beynəlxalq müsabiqələrini təşkil etmək. Musiqişünas alimlərin və muğam ustadlarının yaxşı xatirindədir ki, sovet dönməndə 1978-ci ildən başlayaraq YUNESKO-nun xətti ilə Səmərqənddə, Daşkənddə beynəlxalq muğam simpoziumları keçirilirdi. Onu da xatırlatmaq istəyirəm ki, 1982-1990-cı illərdə Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının (Bakı Musiqi Akademiyasının) təşəbbüsü ilə SSRİ Ali və Orta Təhsil Nazirliyi bu konservatoriyada tələbə və aspirantların şərq musiqisi üzrə Ümumittifaq (SSRİ) elmi konfranslarını təşkil edibdir. Bu Şərq konfranslarının proqramları və tezisləri nəşr olunubdur. SSRİ respublikalarının konservatoriyalarından şərq musiqisini araşdıran tələbələr, aspirantlar və onların elmi rəhbərləri Bakıya gələrək, bu konfransların hər birində iştirak etmiş, məruzələrlə yanaşı, Azərbaycan xalq musiqisini də dinləmişlər.

İndi yeni tarixi şəraitdə yaşayan postsovet məkanında beynəlxalq muğam simpoziumlarını, yaxud beynəlxalq şərq musiqisi simpoziumlarını məhz Azərbaycanda bərpa etmək, yenidən təşkil etmək imkanları daha realdır.

Onu da xatırlatmaq istəyirəm ki, Bakı Musiqi Akademiyasının təşəbbüsü ilə SSRİ-də ilk dəfə 1984-cü ildə Bakıda "Şərq alətləri üzrə ifaçılıq müsabiqəsi" keçirilmişdir. Əlbəttə, o zaman bu müsabiqə yalnız "Sovet Şərqi"ni əhatə edirdi. Lakin ən əsası budur ki, Azərbaycan belə bir təcrübəyə malikdir və müasir dövrdə Azərbaycanda 3-4 ildə bir dəfə "Şərq musiqisi ifaçılarının beynəlxalq müsabiqəsi" keçirilə bilər.

Üçüncüsü, "Muğam dəstgahları" və bu qəbildən olan layihə-konsertlər milli musiqi irsimizə vətəndaş münasibəti formalaşdırmaq baxımından çox mühüm əhəmiyyət daşıyır. Məhz bu tədbirlərin keçirilməsi və həm də tez-tez keçirilməsi tarixlərdən bizə miras qalan doğma musiqi mədəniyyətinə qarşı əhalidə, xüsusilə gənc nəsildə vətəndaş münasibəti, təəssübkeş münasibət formalaşdırmaq, vətənpərvərlik hissləri tərbiyə etmək üçün çox vacibdir. Odur ki, təklif edirəm: bu layihələr çərçivəsində konsertlər yalnız Bakıda yox, həm də başqa şəhər və rayonlarda, məsələn, Gəncədə, Lənkəranda, Şəkiddə, Əli Bayramlıda, Qubada da keçirilsin. Regionlarda, əyalətlərdə yalnız iqtisadiyyatı deyil, həm də ictimai-sosial əhval-ruhiyyəni, mədəni həyatı dirçəltmək çox vacibdir. Rayonlarda vaxtilə fəaliyyət göstərmiş folklor, xalq-özfəaliyyət kollektivlərinin bərpası və fəaliyyəti sahəsində, folklor-özfəaliyyət kollektivlərinin müsabiqə və festivallarının təşkili sahəsində xüsusi layihə həyata keçirilməsi, yaxud bu barədə xüsusi dövlət proqramı hazırlanması olduqca zəruri, aktual məsələdir. Həm də ona görə ki, yerlərdə folklor, xalq-özfəaliyyət kollektivləri lazımi səviyyədə fəaliyyət göstərə bilsələr, bu, Azərbaycan şifahi musiqi irsinin bərpası, qorunması və təbliği işinə də çox kömək göstərmiş olar.

Dördüncüsü, şifahi musiqi irsi yalnız muğamlardan ibarət deyil. Təəssüf ki, şifahi musiqi irsinin qorunması və təbliği məsələlərindən danışılanda, daha çox muğam musiqisinə yer ayrılır. Belə bir tendensiya isə yəqin ki müəyyən vaxtdan sonra "dalan"a yol açar bilər. Hesab edirəm ki, YUNESKO-nun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun Azərbaycan şifahi musiqi irsinə maraq və qayğısı aşıq musiqisinə, xalq mahnılarına, musiqi alətlərinə, instrumental xalq musiqisinə, milli rəqs mədəniyyətinə, qədim mərasimlərə və mərasim musiqisinə, arxivlərdə qalmış musiqi irsinə də istiqamətlənsə, bu, xalqımızın ürəyincə olar.

Bu kontekstdən çıxış edərək, bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bakıda Azərbaycan xalq çalğı alətləri muzeyi fəaliyyət göstərsə də, bu muzey gözəgörünməz bir yerdədir, onun girişi isə dalanda yerləşir (inanıram ki, bir çox musiqiçilər, ziyalılar bu muzeyin mövcudluğundan, yaxud harada yerləşməsindən bixəbərdirlər). Ən acınacaqlısı budur ki, muzeyin ekspozisiyası cəmi bir darısqal otaqdan ibarətdir və bu-rada Azərbaycan musiqi alətlərinin heç yarısı da nümayiş etdirilmir. Yaxşı olardı ki, müasir muzey standartlarına uyğun yeni binada "Azərbaycan milli musiqi alətləri muzeyi" yaradılsın. Belə bir muzey maddi və qeyri-maddi mədəniyyətimizin çox qədim və zəngin dəyərləri olan musiqi alətlərimiz haqqında geniş miqyaslı informasiya verə bilər. Xarici qonaqlarımızın belə muzeylə tanışlığı Azərbaycanın qədim və zəngin mədəniyyəti haqqında beynəlxalq ictimaiyyətin təsəvvürünü genişləndirər. Xüsusilə Azərbaycan milli musiqi alətlərinin "erməni musiqi alətləri", "Qafqaz musiqi alətləri" kimi təbliğ olunduğu bir vaxtda bu məsələnin həlli çox böyük mədəni və siyasi əhəmiyyət daşıyır.

Xarici ölkələrdə, Bakıda və rayon mərkəzlərində hökumət və qeyri-hökumət strukturlarının birgə əməkdaşlığı ilə "Azərbaycan Muğam Evi"nin yaradılması da məqsədəuyğun olar. "Muğam Evi" Azərbaycan xalq musiqi mədəniyyətinin ifa və təbliğ olunduğu mədəniyyət mərkəzi funksiyasını yerinə yetirə bilər.

Mətbuatın verdiyi imkandan istifadə edib, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun sədri,

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevaya bütün ziyalıların və elmi ictimaiyyətin ürəyindən olan bir xahişimi də çatdırmaq istəyirəm: Azərbaycanda hər il (və yaxud iki ildə bir dəfə) "Qarabağ: tarix və mədəniyyət" mövzusunda beynəlxalq elmi simpozium keçirilsin, simpoziumun proqramına Azərbaycan xalq musiqisindən ibarət etnoqrafik konsert daxil edilsin.

Ariz Abduləliyev,
Bakı Musiqi Akademiyasının
etnomusiqişünaslıq ixtisası müəllimi
"Yeni Azərbaycan", 22 fevral 2005-ci il

"Azərbaycanın abidələri uşaqların gözü ilə"

Mədəniyyət Nazirliyinin və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun təşkilatçılığı ilə fevralın 19-da Səttar Bəhlulzadə adına sərgi salonunda "Azərbaycanın abidələri uşaqların gözü ilə" adlı uşaq incəsənət sərgisi açılmışdır.

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva açılış mərasimində iştirak etmişdir.

Respublikamızın tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin, xarici ölkələrin səfirliklərinin də iştirakı ilə keçirilən açılış mərasimində mədəniyyət naziri Polad Bülbüloğlu, Rəssamlar İttifaqının sədri Fərhad Xəlilov çıxış etdilər.

Qeyd olundu ki, sərgidə 5-16 yaş arasında 100-dən artıq uşağın təsviri sənətin müxtəlif janrlarında 150-yə yaxın əl işi nümayiş etdirilir. Bədii səviyyəsinə görə diqqəti cəlb edən əsərlərin müəllifləri təkcə Bakı məktəbliləri deyil, onların arasında respublikamızın bütün bölgələrinin təmsilçiləri də vardır. Azərbaycanın mədəni irsinə saf uşaq məhəbbəti və səmimiyyəti ilə seçilən işlər uşaqlarımızın vətən sevgisindən, onların gələcəkdə yaxşı fırça ustası kimi yetişəcəklərindən xəbər verir.

Mərasimdə belə sərgilərin respublikamızın müxtəlif bölgələrində də açılmasının əhəmiyyəti vurğulandı.

Tədbirin keçirilməsində Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun və onun prezidenti Mehriban Əliyevanın xüsusi xidmətlərini vurğulayan nətiqlər bildirdilər ki, Fondun sifarişi ilə sərgidəki əsərlərin yüksək poliqrafik səviyyədə kataloqu hazırlanmışdır.

Mehriban xanım Əliyevanın kataloqa yazdığı ön sözdə uşaqlara müraciətlə deyilir:

"Dünyanın ən tanınmış mədəniyyət ocaqlarından biri də bizim doğma Vətənimiz, Azərbaycandır. Qədim və müasir incəsənətimizin gözəl nümunələri bir çox ölkələrdə məşhurdur. Azərbaycan torpağı tarixin hər bir dövründə dünya mədəniyyəti xəzinəsinə görkəmli şəxsiyyətlər bəxş etmişdir. İstedadlı Azərbaycan xalqının yaratdığı mədəniyyət inciləri onları görənləri heyran etmiş, bu əsərlərin sorağı bütün yer kürəsinə yayılmışdır.

Bu inciləri yaratmaq nə qədər çətindir, onları qoruyub saxlamaq, nəsil-dən-nəslə ərməğan etmək də asan iş deyil. Başqa mədəniyyət nümunələri kimi, memarlıq abidələrinin də yaşaması üçün bir çox insanlar böyük zəhmət çəkmiş, ayrı-ayrı zamanlarda daşdan yaradılmış əsərlərin bugünkü nəslə çatdırılması yolunda xeyli işlər görmüşlər.

Bu gün siz də bu insanlar sırasındasınız. Mən inanıram ki, sizin istedadınız, çəkdiyiniz rəsmlər, milli memarlıq incilərimizi zərif uşaq əlləriniz ilə təsvir etməyiniz o deməkdir ki, siz doğma vətəninizi sevir, onun gözəlliklərinin yaşaması üçün çalışırsınız.

Əziz balalar, sizə uğurlar arzulayıram!"

Sərgi iştirakçılarının hamısına hədiyyələr və kataloq təqdim olundu.

Kataloq uşaqlarda böyük sevinc doğurdu və onlar bunu əziz xatirə kimi saxlayacaqlarını bildirdilər.

Mehriban Əliyeva sərginin eksponatlarına baxdıqdan sonra yeniyetmə istedadlarla və onların valideynləri ilə söhbət etdi, uşaqlara avtoqraf verdi. O, səfirlərlə və onların xanımları ilə də görüşdü.

Axırda "Bəri bax" vokal qrupunun konserti oldu.

Mehriban Əliyeva sərgi iştirakçıları ilə xatirə şəkli çəkirdi.

**Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu Filarmoniyada
muğam axşamı təşkil etmişdir.
Prezident İlham Əliyev konsertdə olmuşdur**

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu YUNESKO-nun dəstəyi ilə reallaşdırdığı "Muğam dəstgahları" layihəsi çərçivəsində martın 21-də Novruz bayramı münasibətilə Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında muğam axşamı təşkil etmişdir.

Salona toplaşanlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi, xanımı Mehriban Əliyevanı və Gürcüstan Prezidentinin xanımı Sandra Elizabet Rulofsu hərarətli alqışlarla qarşıladılar. Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblının ifasında milli rəqs ifa olunduqdan sonra səhnəyə gələn Bahar qız muğam axşamına toplaşanları əziz Novruz bayramı münasibətilə təbrik etdi və dedi ki, ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra bu bayram hər il dövlət səviyyəsində qeyd olunur. Təbiətin oyanmasının müjdəçisi olan Novruzu xalqımız həmişə böyük sevinclə qarşılayır. Milli geyimli qızlar su, yel, od və torpaq çərşənbələrinin mahiyyəti barədə məlumat verdilər. Bildirildi ki, bütün bunlara görə ta qədimdən Novruz bayramı dörd həftə davam edir. Sonra Azərbaycanın əməkdar artisti Mənsum İbrahimov və xalq artisti Səkinə İsmayılova "Rast" və "Humayun" muğamlarını özlərinə xas ustalıqla ifa etdilər. Həmişəyaşar muğamlarımız böyük maraqla dinləndi, ifaçıların məharəti sürəkli alqışlarla qiymətləndirildi.

Milli Məclisin sədri Murtuz Ələsgərov, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və digər rəsmi şəxslər muğam axşamında olmuşlar.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 23 mart 2005-ci il

**Bəşər mədəniyyətinin inciləri
(Bu, Azərbaycan muğamlarıdır.)**

Azərbaycan xalqının mədəni-mənəvi irsinin möhtəşəm abidəsi sayılan muğam təkcə pərvazlandığı torpağın deyil, dünya mədəniyyətinin nadir incilərindən sayılır. Avropadan başlamış uzaq Amerikaya qədər qitələr gəzən Azərbaycan muğamları onu dinləyənləri heyrətdə qoyub. Hətta bəzilərinə elə gəlib ki, ifaçılar vurduqları qeyri-adi zəngülələri xüsusi aparat vasitəsilə səsləndirirlər. Dəfələrlə eşitmişik ki, avropalı tamaşaçı səhnəyə çıxaraq azərbaycanlı xanəndəni daha yaxından görməyə, onun səs möcüzəsini anlamağa çalışıb. Cənubi Amerikanın musiqi mütəxəssisləri belə rəyə gəliblər ki, dünyada yalnız Azərbaycan xanəndələri öz boğazlarında təbiətin səslərini yarada bilirlər. Azərbaycan muğamlarının əfsununa düşənlərin sayı bilinmir. Elə bu məziyyətlərinə görədir ki, Azərbaycan muğamları YUNESKO-nun Dünya İrs Siyahısına daxil edilmişdir.

Xalqımızın acılı-şirinli günlərini məhz öz ahəngində yaşadaraq əsrlərin dizini qatlamaq qatlaya-qatlaya III minilliyin əbədiyaşar sənət qalasına çevrilən muğamlar həmişə pərəstişkarları, ifaçıları tərəfindən qorunmuşdur. Babalarımız bu qiymətli xəzinəni göz bəbəyi kimi hiyf edərək bizlərə çatdırmışlar. İndi konsert salonlarını, efiri, ekranı bürümüş yüngül şouların, sözün əsil mənasında gurultuların, ruhumuza yad musiqilərin içində yenə də muğam sanki bir xilaskar rolunu oynamaqdadır. İnsanın duyğularını əzən, sinirlərini tarıma çəkən qatmaqarışıq çalğılardan, cingilti səslərdən sonra qəfildən muğam eşidəndə dincəliyənsən. Sanki qasırga qopmuş dənizdə bir sakitlik yaranır. İnsanın əsəblərinə ipək sıqalı çəkilir, varlığını bürümüş əsəbilik əriyib gedir. Onu da etiraf edək ki, muğam və xalq mahnılarına qarşı bəzi məqamlarda bir laqeydlik də baş alıb getməkdə idi. Xüsusilə də gənclərin yüngül musiqiyə meyil etməsi, toylarda, konsert salonlarında şit nəğmələrin, ara mahnılarının müntəzəm səsləndirilməsi yaşlı nəsilə bir xiffət yaradırdı. Hətta ustad sənətkarlardan eşidirdik: "Biz də getdik. Bəs sonra bu muğamlarımızı kim yaşadacaq?"

YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın "Azərbaycan muğamları" layihəsi çərçivəsində həyata keçirdiyi islahatlar sözün həqiqi mənasında böyük bir hadisəyə çevrildi. Mədəni aləmdə baş verən bu xoşməramlı islahat və tədbirlər sənət adamlarını, xüsusilə muğam ifaçılarını ürəkdən sevindirdi. Bu ilin mart ayında M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında muğam axtışlarının təşkili və bu məbəddə muğam dəstgahlarının keçirilməsi artıq ənənəyə çevrilib. Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu tərəfindən Muğam ensiklopediyası yaranmaqdadır. Muğam sənətinə həsr olunmuş traktatlar tərcümə edilərək çapa hazırlanır. Dövlət başçısı tərəfindən Azərbaycan musiqisində və incəsənətində özünəməxsus xidmətləri olan ifaçıların əməyi mükafatlandırıldı.

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin aprelin 6-da imzaladığı "Bakı şəhərində muğam mərkəzinin yaradılması haqqında"kı sərəncamda deyilir: "Azərbaycan musiqisini zəngin, fəlsəfi və ədəbi zəmində təşəkkül tapmış muğamsız təsəvvür etmək mümkün deyildir. Klassik ədəbiyyat nümunələri ilə üzvi surətdə vəhdət təşkil edərək sintetik sənət növü kimi meydana çıxan muğamların Azərbaycan musiqisinin inkişafında rolu böyükdür. Bəstəkarlarımızın daim ilham mənbəyi olmuş muğamlar bir çox simfonik əsərlərin yaradılmasına təkan vermişdir. Təsadüfi deyildir ki, Azərbaycan bəstəkarlarının qələmindən çıxan simfonik muğamlar dünyanın hər yerində maraqla qarşılanır".

Aprelin 8-də "Gülüstan" sarayında YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın layihəsi əsasında hazırlanmış "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimat mərasimi keçirildi. Həmin albomda 24 muğam ustadının ifası öz əksini tapmışdır. Qarabağın unudulmaz səs sahiblərindən olan Cabbar Qaryağdıoğlunun, Keçəçioğlu Məhəmmədin, Məşədi Məhəmməd Fərzəliyevin, Məcid Behbudovun, Seyid Şuşinskiyin, Xan Şuşinskiyin, İslam Abdullayevin, Bülbülün, Zülfü Adıgözəlovun, Əbülfət Əliyevin və müasir muğam ustalarının səs inciləri toplanmış bu albom sənətsevərlər tərəfindən rəğbətlə qarşılandı. Mərasimdə nitq söyləyən YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva demişdir: "Qarabağ xanəndələri" "Muğam-irs" layihəsinin ilk albomudur... Hər biriniz bu albomu hədiyyə olaraq almısınız. Mən inanıram ki, bu albomla tanış olanda hiss etmisiniz ki, biz onu nə qədər məsuliyyətlə, digər tərəfdən də böyük məhəbbətlə hazırlamışıq. Heç də təsadüfi deyil ki, bizim ilk layihəmiz Qarabağ xanəndələrinə həsr olunmuşdur. Biz Qarabağ torpağının acısını, Azərbaycanın haqq səsini muğam vasitəsilə bütün dünyaya çatdırın".

Bakı şəhərində muğam mərkəzinin yaradılması ilə əlaqədar ölkə başçısının sərəncam imzalaması, eləcə də Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun muğamla əlaqədar layihə hazırlayıb həyata keçirməsi, xüsusilə olaraq "Qarabağ xanəndələri" albomunun yaranması bütövlükdə xalq tərəfindən rəğbətlə qarşılanıb. Dövlətin xalq musiqisinə, muğamlara göstərdiyi bu diqqət muğam ifaçılarını riqqətə gətirib. Onlar bu hadisələri yüksək əhvalla qarşılayaraq bunu xoş məramlı "sənət bayramı" kimi qeyd edirlər.

Xalq artisti Arif Babayev:

- "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimatında mən də iştirak edirdim. Çox gözəl bir gün idi. Doğrudan da bizim üçün əsil bayram oldu. Qarabağ xanəndələrinin - Cabbar əmidən tutmuş bugünkü ifaçılara qədər ardıcıl olaraq bir albomda toplanması ürəyimizi dağa döndərdi. Bu həqiqətən çox böyük bir işdir. Milli musiqimizə verilən qiymətdir. Hamımız ruhlanmışıq, ürəkdən sevinirik. Çox narahat idik ki, muğam sənətinə nə vaxt əsil qiymət veriləcək? Unudulmaz Heydər Əliyev bu işi çox qayğı ilə başlamışdı. Hər bir sənətçiyə necə həssaslıqla yanaşırdı. İndi bu ənənəni ölkə başçısı İlham Əliyev və Mehriban xanım çox ləyaqətlə davam etdirirlər. Milli musiqimiz-muğam və xalq mahnılarımız bizim xəzinəmizdir. Bu mənəvi varidata belə yüksək münasibət bizi çox ruhlandırır. Bakıda Muğam mərkəzi yaradılacaq. Vallah, möcüzədir. Biz indiyəcən belə bir şey eşitməmişdik. Bu mərkəzin yaradılması əslində böyük ocağın qurulması deməkdir. Bu, tarixi hadisədir. Milli musiqini sevən adamlar bu işi yüksək qiymətləndirirlər. "Xalq gözü tərəzidir". Onun diqqətli baxışlarından heç nə yayınmır.

Xalq artisti Ağaxan Abdullayev:

- Ölkə Prezidentinin Bakıda muğam mərkəzinin yaradılması ilə bağlı imzaladığı sərəncam muğamsevərlərin bayramına çevrildi. "Gülüstən" sarayında keçirilən təqdimat mərasimində mən öz ürək sözlərimi Mehriban xanım Əliyevaya dedim. Şükür Allaha, bizə sahib çıxan tapıldı. Bu, çox böyük işdir. Allah bunu həyata keçirən nəcib insanlara cansağlığı versin. Onlar ulu öndərimizin saldıdığı yolu davam etdirirlər. Həm muğam ifaçılarına göstərilən qayğı, həm də muğamlara verilən yüksək qiymət çox yerinə düşdü. Bu mövqə təkcə ifaçıları deyil, bütün xalqımızı sevindirdi. Çox şükür olsun. Ürək açan işlər elə çoxdur ki, bilmirsən hansı məqama görə təşəkkür edəsən. Aprel ayının əvvəlində cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə Prezidentin fərdi təqaüdçüsü olmuşam. Mənimlə birgə neçə sənətçinin adı var o siyahıda. Gör neçə ailə sevindi. Nə qədər savab işdir.

Xalq artisti Qəndab Quliyeva:

- Həyatımın çox çətin anlarında, qəlbimin yaralı vaxtında hörmətli Prezident cənab İlham Əliyev və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva məni sevindirdilər. Anadan olduğum yurdumu, ocağımı, dağımı, çeşməmi, meşəmi, orada doğulan saf səslərimizi itirmişəm. Könlümdə Qarabağ adlı bir dərd inildəyir. Sırr deyil ki, Qarabağ muğamlarımızın beşiyidir. Belə bir vaxtda muğamları yada salmaq, bu sərəvətə yüksək səviyyədə diqqət göstərmək, dəyərləndirmək çox böyük hadisədir. Mən az qala unudulmuşdum. Bir qədər də belə davam etsəydi cəmiyyət elə biləcəydi ki, heç həyatda yaşamıram. Amma var olsun ölkə başçısı məni o dəryanın dibindən üzə çıxardı. Bu günlərdə Prezidentin fərdi təqaüdünə layiq görüldüm. Muğamlarımıza diqqət artıb. "Gülüstən" sarayına mən də dəvət olunmuşdum. Mehriban xanım Əliyevanın çıxışı məni heyran etdi. Onun qəlbində qədim mədəniyyətimizə, irsimizə böyük məhəbbət var. Muğamlarımız haqqında zəngin məlumatla malikdir. İnsanı öz milli kökünə, dəyərlərinə sahib çıxır, onun keşiyində dayandır, həqiqətən xoşbəxtlikdir. Görüşdə mən o anları yaşadım. Qarabağın unudulmuş xanəndələrini bu gün yada salıblar. Bilsəniz, yaralı qəlbim necə sevindi. Mənə elə gəldi ki, dünyasını dəyişmiş Qarabağ xanəndələrinin ruhu da şad oldu.

Xalq artisti Mələkxanım Əyyubova:

- Muğam hər bir azərbaycanlı üçün müqəddəsdir. Muğamlar Azərbaycan xalqına Allah tərəfindən göndərilən bir xoşbəxtlikdir. Muğamlarımızın yaradıcısı da elə ulu Tanrının özüdür. Bəzən çox qiymətli, əvəzsiz bir sərəvət əlimizdə olanda onun qədrini elə də yaxşı bilmirik. Muğamlarımızı min cür ağırı-acının içindən salamat çıxardaraq bu günümüzdə çatdırıblar. Ustad sənətkarların sırası çox seyrəlib. Biz - orta yaşlı nəsilə də bir narahatlıq var idi ki, bu qiymətli, mənəvi sərəvəti gələcək nəslə necə çatdırıb biləcəyik? Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamlar, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın layihələri əsasında həyata keçirilən tədbirlər bu nigaranlığa son qoydu. Biz indi inanırıq ki, muğamlarımızı lazımi səviyyədə gələcək nəslə ötürə biləcəyik.

Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin dosenti, muğamlarımızın mahir ifaçısı Yaqut Abdullayeva:

- Muğamlarımızın dövlət tərəfindən dəstəklənməsi, dəyərləndirilməsi, "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimatı bizə gözlənilməz bir sevinc gətirdi. Otuz ilə yaxındır ki, mən həm muğamlarımızı ifa edirəm, həm də gələcək ifaçıları yetişdirirəm. Musiqiçilər adından həm ölkə başçısına, həm də Mehriban xanım Əliyevaya sonsuz minnətdarlığımı bildirirəm. "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimat mərasimində qeyriadi hisslər keçirdim. Elə güman edirəm ki, bu, Qarabağın qaydışına atılan ilk addımlardır. Muğamın dəyərləndirilməsi mənə torpaqlarımızın qaytarılması kimi təsir etdi.

Əməkdar artist Mənsum İbrahimov:

- Bizim bayramımızdır. Prezidentin sərəncamı ilə muğam mərkəzinin yaradılması dəyərli bir hadisədir. Bu o deməkdir ki, muğam ifaçılarının, nəhayət, Bakıda bir evi olacaq. "Qarabağ xanəndələri" albomunun işıq üzü görməsi mədəni aləmin ən mühüm hadisəsi oldu, Özümü çox xoşbəxt hiss edirəm ki, 24 diskdən biri mənimdir. Belə bir alboma salınmağımı layiq görüblərsə, böyük etimaddır. Qarabağ bu gün düşmən tapdağındadır. Qarabağ xanəndələrinin belə yüksək səviyyədə albomunun dörd dildə buraxılması tək-cə-mədəni deyil, həm də siyasi hadisədir. Çünki Qarabağ əzəli və əbədi olaraq Azərbaycan torpağıdır. Dünya mədəniyyətinə bəxş etdiyi incilər, korifeylər bunu bir daha təsdiq edir.

Əməkdar artist Nəzakət Teymurova:

- Çox sevindirici haldır ki, dövlətimiz tərəfindən muğamlarımıza və onun ifaçılarına belə yüksək səviyyədə diqqət göstərilir. Mən bu ecazkar sənət yolunun gənc nümayəndələrindən biriyəm, lakin buna baxmayaraq ulu öndərimiz tərəfindən "Əməkdar artist" fəxri adına layiq görülmüşəm. Opera və Balet Teatrının səhnəsində mənə baş rolların ifası etibar edilir. Dünyanın çox möhtəşəm səhnəsində muğamlarımızı ifa etmişəm. Əcnəbi tamaşaçıların baxışlarında duyduğum heyrəti, ehtiramı heç vaxt unuda bilmirəm. Az qala bütün dünya bizim milli musiqimizə və muğamlarımıza vurğun kəsilib. Heç kəsə demək olmaz ki, mütləq muğamı sevsin, milli musiqiyə meyil etsin. Gərək bu hər bir insanın öz içindən gəlsin. Sevinirəm ki, muğamın taleyi ilə əlaqədar narahatlıq keçirən müəllimlərimin, ustad sənətkarların üzüntüsünə son qoyuldu. Əgər bir ölkədə dövlət başçısı onun milli sərvətinə diqqətlə, həssaslıqla yanaşırsa, o məmləkətin vətəndaşları da öz borcunu anlamalı, mənəvi dəyərlərə məhəbbət göstərməlidir. Təbii ki, muğam ifaçıları olduğumuz üçün biz ikiqat sevinc keçiririk.

Səsin şəriyyətini, sözün gizli mənasını, nağılımızı, əfsanəmizi ötənlərin buludlarından süzə-süzə ruhumuza çatdıran muğamlarımıza dövlət tərəfindən göstərilən diqqət sənət adamlarını vəcdə gətirib. Onlar öz minnətdarlıqlarını bildirməyə söz belə tapmırlar. Çünki bütün qəlblər sevincdən dolub-daşır. Çox mətləbdən xəbər verən sənət abidəsi haqqında şair Bəxtiyar Vahabzadənin 1974-cü ildə yazdığı "Muğam" poeməsindən seçdiyimiz misralar bu musiqi dünyasının əsil poetik pasportudur:

Daş ürəklərdə yanıb daşları sındırdı muğam,
Haqqa düşmən olanı haqqa tanıtdırdı muğam.
Nə güman eyləmişən ondakı tilsimləri sən,
"Kürü ahıyla qurutdu", "salı yandırdı" muğam.
Onun hər guşəsi bir xatirə, bir canlı kitab,
Keçilən yolları hərdən bizə andırdı muğam.

Flora Xəülzadə
"Azərbaycan", 19 aprel 2005-ci il.

“Qarabağ xanəndələri” albomunun təqdimat mərasimi

Aprelin 8-də "Gülüstan" sarayında YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın "Azərbaycan muğamları" layihəsi çərçivəsində "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimatı keçirilmişdir.

YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri MEHRİBAN ƏLİYEVƏ mərasimi açaraq dedi:

- Hörmətli mərasim iştirakçıları! "Qarabağ xanəndələri" albomunun təqdimat mərasiminə xoş gəlmisiniz. "Qarabağ xanəndələri" albomu "Muğam-irs" layihəsinin ilk albomudur. Siz hər biriniz bu albomu hədiyyə olaraq almısınız. Mən inanıram ki, bu albomla tanış olanda hiss etmişiniz ki, biz onu nə qədər məsuliyyətlə, digər tərəfdən də böyük məhəbbətlə hazırlamışıq. Heç də təsadüfi deyil ki, bizim ilk layihəmiz Qarabağ xanəndələrinə həsr olunmuşdur. Biz Qarabağ torpağının acısını, Azərbaycanın haqq səsinə muğam vasitəsilə bütün dünyaya çatdırırıq. Bu ilin mart ayında YUNESKO-nun qərargahında xoşməramlı səfirlərin illik toplantısında bu albom təqdim olunmuş və çox böyük diqqət və maraq cəlb etmişdi. Mənim muğam ustaları ilə ilk görüşümdən çox az vaxt keçib, amma bu müddətdə kifayət qədər iş görülmüşdür. Artıq muğam dəstgahlarının Filarmoniyada səslənməsi bir ənənəyə çevrilibdir. Muğam mərkəzinin inşası barəsində qərar qəbul olunub, muğam ensiklopediyası hazırlanır.

"Muğam sənətinə həsr olunmuş traktatlar tərcümə edilir və çapa hazırlanır. Bütün bu addımlar bizim birgə söylərimizin nəticəsidir. Mən bu gün Azərbaycanın bütün muğam ustalarına, sənətkarlarımıza, alimlərimizə, muğamı sevən hər bir insana çox dərin minnətdarlığımı və hörmətimi bildirmək istəyirəm.

Muğam artıq təkcə bizim Azərbaycanın yox, bütün dünyanın sərvətidir. Bizim məqsədimiz muğamı qorumaq, inkişaf etdirmək, muğamın gözəlliyini, onun dərin fəlsəfəsini gələcək nəsillərə çatdırmaqdır. Bu yolda hər birimizə uğurlar arzulayıram və mərasimi açıq elan edirəm.

Sonra "Qarabağ xanəndələri" albomunda səs yazısı olan 24 sənətçinin ifasında muğam parçaları səsləndirildi. Xalqımızın bənzərsiz muğam sənəti nümunələri bütün Şərqi Avropa və Qərbi Avropa, Keçəçi oğlu Məhəmməd, Məşədi Məhəmməd Fərzəliyev, Məcid Behbudovun, Seyid Şuşinskinin, Xan Şuşinskinin, İslam Abdullayevin, Bülbülün, Zülfü Adıgözəlovun, Əbülfət Əliyevin, müasir muğam ustalarının ifası böyük maraqla qarşılandı. Muğam ustalarının ürəkləri rıqqətə gətirən ifası layihə çərçivəsində "Salnamə" studiyasında rejissor Xamis Muradovun rəhbərliyi ilə hazırlanmış sənədli filmin kadrlarının nümayişi ilə müşayiət olunur, belə nadir sənətkarlar yetirən Azərbaycan torpağının misilsiz gözəllikləri bir daha göz önündə canlanır, sanki indi yağı tapdağında, işğal altında olan doğma torpaqlarımızın azad edilməsi uğrunda mübarizəyə səsləyirdi. Bəli, belə möcüzəli musiqinin beşiyi olan torpaq düşmən əlində qala bilməz! "Qarabağ, bülbülləri"nin ecazkar səsi, gözəl ifası isə əmin etdi, ki, xalqımızın, zəngin mədəniyyət xəzinəsi olan muğam sənətimizin gələcəyi etibarlı əllərdədir.

Xalq artisti Habil Əliyev mərasimin sonunda sənət yoldaşları adından çıxış edərək dedi ki, bu gün xalq musiqisi ifaçılarının bayramıdır, amma bu təkcə musiqimizə, ifaçılara yox, xalqımızın milli-mədəni sərvətinə verilən qiymətdir. Mən muğamlarımızın qorunmasına, təbliğinə göstərdiyi qayğıya görə YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanıma bütün sənət adamları adından təşəkkür edirəm. Həqiqətən çox böyük iş görülmüşdür və bu xeyirxahlığa görə hamımız ona minnətdarıq. Təqdimat mərasimində Milli Məclisin sədri Murtuz Ələsgərov, Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, parlament sədrinin və Baş nazirin müavinləri, deputatlar, respublikanın elm, mədəniyyət və incəsənət xadimləri, Azərbaycandakı diplomatik korpusun nümayəndələri iştirak edirdilər.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 9 aprel 2005-ci il

**Akademik Milli Dram Teatrında "Dirilən adam"ın
ilk tamaşası olmuşdur**

Mayın 27-də Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında görkəmli yazıçı, alim və pedaqoq Mir Cəlalin "Dirilən adam" romanı əsasında əməkdar incəsənət xadimi, rejissor Oruc İzzətoğlunun hazırladığı eyni adlı səhnə əsərinin ilk tamaşası göstərilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva tamaşada olmuşdur.

XX əsrin əvvəllərindəki Azərbaycan kəndində zülm və istibdad insanları maddi və mənəvi cəhətdən əzib şikəst etsə də, sevən gənclərin saf məhəbbəti, vəfası, sədaqəti bütün çətinliklərdən, sınaqlardan uğurla çıxır, haqq-ədalət şəra, məkrli niyyətlərə qalib gəlir. Mir Cəlal yaradıcılığına xas olan lirik-bədii boyalar, yaddaqalan, düşündürücü detallar bu tamaşada cərəyan edən hadisələrin canlı səhnə həllini tapmasında yaradıcı heyətə yardımçı olmuşdur.

Yaradıcı heyət ədəbiyyatımıza roman janrının ən yaxşı nümunələrini bəxş etmiş Mir Cəlalin güclü yazıçı duyumunu, əsərin ideyasını tamaşaçılara uğurla çatdırmışdır.

Xalq artistləri Nurəddin Mehdixanlı, Ramiz Novruz, əməkdar artistlər Bürcəli Əsgərov, Səidə Quliyeva, Əli Nur, artistlərdən Samir Qulamov, Şəhla Əliqızı və başqalarının məharətlə oynadığı rollar həm müəllif, həm də rejissorun niyyətini bütünlüklə açmışdır.

Quruluşçu rəssam, Dövlət mükafatı laureatı, əməkdar rəssam Nazim Bəykişiyev tamaşaya verdiyi səhnə tərtibatı, eskiz, dekorasiya və geyimlərlə rejissora və ifaçılara kömək edir.

Bəstəkar xalq artisti Aqşin Əlizadənin musiqisi tamaşadakı psixoloji məqamları, lirizmi incəliklə tamamlayır.

Mehriban xanım Əliyeva foyədə görkəmli elm, mədəniyyət və ədəbiyyat xadimləri ilə söhbətində yeni səhnə əsəri barədə fikir mübadiləsi apardı, yaradıcı kollektivin üzvlərini uğurlu tamaşa münasibətilə təbrik etdi.

Akademik Kamal Talıbzadə və başqaları ədəbiyyatımızda özünəməxsus layiqli yeri olan Mir Cəlalin nəcib insani keyfiyyətlərini yada salaraq, onun övladlarının da bu gün Azərbaycan elminin, mədəniyyətinin inkişafına öz töhfələrini verməsindən sevinc duyduğunu bildirdilər, bu tamaşanın mədəniyyətimizdə yeni hadisə olduğunu vurğuladılar.

Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, Baş nazirin müavini Elçin Əfəndiyev, Prezidentin İcra Aparatının humanitar şöbəsinin müdiri Fatma Abdullazadə, mədəniyyət naziri Polad Bülbüloğlu, Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti Mahmud Kərimov və digər rəsmi şəxslər tamaşada olmuşlar.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 28 may 2005-ci il

Uşaqların beynəlxalq bədii yaradıcılıq festivalı baş çatmışdır

İyunun 1-də Heydər Əliyev adına sarayda Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun himayəsi ilə uşaq evləri və internat məktəblərində tərbiyə alan kimsəsiz uşaqların mayın 25-dən başlamış "Dan ulduzu" beynəlxalq bədii yaradıcılıq festivalının yekun konserti olmuşdur. Festivalda Qazaxıstandan iki uşaq kollektivi iştirak etmişdir.

Bakı şəhər 1 nömrəli uşaq evi balaca musiqiçilərinin ifasında "Bayram süitəsi" səslənəndən sonra gənclər, idman və turizm naziri Əbülfəz Qarayev çıxış etmişdir. O, iştirakçıları salamlayaraq demişdir ki, ölkəmizdə uşaqlara qayğının dövlətimizin üstün saydığı sahəyə çevrilməsi ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ölkəmizdə valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara Azərbaycan dövləti və ictimaiyyəti daha çox diqqət və qayğı göstərir.

Nazir festivalın uğurlu keçirilməsində Heydər Əliyev Fondunun, Azərbaycanın Dostlar Mədəniyyət Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın xidmətini xüsusi vurğulamışdır. O, festivala sponsorluq etmiş çoxsaylı təşkilatlara minnətdarlığını bildirmiş və qeyd etmişdir ki, festival günlərində uşaqlar arasında yaranmış dostluq əlaqələri və bayram əhval-ruhiyyəsi onların gələcək yaradıcılıqlarına müsbət təsir göstərmişdir.

"Qarasu" əməliyyat şirkətinin ictimai əlaqələr üzrə meneceri Cəmilə Paşayeva festivalın laureatları adını qazanmış uşaq musiqi kollektivlərinə, diplom və qiymətli hədiyyələr təqdim etmişdir.

Festivalın prezidenti, "Dan" Beynəlmiləli Gənclər Birliyinin sədri Gülarə Teymurova Mehriban xanım Əliyevanın festival iştirakçılarına ünvanlanmış məktubunu oxumuşdur.

Məktubda deyilir: "...Əziz balalar, gələcəyimiz olan siz uşaqlar daim dövlətin qayğı və diqqətindəsiniz. Biz çalışırıq ki, uşaqlar hər zaman şən və xoşbəxt yaşasınlar.

Sizin yaradıcılığımız milli-mənəvi dəyərlərimizlə bağlıdır. Türkdilli xalqların zəngin sənət irsini öyrənmək, inkişaf etdirmək və qorumaq hər bir ölkə vətəndaşının borcudur. Bu festivalın keçirilməsi bir daha göstərdi ki, istedadlı uşaqlarımız çoxdur.

Mən inanıram ki, sizin hər biriniz gələcəkdə doğma Vətəninizin qədim tarixini, zəngin mədəniyyətini öz yüksək istedadınızla dünyada tanıdacaq və şöhrətləndirəcəksiniz.

Sizə cansağlığı və sənət uğurları arzulayıram!"

Təhsil nazirinin müavini İradə Hüseynova festival iştirakçılarını və qonaqları əlamətdar hadisə münasibətilə təbrik etmiş, balaca istedadlara uğurlar arzulamışdır. Festival iştirakçıları maraqlı konsert proqramı ilə çıxış etmişlər. Tanınmış müğənnilər - Faiq Ağayev, Azərin və Nadir Qafarzadə balaca həmkarlarını populyar mahnıları ilə salamlamışlar. Yekun konsertindən sonra uşaqlar sarayın qarşısındakı parka gəlmiş, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin burada ucaldılmış əzəmətli abidəsinin önünə əklil qoymuş, havaya sülh rəmzi göyərçinlər pərvazlandırmış, burada xatirə şəkli çəkdirmişlər

AzərTAc
"Xalq qəzeti", 2 iyun 2005-ci il

**Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu
Filarmoniyada muğam axşamı təşkil etmişdir**

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun "Muğam dəstgahları" layihəsi çərçivəsində iyunun 8-də Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında növbəti muğam axşamı təşkil edilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva konsertdə olmuşdur.

Bu dəfəki muğam axşamında cavan nəsə mənsub ifaçılar - respublikanın əməkdar artisti Aygün Bayramova və Zabit Nəbizadə çıxış etmişlər. Musiqisevərlər Aygün Bayramovanın ifasında "Şahnaz" və "Kəsmə şikəstə", Zabit Nəbizadənin oxuduğu "Çahargah" muğamlarını hərarətlə, dəfələrlə sürətli al-qışlarla qarşıladılar. Bu alqışlarda xanəndələri ustalıqla müşayiət edən tarzənlər Elçin Həşimov və Ələsgər Məmmədovun, kamança çalanlar Elnur Əhmədov və Xəyyam Məmmədovun, digər musiqiçilərin də payı vardı.

Musiqi sənətimizin baş tacı olan muğamların qorunub saxlanması və təbliğinə son dövrdə göstərilən diqqət və qayğı həm ictimaiyyət, həm də incəsənət xadimləri tərəfindən çox böyük razılıqla qarşılır və haqlı olaraq deyilir ki, "Muğamatın keşiyində duranlar min yaşasın".

Konsertdən sonra respublikamızın bir qrup tanınmış ağsaqqal sənətçisi Mehriban xanım Əliyevaya yaxınlaşaraq, xalqımızın milli mədəniyyətinin misilsiz sərvəti olan muğamlarımızın dünyada təbliği sahəsində gördüyü işləri yüksək qiymətləndirdilər və ona dərin təşəkkürlərini bildirdilər.

AzərTAc
"Xalq qəzeti", 9 iyun 2005-ci il

**Azərbaycan, Koreya və Türkiyə rəssamlarının əsərlərinin
sərgisi açılmışdır**

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu və "SEBA" Azərbaycan - Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycanda Koreya mədəniyyəti günləri çərçivəsində iyunun 26-da Səttar Bəhlulzadə adına sərgi salonunda Azərbaycan, Koreya və Türkiyə rəssamlarının əsərlərindən ibarət sərgi açılmışdır.

Bu münasibətlə keçirilən mərasimdə mədəniyyət nazirinin müavini Sevda Məmmədaliyeva, "SEBA" Azərbaycan-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi Assosiasiyasının rəhbəri Ruhəngiz Heydərova, Rəssamlar İttifaqının sədri Fərhad Xəlilov, Koreyanın ölkəmizdəki səfiri Li Çxor Qvan və Türkiyə-Koreya Mədəniyyət Mübadiləsi qurumunun nümayəndələri çıxışlarında bu sərginin təşkilinə göstərdiyi köməyə görə Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevaya dərin minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Bu sərginin Azərbaycanın mədəni həyatında çox önəmli bir hadisə olduğunu, Koreya mədəniyyətini Azərbaycan İctimaiyyətinə yaxından tanıdacağını, xalqlarımız arasında əlaqələrin dərinləşməsinə xidmət edəcəyini söyləyən natiqlər vurğuladılar ki, mədəniyyət günlərinin keçirilməsi ölkələrimizin mədəniyyət və incəsənət sahəsində əməkdaşlığına gözəl nümunədir. Xalqlarımızın dostluq və qardaşlığı bundan sonra daha da inkişaf edəcək, qarşılıqlı ünsiyyət nəticəsində mədəniyyətlərimiz zənginləşəcəkdir.

Sonra iştirakçılar hər üç ölkə rəssamlarının sərgidə nümayiş etdirilən rəsm əsərləri ilə tanış oldular.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 28 iyun 2005-ci il

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondundan

2005-ci il avqustun 23-də YUNESKO-nun baş direktoru Koşiuro Matsuuranın Azərbaycan Respublikasına səfəri başlayır. Ölkənin birinci xanımı, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın dəvəti ilə respublikamıza gələn Koşiuro Matsuuranın üçgünlük səfəri çərçivəsində rəsmi görüşlər, Azərbaycanın ictimai-mədəni həyatı və bir sıra tarixi-mədəni abidələri ilə tanışlıq nəzərdə tutulur. Baş direktor Koşiuro Matsuura ilə birlikdə Azərbaycana YUNESKO-nun xoşməramlı səfirləri - Migel Anxel Estrella, Ömər Zülfi Livanelli, Patrik Bodri, Madanceet Singh, Kitin Minyoz, İvri Qitlis və xanım Kira Fuk Fan Ti də gələcəklər. Avqustun 24-də ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsini və Şəhidlər Xiyabanını ziyarət etdikdən sonra qonaqlar Heydər Əliyev Fondu ilə tanış olacaqlar. Bundan sonra Koşiuro Matsuura və xoşməramlı səfirlər respublikanın birinci xanımı, xoşməramlı səfir Mehriban Əliyeva ilə görüşəcəklər. Görüşdə Azərbaycan ilə YUNESKO arasında mədəniyyət, elm, təhsil sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olunacaqdır.

Xoşməramlı səfir Mehriban Əliyeva görüşdə qədim tarixi abidələrimizdən Qobustanın, Atəşgahın, Naxçıvan türbələrinin, Xəzəryanı müdafiə tikililərinin və Şəki Xan sarayının YUNESKO-nun "Ümumdünya mədəni və təbii İrsin qorunması" siyahısına salınması təklifi ilə çıxış edəcəkdir. Qeyd edək ki, YUNESKO-nun bu siyahısına indiyədək Azərbaycandan yalnız İçərişəhər daxil edilmişdir.

YUNESKO-nun baş direktoru ilə söhbət zamanı Mehriban xanım Əliyeva beynəlxalq qurumun rəhbərliyi qarşısında aşıq sənətinin YUNESKO-nun "Bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsin şah əsərləri" siyahısına salınması təklifini irəli sürəcəkdir. Qeyd edək ki, muğam sənəti artıq qurumun bu siyahısına daxil edilmişdir. Görüşdə YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərində tarixi və mədəni abidələrin dağıdılması və bu sahədə yaranmış vəziyyəti bir daha qonaqların nəzərinə çatdıracaq və təşkilatın bu məsələyə diqqətinin artırılmasının vacibliyini vurğulayacaqdır.

Azərbaycanda təhsilin inkişafı sahəsində YUNESKO ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi səfər çərçivəsində xüsusi diqqət mərkəzində olacaqdır. Qeyd edək ki, cari il iyulun 6-da Paris-də YUNESKO-nun iqamətgahında "Davamlı inkişaf üçün Azərbaycanda təhsil islahatları" mövzusunda konfrans keçirilmişdir. Bu, YUNESKO-nun tarixində hər hansı bir ölkənin təhsili ilə bağlı ayrıca keçirilən ilk konfrans idi. Bu istiqamətdə növbəti konfrans "YUNESKO - Azərbaycan: Azərbaycanın təhsil problemləri və perspektivləri" mövzusunda "Gülüstən" sarayında YUNESKO-nun baş direktoru Koşiuro Matsuura və Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə keçiriləcəkdir. Qeyd edək ki, Azərbaycan YUNESKO ilə birlikdə inklüziv təhsil (yəni qüsurlu uşaqların normal məktəblərdə təhsil prosesinə cəlb edilməsi), "Təhsil hamı üçün", assosiativ təhsil və s. kimi layihələr həyata keçirir. Konfransda bu istiqamətdə layihələrin artırılması diqqət mərkəzində olacaqdır. Azərbaycanın birinci xanımı, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın və təşkilatın Baş direktoru Koşiuro Matsuuranın çıxış edəcəkləri konfransda doğma yurd-yuvalarından qaçqın və məcburi köçkün düşmüş uşaqların təhsil problemləri və bu istiqamətdə görülən işlər də qonaqların diqqətinə çatdırılacaqdır.

Səfərin ikinci günü Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev YUNESKO-nun baş direktoru Koşiuro Matsuuranı qəbul edəcəkdir. Görüşdən sonra təhsil sahəsində əməkdaşlığa dair memorandumun imzalanması nəzərdə tutulur. Qonaqlar İçərişəhərdə Şirvanşahlar sarayı, xalça sexi, Karvansara, Qız qalası ilə tanışlıqdan sonra Bakı Muğam Mərkəzinin təməlqoyma mərasimində iştirak edəcəklər. Nümayəndə heyətinin Qobustana səfəri də nəzərdə tutulur.

Səfərin sonunda qonaqlar Atəşgahda Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun 10 illik yubileyinə həsr olunmuş konsert proqramına tamaşa edəcəklər.

“Xalq qəzeti”, 23 avqust 2005-ci il

**Azərbaycan Respublikasının xalq artisti
Məmmədbağır Bağırzadənin vaxtsız vəfatı ilə əlaqədar
ailəsinə başsağlığı**

Xalqımızın sevimli müğənnisi, xalq artisti Məmmədbağır Bağırzadənin vaxtsız vəfatı haqqında xəbər hamı kimi, bizi də sarsıtdı. Uzunmüddətli fəaliyyəti ərzində öz ədəb-ərkanı, yüksək mədəniyyəti, bənzərsiz səsi, gözəl ifaçılıq qabiliyyəti, şux mahnıları ilə minlərlə pərəstişkarının məhəbbətini qazanmış bu istedadlı sənətçi bir çox muğam və xalq təranələrinin, tanınmış bəstəkarların mahnılarının mahir ifaçısı kimi hamının qəlbinə yol tapmış, milli musiqi sənətini xeyli zənginləşdirmiş, Azərbaycan musiqisi tarixində özünəməxsus və layiqli yer tutmuşdur. Onun bəstələdiyi və ilk dəfə ifa etdiyi bir çox mahnılar sonralar dillər əzbəri olmuş, xalqımızı yaşamağa, yaratmağa səsləmişdir.

Bu ağır, kədərli gündə yeganə təsəllimiz odur ki, gözəl insan, zəngin təcrübəsini səxavətlə tələbələrinə ərməğan edən müəllim, istedadlı xanəndə olan Məmmədbağır Bağırzadənin əziz xatirəsi, ifa etdiyi nəğmələr, bütövlükdə onun gərəkli fəaliyyəti qədirbilən xalqımız tərəfindən heç zaman unudulmayacaqdır.

Ulu Tanrıdan mərhuma rəhmət diləyirik, onun ailəsinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı veririk.

Allah rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun!

**Dərin hörmətlə,
Mehriban Əliyeva
“Xalq qəzeti”, 2 noyabr 2005-ci il**

**Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti,
YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva
vokalçıların Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin münisflər heyətinin
üzvləri ilə görüşmüşdür**

Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyeva dekabrın 5-də vokalçıların Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin münisflər heyətinin üzvləri ilə görüşmüşdür.

Münisflər heyətinin sədri, SSRİ xalq artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, Lenin və SSRİ Dövlət mükafatları laureatı, Beynəlxalq Musiqi Xadimləri İttifaqının prezidenti, akademik İrina Arxipova, üzvlər - Mariya Biyeşu (Moldova), Bibigül Tulegenova (Qazaxıstan), Firəngiz Əhmədova, Fərhad Bədəlbəyli (Azərbaycan), Mati Palm (Estoniya), Mariya Stefyuk (Ukrayna), Nodar Andquladze (Gürcüstan), Korneliya fon Kerssenbrok (Almaniya), Oleq Melnikov (Belarus) əvvəlcə fondun sərgi və ekspozisiyası ilə tanış oldular. Qonaqlara ümummilli liderimizin şəxsi arxivindən götürülmüş və onun fəaliyyətinin ayrı-ayrı dövrlərini əhatə edən fotosəkillər barədə ətraflı məlumat verildi.

Hörmətli qonaqlar fenomen şəxsiyyət Heydər Əliyevin həyatının ən müxtəlif məqamlarını əks etdirən və Azərbaycan tarixinin bütöv bir dövrü barədə geniş təsəvvür yaradan çoxsaylı fotosəkillərə, dünyanın tanınmış siyasi xadimlərinin ona bəxş etdikləri hədiyyələrə, ulu öndərimiz haqqında kitablara, onun müxtəlif ölkələrin liderləri, xüsusən elm, mədəniyyət və incəsənət xadimləri ilə çəkilmiş şəkillərinə böyük maraqla baxdılar.

Sonra fondun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva ilə görüş oldu. Mehriban xanım qonaqları səmimiyyətlə salamladı, onları ölkəmizdə və ulu öndər Heydər Əliyevin adını daşıyan Fondla görməkdən çox böyük qürur hissi keçirdiyini söylədi. O, Heydər Əliyev Fondu haqqında qısa məlumat verərək bildirdi ki, 2004-cü il mayın 10-dan fəaliyyətə başlayan fondun əsas məqsəd və vəzifələri Heydər Əliyev tərəfindən yaradılmış azərbaycançılıq fəlsəfəsini, azərbaycançılıq ideyasını təbliğ etmək və gələcək nəsillərə çatdırmaqdır. Ancaq bununla bərabər, fond fəaliyyətə başladığı ilk gündən qarşıya zamanın tələblərinə cavab verən vəzifələr qoymuş, böyük, qlobal layihələr həyata keçirməyə başlamışdır. Fondun prezidenti konkret insanların problemlərinin həllinə kömək, ölkənin sosial problemlərinin həlli, uşaq evləri və internat məktəblərində təlim-tərbiyə alan, diabet xəstəliyindən əziyyət çəkən uşaqlara yardım, talassemiasız həyat, təhsil, mədəniyyət sahəsində çox böyük layihələr həyata keçirdiyini diqqətə çatdırdı. Belə layihələrdən biri olan “Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb” proqramı çərçivəsində cari ilin son altı ayında respublikamızın bütün regionlarında 130 məktəb tikilib istifadəyə verildiyini vurğuladı.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı Heydər Əliyevin həmişə mədəniyyətin inkişafına, xalqlar arasında dostluq əlaqələrinin genişlənməsinə böyük diqqət yetirdiyini vurğulayan Mehriban xanım, dünya şöhrətli siyasi xadimin Azərbaycan professional vokal sənətinin banisi Bülbülün 100 illik yubileyi münasibətilə imzaladığı sərəncamda hər 3 ildən bir görkəmli sənətkarın xatirəsinə həsr edilmiş beynəlxalq müsabiqənin də keçirilməsini gərəkli saydığını, əvvəlki iki müsabiqənin yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu, həmin müsabiqələrin qalibi olan 30-dan çox vokalçının dünyanın möhtəşəm konsert salonlarında dəfələrlə uğurla çıxış etdiklərini diqqətə çatdırdı. 3-cü müsabiqədə də Rusiya, Ukrayna, Gürcüstan, Moldova, Özbəkistan, Qazaxıstan, Çin və İrandan 60 gənc vokalçının iştirak etməsini yüksək dəyərləndirən Mehriban Əliyeva əmin olduğunu bildirdi ki, artıq yekun mərhələsinə qədəm qoyan bu müsabiqənin qalibləri də ifaçılıq sənətinə öz töhfələrini verəcəklər.

İrina Arxipova xoş sözlərə, Bakıda hər addımda hiss etdikləri qonaqpərvərliyə görə Mehriban xanıma təşəkkürünü bildirdi, budəfəki gəlişində paytaxtda xeyli dəyişiklikləri müşahidə etdiyini, habelə fondun çox maraqlı ekspozisiyaları ilə tanışlıqdan məmnun qaldığını söylədi. Mehriban xanıma respublikanın ali qanunvericilik orqanına seçilməsi münasibətilə təbrik edərək, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti kimi onun gördüyü çox dəyərli işlər, çoxşaxəli xeyriyyəçilik fəaliyyəti barədə məlumatı olduğunu bildirdi.

Vokalçıların Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin yüksək səviyyədə təşkil edildiyini, xeyli istedadların üzə çıxarıldığını, ən çox da azərbaycanlı vokalçılarının çıxışlarından razı qaldıqlarını vurğulayan sənətçilər Mehriban Əliyevanın xalqlar arasında mədəni əlaqələrin inkişafına öz dəyərli töhfəsini verməsini razılıq hissi ilə vurğuladılar, özlərinin də ölkələrində ayrı-ayrı mədəniyyət cəmiyyətlərinə, təşkilatlarına rəhbərlik etdiklərini söyləyərək, əməkdaşlığın və qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmlənməsi naminə mövcud imkanlardan daha səmərəli istifadə olunması barədə Mehriban xanımın fikirlərini, təşəbbüslərini dəstəklədiklərini, bu ideyanın da həyata keçəcəyinə əminliklərini bildirdilər.

Səmimi şəraitdə keçən görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər barədə də ətraflı fikir

mübadiləsi aparıldı.

Mehriban xanım münsiflər heyətinin üzvlərinə Heydər Əliyev Fondunun mədəniyyət sahəsində həyata keçirdiyi layihələrdən olan “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomunu, fondun fəaliyyətindən bəhs edən kitabı hədiyyə etdi.

Qonaqlar Mehriban xanımla birgə xatirə şəkli çəkdirdilər və fonddan xoş təəssüratla ayrıldılar.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 6 dekabr 2005-ci il

Mehriban Əliyeva incəsənətə diqqət göstərir

O, vokalçıların Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin münisflər heyətinin üzvləri ilə görüşüb

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyeva, dünən vokalçıların Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin münisflər heyətinin üzvləri ilə görüşüb.

Münisflər heyətinin sədri, SSRİ xalq artisti, Beynəlxalq Musiqi Xadimləri İttifaqının prezidenti, akademik İrina Arxipova, üzvlər - Mariya Biyeşu (Moldova), Bibigül Tulegenova (Qazaxıstan), Firəngiz Əhmədova, Fərhad Bədəlbəyli (Azərbaycan), Mati Palm (Estoniya), Mariya Stefyuk (Ukrayna), Nodar Andquladze (Gürcüstan), Korneliya fon Kerssenbork (Almaniya), Oleq Melnikov (Belarus) iştirak edib.

Mehriban Əliyeva konkret insanların problemlərinin həllinə kömək, ölkənin problemlərinin həlli, uşaq evləri və internat məktəblərində təlim-tərbiyə alan, diabet xəstəliyindən əziyyət çəkən uşaqlara yardım, talassemiasız həyat, təhsil, mədəniyyət sahəsində çox böyük layihələr həyata keçirdiyini diqqətə çatdırıb. Belə layihələrdən biri olan "Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb" proqramı çərçivəsində cari ilin son altı ayında respublikamızın bütün regionlarında 130 məktəb tikilib istifadəyə verilib İrina Arxipova Bakıda hiss etdikləri qonaqpərvərliyə görə Mehriban xanıma təşəkkürünü bildirib. Budəfəki gəlişində paytaxtda xeyli dəyişiklikləri müşahidə etdiyini, habelə Fondun çox maraqlı ekspozisiyaları ilə tanışlıqdan məmnun olduğunu söyləyib.

Vokalçıların Bülbül adına 3-cü Beynəlxalq müsabiqəsinin yüksək səviyyədə təşkil edildiyini, xeyli istedadların üzə çıxarıldığını, ən çox da azərbaycanlı vokalçıların çıxışlarından razı qaldıqlarını vurğulayan sənətçilər Mehriban Əliyevanın xalqlar arasında mədəni əlaqələrin inkişafına öz dəyərli töhfəsini verməsini razılıq hissi ilə vurğulayıblar.

Emin
“Üç nöqtə”, 6 dekabr 2005-ci il

**Dahi bəstəkar Dmitri Şostakoviçin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş
beynəlxalq festivalın təntənəli açılışı.
Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir**

Fevralın 20-də Azərbaycanda Rusiya İli çərçivəsində Heydər Əliyev Fondunun, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə dahi bəstəkar Dmitri Şostakoviçin 100 illik yubileyinə həsr edilmiş beynəlxalq festivalın təntənəli açılışı olmuşdur.

Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının salonuna toplaşanlar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi, xanımı Mehriban Əliyevanı və ailə üzvlərini hərarətlə qarşıladılar.

Festivalın prezidenti, dünya şöhrətli musiqiçi, həmyerlimiz Mstislav Rostropoviç səhnəyə dəvət olundu. Maestro musiqisevərlərə müraciətlə dedi: “Çox xoşbəxtəm ki, sevimli şəhərim Bakıda dahi bəstəkar Dmitri Şostakoviçin 100 illiyinə həsr edilmiş festival keçirilir. Onun Bakını və bakılı şagirdlərini necə sevdiyini çox yaxşı bilirəm. Əminəm ki, onun bu festivalda səslənəcək musiqisi musiqiçiləri və dinləyiciləri gözəlliyə məhəbbətdə birləşdirəcəkdir. Ümumiyyətlə, onun yüksək yaradıcılığı və musiqi sahəsindəki xidmətləri Azərbaycanda çox yüksək qiymətləndirilmiş və ona Azərbaycanın xalq artisti adı verilmişdir. O, həm də Azərbaycanın görkəmli bəstəkarları Qara Qarayevin və Cövdət Hacıyevin sevimli müəllimi olmuşdur. Bu mötəbər festivalın Azərbaycan kimi gözəl, sabit və inkişaf edən bir ölkədə keçirilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə belə mühüm tədbirlərin təşkili dünyada mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafı baxımından çox dəyərlidir. Mən Azərbaycan xalqına bir daha minnətdaram”.

Sonra maestro Mstislav Rostropoviçin dirijorluğu ilə Rusiya Dövlət Akademik Simfonik Orkestri D.D.Şostakoviçin 1-ci simfoniyasını və “Katerina İzmaylova” operasından beş antraktı ifa etdi.

Ukrayna müğənnisi, beynəlxalq müsabiqələr laureatı Oksana Dikanın (soprano) ifasında Şostakoviçin ötən əsrin hələ 30-cu illərində bəstələdiyi “Mtsensk qəzasının ledi Makbeti” operasından iki ariya səsləndi.

Böyük müvəffəqiyyətlə keçən konsert dəfələrlə gurultulu alqışlarla qarşılandı.

Maestro Mstislav Rostropoviç səhnəyə qayıdaraq tamaşaçılara dərin təşəkkürünü bildirdi, Dmitri Şostakoviçin “İki nəfər üçün çay” simfoniyasının yaranma tarixindən danışdı və əsəri simfonik orkestrin ifasında dinləyicilərə təqdim etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev konsertdən sonra filarmoniyanın foyesində maestro Mstislav Rostropoviçlə səmimi görüşdü, onu uğurlu çıxışına görə təbrik etdi.

Mstislav Rostropoviç dövlətimizin başçısına dərin minnətdarlığını bildirdi, Azərbaycanda mədəniyyətin və incəsənətin inkişafına göstərilən diqqət və qayğının dünyada yüksək qiymətləndirildiyini söylədi. O, Prezidentin ailə üzvləri ilə də görüşdü.

Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və digər rəsmi şəxslər, paytaxt ictimaiyyətinin nümayəndələri, musiqisevərlər festivalın açılışında olmuşlar.

AzərTAc
20 fevral, 2006

Uşaq musiqi festivalı açılmışdır

Aprelin 15-də Bakı Musiqi Akademiyasında (BMA) Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun dəstəyi ilə bu təhsil ocağının nəzdində fəaliyyət göstərən Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasının (OİMMS) 25 illik yubileyinə həsr olunmuş uşaq musiqi festivalının açılış mərasimi keçirilmişdir.

BMA-nın rektoru, SSRİ xalq artisti, professor Fərhad Bədəlbəyli, məktəb-studiyanın direktoru Tərhan Seyidov OİMMS-in tarixi, fəaliyyəti haqqında, festival çərçivəsində üç yaş qrupunda beş ixtisas—fortepiano və bəstəkarlıq xalq çalğı alətləri və xanəndəlik, simli alətlər, nəfəs və zərb alətləri və vokal üzrə keçiriləcək müsabiqə barədə qısa məlumat vermişlər. Müsabiqələrin gənc istedadların həyatında böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi və bu festivalın onların sənətdə inkişafına təkan verəcəyi əminliklə vurğulanmış, məktəbin məzunlarının beynəlxalq müsabiqələrdə uğurları diqqətə çatdırılmışdır.

Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun icraçı direktoru İbrahim Quliyev Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Milli Məclisin deputatı, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın adından tədbirin iştirakçılarını təbrik etmiş, onlara uğurlar diləmişdir. Natıq artıq 10 ildir ki, fəaliyyət göstərən Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu və onun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən gələcəyimiz olan uşaqlara göstərilən diqqət və qayğıdan danışıq, fondun mədəniyyətimizin inkişafı üçün bundan sonra da töhfələrini əsirgəməyəcəyini bildirmişdir.

Sonra məktəb-studiya məzunları və şagirdlərinin ifasında Azərbaycan, Rusiya və Avropa ölkələri bəstəkarlarının əsərləri səslənmişdir.

İki həftə davam edəcək festivalın yekun konserti aprelin 29-da olacaqdır.

AzərTAc
“Respublika”, 16 aprel 2006-cı il

**Bakıda “Üns yaradıcılıq səhnəsi” teatrının təntənəli açılışı olmuşdur.
Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir**

Aprelin 22-də Bakıda, Neftçilər prospekti 69 ünvanında yerləşən “ÜNS yaradıcılıq səhnəsi” teatrının təntənəli açılış mərasimi olmuşdur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısını, xanımı Mehriban Əliyevanı və qızı Arzunu binanın qarşısında “ÜNS yaradıcılıq səhnəsi” layihəsinin müəllifi və rəhbəri, professor Nərgiz Paşayeva, Rusiyanın və Azərbaycanın tanınmış incəsənət və mədəniyyət xadimləri böyük hörmət və ehtiramla qarşıladılar, onlara gül dəstəsi təqdim olundu.

Prezident İlham Əliyev üzərinə “ÜNS yaradıcılıq səhnəsi” 2006-cı ildə yaradılmışdır. Bu mədəni layihə Aida xanım İmanquliyevanın xatirəsinə ithaf olunur” sözləri yazılmış lövhəni və teatr binasının xarici görünüşünü seyr etdi.

Dövlətimizin başçısı teatrın rəmzi açılışını bildiren lenti kəsdi, ailə üzvləri ilə birlikdə teatrın foyelərinə, aktyor otaqlarına, səhnənin quruluşuna baxdı.

Binanın təmir-tikinti işləri on ay çəkmişdir. Yeni tikilmiş hissənin memarı Oqtay Səttarovdur. Rəssam Altay Sadıqzadənin dizaynı əsasında qurulmuş metal konstruksiyalar teatrın əsas giriş hissəsinə xüsusi yaraşığı verir. Hər iki foyədə güclü obrazlılığa və təsir gücünə malik müasir sənət nümunələri, rəsm əsərləri asılmışdır. Teatrın binasının önündə və foyədə qoyulmuş heykəltəraşlıq əsərləri xalq rəssamı Fuad Salayevə məxsusdur, burada poetik və satirik obrazlar böyük ustalıqla işlənmişdir.

“ÜNS yaradıcılıq səhnəsi” nəzdində xeyriyyəçi gənclər qrupu da fəaliyyət göstərir.

Sonra teatrın təntənəli açılışı oldu. “ÜNS yaradıcılıq səhnəsi” layihəsinin müəllifi və rəhbəri, professor Nərgiz Paşayeva mərasim iştirakçılarını səmimiyyətlə salamlayaraq dedi ki, Azərbaycanda 150 illik bir dövrdə milli səhnəmiz zəngin teatr məktəbini formalaşdırmış və ənənələr yaratmışdır. Böyük aktyorlar Şərq mədəniyyəti üçün ənənəvi olmayan sahədə böyük uğurlar qazanmış, özlərindən sonra böyük məktəb və ənənə qoymuşlar. “ÜNS yaradıcılıq səhnəsi” teatrının əsas məqsədlərindən biri Azərbaycanda teatr sənətinin zəngin ənənələrinə əsaslanaraq onu indiki, müasir səviyyəyə qaldırmaq, bir növ ənənəni və yeniliyi birləşdirməkdir.

Qeyri-kommersiya xarakterli olmaqla fikri, ideyanı, mənəvi tələbatı reallaşdırmaq məqsədi daşıyan layihədə üstünlük teatr tamaşalarına verilsə də, burada ədəbi-bədii axşamlar, maraqlı şəxsiyyətlərlə görüşlər, maarifçi xarakterli tədbirlər də təşkil ediləcəkdir. Çünki məhz bu teatr mədəniyyətin bir çox növlərini və janrlarını özündə təmsil edir və mərkəzi xarakter daşıyır.

O xüsusi vurğuladı ki, bu layihənin ideya istiqamətlərindən biri də Şərq və Qərb mədəniyyətləri birliyinin bədii əksini sənətdə və mədəniyyətdə göstərməkdir. Bu mədəni layihə anamın – öz həyat və yaradıcılığı ilə sanki Şərq və Qərb birliyini təmsil edən, XX əsr milli elmimizin və mədəniyyətimizin tanınmış şərqşünas alimi Aida xanım İmanquliyevanın xatirəsinə ithaf olunur.

Sonra “ÜNS” teatrının ilk səhnə əsəri - “Bakı” musiqili tamaşası göstərildi. Tamaşanı yüksək peşəkarların rəhbərliyi altında Bakı Musiqi Akademiyasının, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin, Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbinin tələbələri - 16 gəncdən ibarət kollektiv hazırlamışdır. Tamaşada unudulmaz bəstəkar Tofiq Quliyevin 30 mahnısından istifadə olunmuşdur. Dinləyicilər nəğmələrlə yanaşı, çox az ifa olunan və geniş auditoriyaya bəlli olmayan melodiyalara maraqla qulaq asdılar. Bu mahnılar Moskva arxivlərində uzun axtarışlardan sonra tapılmış və musiqisəvərlərə yenidən təqdim edilmişdir.

Tamaşanın quruluşu üzərində Rozetta və Maksimilian Nemçinskilər (Moskva), xalq artisti Azər Paşa Neymət (Bakı) işləmişlər. İştirakçıların vokal hazırlığına Rauf Babayev rəhbərlik etmişdir. Səhnənin dekorativ fonu rəssam Altay Sadıqzadənin əsərlərindən ibarətdir. Tamaşanı müşayiət edən tanınmış caz qrupu – Salman Qəmbərov və “Bakustic-jazz” Tofiq Quliyevin mahnılarının işlənilməsində melodiyaların tərəvət və gözəlliyini olduğu kimi saxlamış, onları yeni müasir çalarlarla zənginləşdirmişdir. Əsərin “Bakı” adlanması isə təkcə şəhər və paytaxt mənasında deyil, mentaliteti, həyat və təfəkkür tərzini, insanların, mədəniyyətlərin və dünyagörüşlərin bir şəhər daxilində birliyini təmsil etmək mənasını verir.

Tamaşanın sonunda bu günün vətənpərvərlik ruhuna tam uyğun gələn “Azərbaycan” mahnısı səsləndirildi və tamaşaçıların hərarətli, sürəkli alqışları ilə qarşılandı.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 23 aprel 2006-cı il

“Televiziya muğam müsabiqəsi – 2005”ə yekun vurdu

İyunun 10-da Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında Üzeyir Hacıbəyovun 120 illiyinə həsr edilmiş və "Space" televiziyaşının keçirdiyi "Televiziya muğam müsabiqəsi-2005" in finalçılarının yekun konserti olmuşdur.

Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyevanın müsabiqə iştirakçlarına müraciətini Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru Anar Ələkbərov oxudu.

Müraciətdə deyilir:

"Hörmətli muğam müsabiqəsinin iştirakçıları!

Azərbaycan milli musiqisinin incilərindən olan muğamın qorunması, inkişaf etdirilməsi və təbliği, muğamın gözəlliyinin, onun dərin fəlsəfəsinin gələcək nəsillərə çatdırılması hər birimizin mənəvi borcudur. Təsadüfi deyil ki, ulu öndərimizin adını daşıyan Heydər Əliyev Fondunun çoxsaylı məqsədlərindən biri də milli mənəvi dəyərlərimizin, o cümlədən muğamlarımızın qorunması və təbliği ilə bağlıdır.

Son iki ildə bu sahədə uğurlu addımlar atılmış, muğamın təbliği ilə bağlı görüşlər, muğam axşamları keçirilmiş, "Muğam-İrs" layihəsi çərçivəsində "Qarabağ xanəndələri" musiqi albomu nəfis şəkildə buraxılmışdır. Ötən ilin avqust ayında isə YUNESKO-nun dəstəyi ilə dənizkənarı Milli parkda Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin təməli qoyulmuşdur.

Fondun təşəbbüsü ilə muğam sənətinin tanınmış ifaçılarının iştirakı ilə ardıcıl olaraq muğam axşamlarının təşkili bütün sənətsevərlər, milli musiqi həvəskarları tərəfindən dərin razılıqla qarşılanır, bu ənənə yüksək dəyərləndirilir. Ürəkaçan haldır ki, gənc xanəndələrimiz də bu işə öz töhfələrini verirlər. Bir neçə ay davam edən "Muğam müsabiqəsi-2005" artıq sona yetir. Bu müddət ərzində gənc iştirakçılar uğurlu çıxışları ilə tamaşaçı rəğbətini qazandıqlar, muğam sənətinin gözəlliyi bir daha nümayiş olundu.

Müsabiqənin bu əlamətdar sonuncu günündə bütün iştirakçılara ürəkdən təbrik edir, hər birinə uğur və qələbə sevinci arzulayıram. Ümid edirəm ki, bundan sonra da siz qədim muğam sənətinin yaşaması və çiçəklənməsi üçün əlinizdən gələni əsirgəməyəcəksiniz.

Hörmətlə,

Mehriban ƏLİYEVA,

Heydər Əliyev

Fondunun prezidenti".

Xatırladaq ki, müsabiqə başlanmadan xeyli əvvəl, 2005-ci il fevralın 2-də Mehriban xanım respublikamızın adlı-sanlı muğam ustalarını Heydər Əliyev Fonduna dəvət edərək qədim muğam sənətimizin qorunub-saxlanması, zəngin tarixə malik ifaçılıq sənətinin gələcək nəsillərə çatdırılması, nəhayət, muğamın inkişafı, yeni ifaçılar nəslinin yetişdirilməsi naminə çox dəyərli layihələr irəli sürmüşdür. "Space" Müstəqil Teleradio Şirkəti də bu təşəbbüsə qoşularaq Azərbaycan professional musiqisinin banisi, dahi Üzeyir Hacıbəyovun 120 illiyinə həsr olunmuş muğam televiziya müsabiqəsi keçirməyi qərara almışdır. Muğam sənətinin ən mahir bilicilərindən ibarət münisflər heyəti Azərbaycanın bütün bölgələrindən 500-ə yaxın gənc ifaçı dinləmiş və onların içərisindən 20 iştirakçı seçmişdir. Noyabr ayının 21-dən başlanmış müsabiqənin gedişi birbaşa efirdə 100 saatdan artıq yayımlanmışdır.

Final mərhələsinə çıxan ifaçıların iştirakı ilə Şamaxıda, Lənkəranda, Qəbələdə, Gəncədə, Yevlaxda, Sumqayıtda, Abşeron və Əzizbəyov rayonlarında konsertlər təşkil olunmuşdur.

Yekun konsertində Babək Niftəliyev, Vəfa Orucova, İlkin Əhmədov, Təyyar Bayramov, Qoçaq Əsgərov, Elnur Zeynalov, Elşad Aydınoglu, Pərvaz İbrahimli, Zülfüyyə Məmmədova, Aytən Məhərrəmov, Bəyimxanım Mirzəyeva, Gülnar İsayeva, habelə müsabiqənin əvvəlki iştirakçıları çıxış etdilər.

Müsabiqə boyu gənc ifaçıları müşayiət etmiş, onların çıxışlarının hazırlanmasında böyük əməyi olan istedadlı musiqiçilərin - "Humay" mükafatı laureatları tarzən Elçin Həşimov və kamançaçalan Elnur Əhmədovun, habelə nağaraçalan Kamran Kərimovun xidmətləri xüsusi vurğulanmalıdır. İştirakçıların seçilməsində, onlara yol göstərilməsində, ifalarının obyektiv və peşəkarlıqla qiymətləndirilməsində münisflər heyətinin üzvləri - xalq artistləri Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev, Ramiz Quliyev, Mənsüm İbrahimov və Möhlət Müslümovun, əməkdar incəsənət xadimi, professor Ramiz Zöhrabovun, şair, füzulişünas Həkim Qəninin və muğam televiziya müsabiqəsinin layihə müəllifi Nadir Axundovun əvəzsiz əməyi olmuşdur. Tamaşaçıların və münisflər heyətinin səsverməsinin yekununa görə Bayramov Təyyar 1-ci, Əhmədov İlkin 2-ci, Niftəliyev Babək 3-cü yerə layiq görüldülər. Onlara Heydər Əliyev Fondu və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu adından diplomlar, mükafatlar, müvafiq olaraq 2000, 1500 və 1000 manatlıq çeklər təqdim olundu.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

Qalan 9 nəfər iştirakçı diplomlara və hər biri 500 manat pul mükafatına layiq görüldü. Müsabiqənin dəstəklənməsinə görə Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyevaya təşkilatçılar adından bir daha dərin minnətdarlıq bildirildi.

İlk televiziya muğam müsabiqəsinin qaliblərinə və diplomantlarına gələcək sənət yollarında uğurlar diləyirik.

AzərTAc
“Azərbaycan”, 11 iyun 2006-cı li

Muğamın tükənməz cazibəsi

Möhtəşəm milli-bəşəri sənətin yaşamasına, öyrənilməsinə, tərəqqisinə xidmət edən müsabiqə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESCO-nun və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan muğam sənətinin qorunması və təbliğini himayə etməsini respublika və xarici ölkə mütəxəssisləri, beynəlxalq qurumlar, sənət xadimləri və geniş ictimaiyyət yüksək qiymətləndirirlər. Muğamsevərlər, bu hikmətli sənətin sərrafları, milli-mədəni dəyərlərin bugünkü və gələcək taleyinə biganə qalmır, onun bu sahədəki uğurlu fəaliyyətini daim razılıqla, rəğbətlə qarşılayırlar. Muğamlarımızın, xanəndələrimizin, tar-kamanımızın, balabanımızın, dəfimizin həyat ritimli, ecazkar, hikmətli və qüdrətli səssədaləri dünyanın siyasi-coğrafi, etnik-mədəni həudurlarını fəth etdikcə, Azərbaycanın səsinə eşidən və qəbul edən ölkələrin və xalqların sayı və miqyası da durmadan artır. Bununla da milli mədəniyyətimizlə daha çox tanınır və sevilir. Daim yeniləşən və qloballaşan müasir dünyada min illərlə yaşı olan muğam sərəvətimizin dövlət səviyyəsində diqqət və qayğı ilə əhatə olunması, əlbəttə, millətlər içində bizim tarixi imzamız təsdiqləyir, ulu soy-kökümüə bağlılığımızı artırır, milli-mədəni gələcəyimizə etibarlı təminat yaradır. Bu xüsusda Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və dəstəyi ilə meydana gələn, onun rəhbərliyi ilə Azərbaycanın mədəniyyətinin inkişaf konsepsiyası kimi formalaşan və uğurla reallaşan möhtəşəm muğam layihələri sənət aləminin mütərəqqi hadisəsidir. Tarixən qədim, məzmun və formaca zəngin, müasir bədii-estetik tələbləri ödəyə bilən professional muğam incəsənəti vasitəsilə Azərbaycan – dünya dialoqunu qurmaq, xalqlararası mədəni anlaşmaya və ünsiyyətə nail olmaq, muğamın bəşəri sənət dili ilə xalqımızın tarixi qədimliyini, mənəvi böyüklüyünü, humanist keyfiyyətlərini, bədii təfəkkür zənginliyini başqa xalqlara çatdırmaq muğam layihələrinin əsas məqsədidir.

Azərbaycan muğamını bu gündən gələcəyə aparən muğam layihəsi ayrı-ayrılıqda geniş və əhatəli olan, hər biri muğam incəsənətinin müxtəlif aspektlərini ehtiva edən 7 layihədən ibarətdir. Bu layihələr məqsədinə, roluna və məzmununa görə bir-biri ilə bağlıdırlar, vahid məqsəd daşıyaraq muğamın yaşamasını, ötürülməsini, təbliğini sistemli bir şəkildə təmin edirlər. Beləliklə, muğam layihələri müasir dünya mədəniyyətinə unikal mədəniyyət siyasəti və global humanist missiya kimi daxil olaraq, böyük uğurla həyata keçirməkdədir. Muğamın "dünya mədəniyyətinin şah əsəri" statusunu təsbit etmək, onun qiymətini hər zaman uca tutmaq, janlı ifadə qorumaq, yaşatmaq və təbliğ etmək, muğam ifaçılarının yeni istedadlı nəsillərinə şərait yaratmaq məqsədilə həyata keçirilən möhtəşəm tədbirlərin sırasına daha biri də daxil oldu: muğam müsabiqələri. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu tərəfindən həyata keçirilən muğam müsabiqələri dünya musiqi irsinin şah əsəri olan muğam incəsənətinin müasir dövrdə və gələcəkdə yaşamasına, inkişaf etməsinə, onun genişmiqyaslı təbliğinə və professional ifaçıların tərbiyə olunmasına hesablanmışdır. Müsabiqələr muğam sənətinin sevilməsi, yaşanması və təbliği istiqamətində böyük rol oynayırlar. Xatırladaq ki, ilk müsabiqə – "Muğam – 2005" Spase telekanalında keçirilmişdi. "Muğam – 2007" müsabiqəsi isə artıq iki aydır ki, AzTV vasitəsilə bütün dünyaya yayılmışdır.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin və Azərbaycan Televiziyasının yaxından iştirakı ilə həyata keçirilən müsabiqənin münisflər heyəti tanınmış mütəxəssislərdən, ustad ifaçılardan ibarətdir: xalq artisti, görkəmli müğam ustası Əlibaba Məmmədov, xalq artisti, professor Arif Babayev, əməkdar incəsənət xadimi, Bəstəkarlar İttifaqının katibi, sənətsünaslıq doktoru, professor Ramiz Zöhrabov, xalq artisti, dosent Səkinə İsmayılova, xalq artisti, dosent Ağaxan Abdullayev, AMDF-nin icraçı direktoru, sənətsünaslıq namizədi İbrahim Quliyev, AzTV-nin musiqi redaksiyasının baş redaktoru, əməkdar incəsənət xadimi Nadir Axundov. Münisflərin tərkibi müsabiqənin peşəkar səviyyəsindən xəbər verməklə yanaşı, bir daha göstərir ki, o, yüksək tələbkarlıq, obyektivlik, ədalətlik meyarları ilə aparılır.

Yeri gəlmişkən, televiziya təşəbbüslərinə, bütün musiqiçevrələrə də yaxşı məlumdur ki, Azərbaycan telekanallarında müxtəlif sənət yarışmaları təşkil edilir. Yarışmaları münisflər heyəti aparsa da, onların fikri, rəyi çox hallarda heç bir təsirə malik olmur və seçim zamanı münisflərin səsləri nəzərə alınmır. Çünki iştirakçılar arasında seçim aparmaq hüququ yalnız tamaşaçıların ixtiyarına verilir. Hansı birinə daha çox SMS göndərilirsə, o da qalib hesab edilir və belə seçim zamanı bəzən istedad, bacarıq ikinci plana keçir. Bu "auksionsayığı" seçim üsulunda sənətin və istedadın obyektiv qiymətləndirilmə meyarları pozulur, zəif göstəricilərə malik iştirakçı daha istedadlı olandan irəli keçə bilər.

Lakin "Muğam – 2007" müsabiqəsi respublikada ilk dəfə bu "ənənədən" im-tina edərək, gənc muğam ifaçılarının qiymətləndirilməsini, seçim aparılmasını SMS-lərin yox, məhz dəyərli münisflərin ixtiyarına vermişdir. Layihə müəllifi tərəfindən atılan bu ədalətli addım musiqi ictimaiyyətinin, professionaların, muğamsevərlərin ürəyincədir. Subyektiv və qeyri-obyektiv qiymətləndirməyə şərait yaradan seçim vasitələrindən imtina respublikamızda peşəkar muğam ifaçılarının yetişməsinə, bu sənətin perspektivlərinə, yeni istedadlı ifaçıların aşkar edilməsinə yönəlmiş məqsəd kimi bəhrəsini verməkdədir.

Muğam müsabiqəsinin xalqımıza ən böyük töhfəsi istedadlı ifaçıları aşkara çıxarmaq və onların sayəsində muğamın gələcək yaşarılığını təmin etməkdir. Muğam incəsənətinin öz forma, məzmun, janr, bədii-estetik, melodiya, intonasiya, ifa xüsusiyyətlərini saxlayaraq yaşaması və gələcək nəsillərə ötürülməsi yolunda bu qəbildən olan sənət yarışmaları özünəməxsus rol oynayır. Muğamın yaşaması birinci növbədə yalnız onun canlı səslənməsi ilə, ifaçı-dinləyici dialoqunun qurulması ilə mümkündür. Çünki muğamın (və ümumiyyətlə, bütün musiqi janrlarının, əsərlərin) ifası, səslənməsi onun yaşaması deməkdir. Muğam ifa edilirsə, deməli insanlar üçün öz bədii-estetik təsirini, milli-bəşəri dəyərini, ideya və məzmununu reallaşdırır. Bu həqiqəti hər şeydən əvvəl şifahi ənənəli professional muğam ifaçılığının tarixi təcrübəsi sübut edir. Digər tərəfdən, muğamın yaşaması, öyrədilməsi və ötürülməsinin çox mühüm şərti və üsulu olan şifahiliyi də qorumaq lazımdır. Bu mənada şifahi-peşəkar muğam sənətinə dair ifaçılıq müsabiqələrinin keçirilməsi muğama məxsus ənənələrin qorunmasına yardımçı olur. Muğamların (həmçinin aşıq musiqisinin) əsrlərlə davam edən və tarixin sınaqlarında təsdiqini tapmış şifahi öyrətmək və ifa etmək – şifahi yaşatmaq üsulunu bu gün də gündəmdə saxlamaq, bu yaşam və ötürülmə mexanizmini qorumaq olduqca vacibdir. Məsələn bundadır ki, illərlə makom və şaşmakom sənətini ifaçılara notla tədris edən Orta Asiya musiqiləri hal-hazırda bu üsulun makoma məxsus təbii yaşama qanunlarına zidd olduğunu etiraf edirlər və şifahi musiqi irsinin ifaçılara not ilə tədris olunmasının muğam-makam ənənələrinə məhvedici zərbə olması qənaətindədirlər. Buna görədir ki, onlar muğamın şifahi yaşama qanununun Azərbaycanda musiqi təhsilində tətbiq olunmasını alqışlayırlar və bu yolla muğamların milli unikallığını qoruya bildiyimiz üçün bizə həsədlə yanaşırlar.

Muğam tədrisinin ifaçılara hansı üsulla – not yazısı, yoxsa ənənəvi şifahi üsulla öyrədilməsi dahi Üzeyir Hacıbəyovu da çox düşündürürdü. O, muğamın ifaçılar üçün tədris olunmasının ilk təşəbbüskarı və qızğın tərəfdarı kimi dahiyənə uzaqgörənliklə məhz təbii-şifahi öyrətmə üsulunu əsas götürürdü. Ötən əsrin əvvəllərindən Azərbaycanda ifaçılar üçün muğam tədrisi məhz ustad-şagird ənənəsi ilə, yəni not yazısı ilə yox, şifahi ənənə ilə öyrədilir ki, bu metod da muğamlarımızın 20-ci yüzildə yaşamasına, günümüzə qədər öz spesifik xüsusiyyətlərini saxlamasına, fərdi ifaçılıq ənənələrinin qorunmasına, ifaçılıqda varisliyin təminatına səbəb olmuşdur.

Bu müstəvidə yanaşsaq, çağdaş muğam müsabiqələri muğam ifaçılığının özünəməxsus tarixi ənənələrlə inkişaf etməsinin çox vacib vasitəsi kimi müsbət qiymətləndirilməlidir. Bu sənət yarışmasının gedişatı bir daha təsdiq edir ki, çoxəsrlik muğam sənətini onun çoxəsrlik qanunları ilə – canlı ifa ilə və şifahi yolla öyrətmək, səsləndirmək, ötürmək zəruri və qaçılmazdır. Çox vacib məsələdir ki, yarışmanı geniş ictimaiyyətə sevdiren, yarışmaya hədsiz marağı və müsbət ictimai rəyi təmin edən əsas amillərdən biri də onun təşkilində və aparılmasında muğam qanunlarına ciddi riayət edilməsidir. Beləliklə, muğam müsabiqəsinin keçirilməsi və gənc ifaçıların seçilməsi professional muğam sənətinin öz tarixi ənənələrini qoruyub-saxlamasına müsbət təsir göstərir.

Müsabiqənin daha bir vacib məqamı üzərində də dayanmaq istəyirəm. Şifahi professional musiqi sənətinin yaşamasında varislik əlaqəsi çox mühüm rol oynayır. Bu varislik, birinci növbədə, dünənin və bugünün ifaçı nəsilləri arasında təmin edilməlidir. Əsrlər boyu varislik əlaqəsi ustad-şagird ənənəsi ilə, şifahi halda ötürülmüşdür. Şərq əxlaqına görə, ustad yalnız öyrədən sənət müəllimi deyildi, həm də mənəvi ata sayılırdı. Onun hər bir nəsihəti, tənqidi, tövsiyəsi şagird (şeyird) tərəfindən səmimi qəbul edilir və əməl olunurdu. Başqa sözlə, ustad-şagird münasibətlərinin yazılmamış "nizamnaməsi"ndə mənəviyyat çox vacib şərt sayılırdı. Əsrlər boyu muğamın "ustad-şagird" yolu ilə, şifahi üsullarla öyrədilməsi və yaşadılması, həm də xalqın etik-tərbiyəvi keyfiyyətlərini özündə daşımış və yaşatmışdır.

Bu keyfiyyətin indiki muğam müsabiqəsində münsiflər və iştirakçılar arasında da sövq-təbii davam etdirildiyini əyani görəndə, hamımız sevinirik. Çünki vaxtilə öz ustadlarından ifa və sənət tərbiyəsi alan münsiflər onları müsabiqə iştirakçlarına da aşılayırlar ki, sabah da həmin iştirakçılar ustad olanda, bu tərbiyəni öz davamçılarına aşılasınlar. Münsiflərdəki ustadların çox səmimi, etikalı davranmaları, öz iradlarını, tövsiyələrini yetərinə başa sala bilmələri müsabiqə iştirakçıları üçün də, bütün sənətsevərlər üçün də daha bir məktəb, daha bir tərbiyə deməkdir. Qarşı tərəf də bunları səmimi qəbul edir və bu, geniş ictimaiyyətimizə ali sənətin etikasını, muğam sənətinin daha bir mənəvi böyüklüyünü anladır, aşılayır. Deməli, muğama məxsus təlim və tərbiyə ənənəsinin, ustad-şagird münasibətlərinin məhz bu cür canlı şəkildə yaşamasında muğam layihələrinin, o sıradan muğam müsabiqələrinin rolu əvəzsizdir.

Müsabiqə iştirakçıları qarşısına sənətlə bağlı çox çətin, çox ciddi tələblər və şərtlər qoyulub. Məsələn, şərtə görə, müsabiqə iştirakçıları ayrı-ayrı mərhələlərdə xalq mahnısı, təsnif, zərbi-muğam, şikəstə ifa etməlidirlər. Bu şərtin özü, əslində, gənc ifaçılardan muğama əhatəli və mükəmməl bələdlilik tələb edir. Onların ifa imkanlarını müəyyənləşdirmək məqsədi daşıyır. Qiymətləndirmə zamanı heç bir güzəştə, gəlişigözəl tərifə yol verilmir, hər bir nöqsan kiçik-böyükliyindən asılı olmayaraq deyilir, istedadı və səsi olanların növbəti turlara daha məsuliyyətlə hazırlaşması və öz üzərlərində daim işləmələri üçün sağlam, obyektiv-tənqidi iqlim yaradılır, hər ifaçıda özünütənqid ruhu formalaşdırılır.

Müsabiqənin şərtlərindən biri də onun hər bir mərhələsinin görkəmli qəzəl şairlərinin yaradıcılığı üzərində qurulmasıdır. Belə şərtin qoyulması, bir tərəfdən, muğamda musiqi və qəzəlin ayrılmaz olduğunu, digər tərəfdən qəzələ mükəmməl bələdliliyin, sözləri düzgün tələffüzün gənc xanəndələrə aşılmaqdır. Müsabiqədə qoyulan bu şərt Məhəmməd Füzuli, Seyid Əzim Şirvani, Əliağa Vahid, Hacı Mayil, Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar kimi möhtəşəm söz ustalarının irsinin təbliği, gənc nəsillərə öyrədilməsi baxımdan da, muğam və klassik poeziyanın tarixlər boyu qoşa yaşamasını əyani göstərmək baxımdan da qiymətli. Müsabiqədə ümidverən gənclər, muğamın sabahını yaşatmağa qadir istedadlar çoxdur: Aida Əliyeva, Elməddin İbrahimov, Nişanə Baxışova, Ehtiram Hüseyinov, Rəvanə Ərəbova, Vüsal Zamanov, Nasir Ətapur, Abgül Mirzəliyev, Güllü Muradova, Şəmsəddin İbrahimov, Sevda Nurəliyeva, Könül Tağıyeva, Qızılgül Babayeva, Rəna Qafarova...

Onlardan biri – doqquz yaşlı Elməddin İbrahimovu xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Respublikamızın hər yerində, xarici ölkələrdə və şəhərlərdə müsabiqəni izləyənlər bu kiçik yaşlı oğlanın kişi ədası ilə oturuşuna, ədəb-ərkanına, böyük bir istedadla oxumasına, yüksək bir şövqlə zəngülələr vurmasına, muğam qayda-qanunlarına yerli-yerində və peşəkarcasına riayət etməsinə valeh olublar. Demək olar ki, müsabiqəni izləyənlərin hamısı Elməddinə böyük həvəslə azarkeşlik edir, onun xüsusi qabliyyəti hər yerdə müzakirə olunur. Onun hər bir ifası nəinki rəğbətlə, hətta deyərdim, heyrətlə qarşılır. Bəli, istedad sənətin yaşamasının mühüm şərtidir. İstedad varsa, sənət də var. Nə qədər ki Azərbaycanımızda belə istedadlar var, deməli, muğam mədəniyyətimiz daim yaşayacaqdır, deməli onun ömrü əbədidir. Odur ki, davamlı olaraq istedadları aşkar etməliyik, onlara lazımi imkan və şərait yaratmalıyıq, onların professional sənət yolunu açmalıyıq. Muğam müsabiqələri də məhz bu milli məram, humanist məqsədə xidmət edir.

Əlbəttə, hər bir müsabiqə müəyyən mənada şərtidir. O cümlədən, muğam müsabiqələri də. Bu şərtlik müsabiqənin sonuna çata bilməyən iştirakçıların heç də istedadsız olmadıqlarını göstərir. Müsabiqə ifaçı üçün daha bir sınaqdır – onu peşəkar sənətə öyrədən, yönəldən, "əyər-əskiyni" müəyyənləşdirən, onun "qolundan tutan" sınaqdır. Hər halda, bir müsabiqədə uğur qazanmamağın özü də gələcək uğurlara gedən bir hazırlıq ola bilər.

Müsabiqə yekunlaşmağa doğru gedir. İndi səhnədə ən istedadlılar sənət imkanlarını davam etdirirlər. Son mərhələdə, təbii ki, seçim ən yaxşılar arasında aparılacaq. Onlara uğurlar arzulayır və gələcək sənət yollarında daha məsuliyyətli olmağı tövsiyə edirik.

"Muğam – 2007"-nin pərəstişkarları, tamaşaçıları, dəstəkçiləri çoxdur. Müsabiqənin coğrafi yayım əhatəsi dünya miqyaslıdır, onun daimi izləyicisinin ünvanı, milli mənsubluğu Avropanı da, Asiyani da, Qərbi də, Şərqi də əhatə edir. Hər gün AzTV-nin internet saytına, müsabiqənin elektron poçtuna çoxsaylı razılıq, minnətdarlıq məktubları, təkliflər və fikirlər göndərilir, müsabiqə ilin yaddaqalan mədəniyyət hadisəsi kimi qiymətləndirilir. Bu, əslində, möhtəşəm muğam sənətimizə verilən yüksək qiymətdir. Bu, o deməkdir ki, muğamın tükənməz cazibəsi Azərbaycan mədəniyyətini və mənəviyyatını sevmək, qorumaq və yaşatmaq yolunda hamımızı birləşdirir. Muğamın eyni zamanda dünyanın müxtəlif yerlərində dinlənilməsi, əslində, insanların Azərbaycan musiqisindən həyat enerjisi alması, muğamın cazibəsi ətrafında birləşməsi deməkdir. İndiki dövrdə insanları heç nə ilə heyrətləndirmək mümkün olmadığı halda, buna möhtəşəm muğam sənətinin qüdrəti çatır.

Və sonda arzu edirəm ki, Azərbaycanda beynəlxalq şərq-muğam müsabiqələri keçirilsin və bəzi beynəlxalq fortepiano, skripka, vokal, dirijorluq müsabiqələri kimi, o da ən nüfuzlu beynəlxalq ifaçılıq müsabiqəsinə çevrilsin. Buna bizim hər cür imkanımız var.

Ariz ABDULƏLİYEV,
Bakı Musiqi Akademiyasının baş müəllimi
“Xalq qəzeti”, 10 dekabr 2007- ci il

Üç aydan çox davam edən “Muğam Müsabiqəsi – 2007” maraqlı final yarışması ilə başa çatdı

Yanvarın 15-də M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun layihəsi və Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə üç aydan çox davam edən “Televiziya Muğam Müsabiqəsi-2007”-nin final mərhələsi keçirilmişdir.

Bu möhtəşəm musiqi bayramında Azərbaycan muğam sənətinin qorunub saxlanılmasında, təbliğində və inkişaf etdirilməsində Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın əvəzsiz xidmətləri xüsusi vurğulanmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, muğam sənəti sahəsində yeni istedadların üzə çıxarılmasında Heydər Əliyev Fondunun böyük rolu olmuşdur. Bundan əvvəlki televiziya muğam müsabiqəsinin iştirakçılarının sədəsi indi təkcə Azərbaycan səhnəsindən deyil, dünyanın möhtəşəm səhnələrindən, beynəlxalq musiqi məclislərindən gəlir. Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru Anar Ələkbərov Mehriban xanım Əliyevanın “Muğam Müsabiqəsi-2007”-nin iştirakçılarna təbrik məktubunu oxudu. Mehriban xanım Əliyevanın təbriki sürəkli alqışlarla qarşılandı.

Müsabiqənin münisflər heyətinin üzvləri təqdim olunduqdan sonra söz muğama verildi. Müsabiqənin final mərhələsinə çıxmış 6 gənc ifaçı - Elməddin İbrahimov, Güllü Muradova, Abgül Mirzəliyev, Ehtiram Hüseynov, Nasir Ətapur və Rəvanə Ərəbova tamaşaçılar və münisflər heyəti qarşısında bir daha imtahan verdilər. Onların bir-birindən maraqlı ifaları tamaşaçıları heyran qoydu.

Sonra münisflər heyəti adından xalq artisti Əlibaba Məmmədov çıxış edərək bildirdi ki, 160 nəfər arasından seçilmiş 20 nəfərin 3 aydan çox davam edən muğam yarışmasında 6 nəfər finala çıxmışdır. Bu, təkcə musiqi yarışması deyildir. Bu müsabiqə Azərbaycan muğamlarına yeni nəfəslər, yeni ifalar gətirmişdir. Belə bir nəciib layihənin reallaşdırılmasında Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın xalqımız qarşısındakı xidmətlərini xüsusi qeyd etmək istəyirəm. İncəsənət adamlarına, biz xanəndələrə göstərdiyi diqqət və qayğıya görə dövlətimizin başçısı İlham Əliyevə sənət dostlarını, bu müsabiqənin münisflər heyəti adından və şəxsən öz adımdan dərin minnətdarlığımızı bildirirəm.

“Muğam Müsabiqəsi- 2007”-nin iştirakçılarından 14 nəfərinə diplomlar və 1000 manat pul mükafatı verildi.

Sonra münisflər heyətinin qərarı ilə müsabiqədə birinci yerə çıxmış Elməddin İbrahimova və Güllü Muradovaya bürünc mükafat, üzərində Mehriban xanım Əliyevanın və münisflər heyətinin imzası olan qaval, 10 min manat pul, Heydər Əliyev Fondunun buraxdığı “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomu və diplom təqdim olundu. Müsabiqədə ən çox xal topladığına görə Elməddin İbrahimova Qarabağ xalçası hədiyyə edildi. İkinci yerə layiq görülmüş Ehtiram Hüseynov və Abgül Mirzəliyevə də bürünc mükafat, üzərində Mehriban xanım Əliyevanın və münisflər heyətinin imzası olan qaval, “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomu, 7 min manat pul mükafatı və diplom verildi.

Üçüncü yerə çıxan Rəvanə Ərəbova və Nasir Ətapur bürünc mükafat, qaval, musiqi albomu, 4 min manat pul və diplom ilə mükafatlandırıldılar.

Möhtəşəm muğam müsabiqəsinin finalı bütün iştirakçıların ifasında dövlət himninin səslənməsi ilə başa çatdı.

AzərTAc
“Xalq qəzeti”, 16 yanvar 2008-ci il

**Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva
"Muğam televiziya müsabiqəsi-2007"nin qalibləri və münisflər heyətinin üzvləri ilə
görüşmüşdür**

Yanvarın 22-də Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyeva "Muğam televiziya müsabiqəsi-2007"nin qalibləri və münisflər heyətinin üzvləri ilə görüşmüşdür.

Mehriban ƏLİYEVA görüşü açaraq dedi:

- Əziz qonaqlar, mən sizi Heydər Əliyev Fondunda salamlayıram, xoş gəlmisiniz. Görüşümüzün əvvəlində mən böyük kədər hissi ilə qeyd etməliyəm ki, Azərbaycanın musiqi sənətinə böyük itki üz vermişdir. Görkəmli incəsənət xadimi, məşhur müğənni Lütfiyar İmanov dünyasını dəyişmişdir. Mən əminəm ki, onun yaradıcılığı, onun səsi, mədəniyyətimizdə qoyduğu iz insan ömründən çox-çox uzun yaşayacaqdır. Allah rəhmət eləsin.

Əziz dostlar, mən sizi görməyə çox şadam. Bu gün biz birlikdə "Muğam televiziya müsabiqəsi-2007"nin uğurlu nəticələrini müzakirə edəcəyik. Siz bilirsiniz ki, bu layihə Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun dəstəyi ilə həyata keçirilmişdir. Biz bu layihəni başlayanda əsas məqsədlərimiz qədim Azərbaycan muğamını təbliğ etmək, zəngin muğam məktəbi üçün yeni səslər axtarmaq və əlbəttə ki, gənc ifaçılar üçün, onlara potensialını tam şəkildə reallaşdırmaları üçün şərait yaratmaq idi. Hesab edirəm ki, qarşıya qoyduğumuz bütün məqsədlərə biz nail olmuşuq. Muğam müsabiqəsi çox böyük uğurla başa çatdı və bir daha muğamın möhtəşəmliyini hamıya göstərdi. Bir daha sübut etdi ki, muğam Azərbaycanda ən sevilən, ən dəyərli musiqi janrlarından biridir. Mən bu üç ay ərzində həm Azərbaycandan, həm də xaricdən çoxsaylı məktublar alıram. Bu məktubları göndərən insanlar muğama olan sevgilərindən, hörmətindən yazırlar və bizim bu müsabiqəni dəstəklədiklərini bildirirlər. Demək olar ki, artıq bu muğam müsabiqəsi xalq arasında çox böyük populyarlıq qazanmışdır və mən hesab edirəm ki, yaqın ki, ənənəvi xarakter daşımalıdır. Muğam müsabiqəsinin bütün iştirakçılarını, xüsusilə laureatları, sizi bu parlaq qələbə münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

Mən bilirəm ki, üç ay ərzində siz çox böyük narahatlıq hissləri keçirmisiniz. Çünki müsabiqə çox ciddi rəqabət şəraitində keçirdi. Bütün iştirakçılar gözəl səsə malik idi və gözəl ifa qabiliyyəti nümayiş etdirdilər. Əlbəttə, belə bir yolun sonunda qalib gəlmək çox şərəflidir.

Mən bir daha sizi təbrik edirəm və gələcəkdə uğurlar arzulayıram. Onu da qeyd etmək istərdim ki, bu müsabiqə ərzində siz öz səslərinizlə, qabiliyyətinizlə xalq məhəbbətini qazanmışınız. Bu, ən vacib amildir və inanıram ki, gələcəkdə bu məhəbbət daha da artacaqdır. Sizin bacarığınız daha da artacaqdır. Ona görə də sizi bir daha ürəkdən təbrik edirəm, yeniyeni uğurlar arzu edirəm.

Mən bu gün münisflər heyətinin üzvlərinə öz dərin minnətdarlığımı çatdırmaq istəyirəm. Bilirəm ki, bu müsabiqənin hazırlıq mərhələsində siz nə qədər ağır iş görmüşünüz. Ölkəmizin müxtəlif regionlarında olmusunuz, iştirakçıları seçmişiniz, onların ifalarını obyektiv və peşəkarlıqla qiymətləndirmisiniz. Münisflər heyətində bizim hörmətli muğam ustadlarımızın iştirakı bütün bu müsabiqəni, demək olar ki, açıq bir muğam dərsinə çeviribdir. Hər bir adam buna ustadlarla gənclərin ünsiyyət qurmaq dərsi kimi baxırdı, bu cür qiymətləndirirdi.

Muğam bizim mədəniyyətimizin, Azərbaycan mədəniyyətinin əsas sütunlarından biridir və əlbəttə, onu qorumaq, inkişaf etdirmək, gələcək nəsillərə çatdırmaq hər bir azərbaycanlının mənəvi borcudur. Mən bu gün fürsətdən istifadə edərək bizim ünlü sənətkarlarımıza, muğam ustadlarına muğamın inkişafı, təbliği sahəsində səylərinə görə öz dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Çox sağ olun!

Siz bilirsiniz ki, Heydər Əliyev Fondu olaraq biz, həmçinin Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu bu istiqamətdə bir çox layihələr həyata keçiririk. "Qarabağ xanəndələri" musiqi albomu buraxılıb, "Muğam" jurnalı nəşr olunur, "Muğam" ensiklopediyasının həm çap, həm də elektron versiyası hazırlanır. Ən əsası isə hamımızın təməlqoyma mərasimində bərabər iştirak etdiyimiz Muğam Mərkəzi tikilir. Mən inanıram ki, bu ilin avqust ayında birlikdə onun açılışında iştirak edəcəyik. Bu, çox böyük nailiyyətdir. Çünki bu, hər bir muğam ustadı üçün və hər bir muğamsevər üçün doğma ev olacaqdır. Biz müsabiqələrimizi Mahnı Teatrında, filarmoniyada keçirdik, amma mən inanıram ki, gələcəkdə orada keçirəcəyik. Çünki bu, əslində muğamın öz doğma evi olacaqdır. Eyni zamanda bu layihə YUNESKO tərəfindən dəstəklənir və bu, beynəlxalq mərkəzdir. Biz orada beynəlxalq tədbirlər də keçirə bilərik və bütün dünyaya öz muğamımızı tanıtmalıyıq. Bir sözlə, Azərbaycan mədəniyyətinin ən dəyərli irsi olan muğam hər bir azərbaycanlı üçün qiymətli, hər bir azərbaycanlı üçün seviləndir. Mən bir daha bu gün sizə öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Çünki siz bu sənətin qorunmasında çox böyük işlər görürsünüz.

Çox sağ olun.

* * *

Muğam müsabiqəsinin münisflər heyətinin üzvləri - xalq artistləri Əlibaba Məmmədov, Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev, Səkinə İsmayılova, Mənsüm İbrahimov, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, sənətşünaslıq doktoru, professor Ramiz Zöhrabov, "Muğam televiziya müsabiqəsi" layihəsinin icraçısı, əməkdar incəsənət xadimi Nadir Axundov Azərbaycan mədəniyyətinə göstərilən qayğıya görə Mehriban xanıma minnətdarlıq etdilər. Bildirdilər ki, üç ay ərzində davam edən bu müsabiqə istedadlı ifaçıları aşkara çıxarmaqla yanaşı, mədəniyyətimizin zənginləşməsinə xidmət etmiş, habelə yeni ifaçılar nəslinin yetişməsinə təkan vermişdir. Musiqimizin daha da geniş təbliği üçün gələcəkdə muğamla bağlı beynəlxalq simpoziumların, festivalların keçirilməsi arzu olunur.

Mehriban xanım Əliyeva gələcəkdə Azərbaycan xalq çalğı alətləri ifaçılarının müsabiqəsinin keçirilməsi barədə təklifi razılıq hissi ilə qarşıladı. O, Azərbaycan mədəniyyətinin zəngin ənənələrini bütün dünyada təbliğ etməklə qədim irsimizin bədnam qonşularımız tərəfindən mənimsənilməsi cəhdlərinin qarşısının alınmasında istedadlı gənclərimizin rolunu xüsusi vurğuladı. Bu il Belqradada keçiriləcək "Avroviziya" mahnı müsabiqəsində ölkəmizin iştirak edəcəyini deyən Mehriban xanım Əliyeva Ermənistan təmsilçisinin bu müsabiqəyə təqdim etdiyi mahnının Azərbaycan musiqisi parçalarından ibarət olduğunu xatırlatdı. Bildirdi ki, bu cür halların qarşısını almaq üçün Azərbaycanın istedadlı gəncləri bütün dünyada qədim və zəngin tarixə malik muğamımızı, xalq mahnılarımızı tanıtmaq, sevdirmək üçün çalışmalıdırlar.

“Azərbaycan”, 23 yanvar 2007-ci il

Xalqın muğam xəzinəsi

Heydər Əliyev fondu bu xəzinənin qapılarını musiqisevərlərin üzünə geniş açdı.

Azərbaycan yerüstü və yeraltı sərvətlərinə görə zəngin bir ölkədir. Hazırda ərazicə çox da böyük olmayan bu ölkədə dünyanın bütün coğrafi gözəlliklərinə təsadüf edilir. Zirvəsi əbədi qar örtüyünə bürünmüş dağlarımız, şırıltısında musiqi təranələri dinlənilə bilən çaylarımız, ceyranların oylağı düzənlərimiz, qız və gəlinlərimizin ətirli və rəngbərəng güllərdən tac bəzədikləri geniş çöllərimiz, dünyada bənzəri olmayan bitki örtüyünə malik zəngin meşələrimiz, gözəlliklər məskəni olan alp çəmənlərimiz, lacivərd suları ilə könül oxşayan dənizimiz dediklərimizə misaldır. Vətən övladlarımız Tanrının verdiyi təbii gözəlliklərdən zövq alaraq lap qədim zamanlardan musiqiyə, heykəltəraşlığa, rəngkarlığa maraq göstərmiş, qarğıdan, ağac parçasından düzəlddikləri primitiv musiqi alətlərində ilkin musiqi "əsərləri" bəstələmiş, ovladıqları vəhşi heyvanların sərt sümüklərindən düzəlddikləri tişə ilə qaya rəsmləri yaratmışlar. Əlbəttə, insanı yaradıcılığa şirnikləndirən amillərdən ən ümdəsi onun fərasəti sayəsində əldə etdiyi qida məhsulları ilə təmin olunması idi. İbtidai insan yeyib doyduqdan sonra gördüklərini qaya təsvirlərində maddiləşdirməyə çalışırdı. Tarixin gedişi boyu yaranmış incəsənət nümunələrindən biri də minilliklərin sınağından çıxaraq ölməzlik qazanmış muğamlarımızdır. Azərbaycanda bütün mahnılar, rəqslər muğam əsasında ərsəyə gəlmişdir. Muğam sehrli musiqidir, onun çox mürəkkəb quruluşu var. Xalq artisti, bənzərsiz muğam ustası Hacıbaba Hüseynov deyirdi ki, muğamı dərinədən öyrənə bilmək hələ heç kimə müyəssər olmamışdır. Muğamı mən də dərinədən bilmirəm, o, əfsanəvi dünyanın əfsanəvi nümunəsidir.

Muğam şifahi xalq yaradıcılığı nümunəsidir. Onun nə vaxt və kimlər tərəfindən yarandığı bir sirr olaraq qalır. Muğam ecazkarlıq nümunəsidir. Muğam bütün musiqi əsərlərinin açarıdır. Ona görə ki, bütün musiqi əsərləri bu və ya digər muğam üstündə yazılır. Muğam bir sıra tarixi səbəblərə görə xüsusi bir sistemə malikdir və tamamilə formalaşmış müstəqil bir incəsənətdir. Hər muğamın xüsusi əhəmiyyəti, özünəməxsus xüsusi koloriti var.

XIX əsrdə muğamların sayı 18-dən artıq idi: Kərəmi, Omani-Gərayi, Qəribi, Qara kürd, Arazbarı, Bayatı, Osmanlı, Cığatayı, Ovşarı, Şikəstəyi-Şirvan, Şikəstəyi-Fars, Qarabağ şikəstəsi, Kəsmə şikəstə, Əşirən, Keşiş oğlu, Heydəri, Aşığı, Bağlama və həmin muğamların ifası bəzən 3-4 saat çəkirdi. Dahi Üzeyir bəy öz kolleqalarını ətrafına toplayaraq muğamların sayını 12-yə endirmişdi. Muğam dəstgahları aşağıdakılardır: Rast - Rast ailəsinə daxil olan muğamlar: Mahur-hindi dəstgahı, Orta Mahur, Bayatı-Qacar, Dügah; Şur; Segah (Zabul Segahı); Çahargah; Şüştər; Bayatı-Şiraz; Humayun. Kiçik həcmli muğamlar - Qatar, Rəhab, Şahnaz, Bayatı-Kürd, Dəşti.Zərbi muğamlar - Heyratı, Arazbarı, Mənsuriyyə, Səmayi- Şəms, Mani, Ovşarı, Heydəri, Qarabağ şikəstəsi və Kəsmə şikəstə.

Üzeyir bəy genişmiqyaslı əsərlərin ərsəyə gəlməsində muğamın rolunu belə açıqlamışdı: "Segah" muğamı lirik aşıqanə xarakterlidir. Bütün aşıqanə incə xalq nəğmələri bu muğam üstündə qurulmuşdur. Buna görə də mən öz operalarımnda aşıqanə səhnələri bu muğamdan faydalanmaqla vermişəm.

Musiqi boyaları ilə xalqın məzlum vəziyyətini, yaxud istismarçı siniflərin qəddarlığını ifadə etmək lazım gəldikdə mən "Çahargah" muğamından faydalanıram. Bundan savayı, mərdlik, sevinc, mübarizə xarakterli "Rast" muğamı da vardır. Şəxsən bu fikirdəyəm ki, muğam sistemi ümumi musiqi mədəniyyətinə bir çox yeniliklər və tərəvət gətirəcəkdir. Təcrübə göstərdi ki, "Koroğlu" operası bütünlükdə geniş tamaşaçı kütləsinə çata bilmişdir. Bunun səbəbi də operanı yazarkən onun musiqi mətnində və həmçinin yaradıcılıq fantaziyamda muğam sistemini əsas götürməyim olmuşdur".

Böyük muğam bilicisi Əlibaba Məmmədov deyir ki, "müxtəlif muğamlar üstündə yüzdən artıq mahnı bəstələmişəm, amma hansısa bir muğam şöbəsi yaratmaq təşəbbüsüm heç vaxt baş tutmayıb. Yəqin etmişəm ki, muğam özünün yaranma sirlərini əbədi olaraq özündə qoruyub saxlayacaqdır. Muğam və Azərbaycan bir-birini tamamlayan ayrılmaz məfhumlardır. Pifaqorun, Aristotelin (Ərəstunun), Platonun, Əl-Fərabinin, İbn Sinanın, Səfiəddin Urməvinin əsərlərini oxumuş Azərbaycan musiqişünası, əslən şuşalı olan Mir Möhsün Nəvvab muğamın yüksəkliyinə görə dörd əsas elementini (od, hava, su və torpaq) müəyyənləşdirmişdir. Milli muğamlarımızla tanış olanlar bilirlər ki, muğam şöbələrinin yeri onların səs yüksəkliyinə görə müəyyənləşir. Məsələn, Çahargah - (Bərdəşt), Mayeyi Çahargah, Bəstəniqar, Hasar, Müxalif, Mənsuriyyə şöbələrindən ibarətdir. Azərbaycan muğam dəstgahının ifaçısı oxumağa aşağı tonlardan başlamalı, get-gedə yüksəklərə qalxmalı, kulminasiyaya çatmalı və axırda əvvəlki yerinə düşməlidir. Beləliklə, Azərbaycan məqamındakı "Od" inkişafın yüksək pilləsidir, bu isə öz növbəsində fiziki xassəyə uyğun gəlir. "Musiqi/muska/muğam məfhumlarının bir-biri ilə əlaqələndirilməsi göstərir ki, muğam termini ərəblərin Azərbaycana gəlişindən qabaq da mövcud olmuşdur. Bunu muğamlarda Novruz, Mani, Xürrəm, Kebri şöbələrinin olması da sübut edir. Azərbaycan şəhərlərində XIX əsrin 20-ci illərindən başlayaraq XX əsrin başlanğıcına qədər davam etmiş ədəbi-musiqi məclisləri muğam ifaçılığının yayılmasında, ustad muğam ifaçılarının meydana gəlməsində əvəzsiz rol

oynamışdır. Şuşadakı "Məclisi fəramuşan", Şamaxıda Mahmud Ağanın "Musiqiçilər cəmiyyəti" və "Beyt-üs səfa", Bakıdakı "Məcməüş-şüəra", Gəncədə "Divani hikmət", Ordubadda "Əncümən-üş-şüəra", Lənkəranda "Fövcül-fusəha" çox məşhur məclislər kimi tanınmışdır. Dövrün tanınmış şairləri, ədəbiyyatçıları, musiqiçiləri, ziyalıları, klassik poeziyanın xiridarları və biliciləri belə məclislərə toplaşaraq oxunan muğamların və qəzəllərin incəliklərinə varır, hamını maraqlandıran mətləbləri müzakirəyə çıxarırdılar. Bir sözlə, həmin məclislər muğam ifaçılığını mərkəzləri sayılırdı.

Muğam ifaçılıq mədəniyyəti bütün Qafqazda və İranda məşhur olan ustad musiqiçi-xanəndələrin yaradıcılıq nailiyyətləri zəminində təşəkkül tapmışdı. Mirzə Səttar, Hacı Hüsü, Əbülhəsən xan Azər İqbal, Mirzə Muxtar Məmmədzadə, Cabbar Qaryağdıoğlu, Ələsgər Abdullayev, Əbdülbaği Zülalov, Ağasəid Ağabala oğlu, Mirtaği Mirbabayev, Məcid Behbudov, İslam Abdullayev, Məşədi Məhəmməd Fərzəliyev, Hüseynqulu Sarabski, Seyid Şuşinski və Xan Şuşinski, Keçəçi oğlu Məhəmməd, Bülbül və Zülfüqar Adıgözəlov həmin xanəndələr sırasında idilər. Tarzənlərdən Mirzə Sadiq Əsəd oğlu, Mirzə Fərəc Rzayev, Məşədi Cəmil Əmirov, Şirin Axundov, Məşədi Zeynal Haqverdiyev, Mirzə Mansur Mansurov, Qurban Pirimov, Bakıxanov qardaşları, Paşa Əliyev, Firudin Əlizadə, kaman ustalarından İsmayıl Talışinski, Qılman Salahov, qarmonçalan Abutalıb Yusifov, Əhəd Əliyev, Kərbəlayi Lətif, Teyyub Dəmirov, zurnaçı Əli Kərimov ustad musiqiçilər kimi tanınırdılar. Muğam tariximizin sovet dövründə Əbülfət Əliyevin, Qulu Əsgərovun, Nəriman Əliyevin, Həqiqət Rzayevanın, Yavər Kələntərlinin, Cahan Talışinskayanın, Fatma Mehraliyevanın, Rübabə Muradovanın, Sara Qədimovanın, Şövkət Ələbərovanın, Töhfə Əliyevanın, Hacıbaba Hüseynovun, Yaqub Məmmədovun, tarzənlərdən Əhsən Dadaşovun, Bəhrəm Mansurovun, Baba Salahovun, Kamil Əhmədovun, Hacı Məmmədovun, Həbib Bayramovun, Məmmədəğa Muradovun, Xosrov Məlikovun, Əmrulla Məmmədbəylinin, Adil Gərayın, kaman ustalarından Qılman Salahovun, Tələt Bakıxanovun, Elman Bədəlovun, Ədalət Vəzirovun, qarmonçalanlardan Lətif Əliyevin, Abutalıb Yusifovun, Əhəd Fərzəli oğlunun (Kor Əhədin), Məşədi Əlinin, Teyyub Dəmirovun, nəfəs alətlərində çalanlardan Nadir Axundovun, Ağasəf Səidovun, Firuz Zeynalovun muğam ifasına böyük töhfələr vermələri qeyd olunmalıdır.

Sonrakı dövrdə Əlibaba Məmmədov, Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev, Alim Qasimov, Qəndab Quliyeva, Səkinə İsmayılova, Gülyaz Məmmədova, Mənsüm İbrahimov, Mələkxanım Əyyubova və başqaları, tarzənlərdən Möhlət Müslümov, Sərvər İbrahimov, Ağasəlim Abdullayev, Vamiq Məmmədəliyev, Firuz Əliyev, kamançaçalanlardan Habil Əliyev, Mirnazim Əsədullayev, Şəfiqə Eyvazova, Fəxrəddin Dadaşov və başqaları muğam ifaçılığının böyük sənətkarlarıdır.

Azərbaycan musiqiçiləri müsəlman Şərqiində ilk dəfə olaraq Avropada qastrol konsertləri verməklə əcnəbi dinləyici auditoriyasını muğamlarımızın gözəllikləri ilə tanış edir, həm də ifalarını qramofon vallarına yazdırırdılar. İlk dəfə 1906-cı ildə ingilis səhmdar cəmiyyəti "Qrammofon" Azərbaycan musiqisini məşhur xanəndə Cabbar Qaryağdıoğlunun və digər Azərbaycan musiqiçilərinin ifasında vala yazdırmışdı. 1906-1914-cü illərdə bir neçə Avropa qramyazı firması, o cümlədən Fransanın "Pate qardaşları" şirkəti, Almaniyanın "Sport-Rekord" səhmdar cəmiyyəti, Rusiyanın "Ekstrafon", "Konsert-Rekord", "Monarx-Rekord", "Qrammofon-Rekord", "Premyer-Rekord" şirkətləri Azərbaycan muğamları, təsnifləri və rəngləri yazılmış çox sayda valları satışı çıxarmışdılar.

Azərbaycanda sovet rejimi hakimiyyətə gələndən sonra muğamlarımıza etinasızlıq göstərilməyə başlandı. Muğamlarımızın keçmişin primitiv musiqi nümunələri olduğunu və xalqın zövqünü korlamaq məqsədi daşdığını deyənlər də meydana çıxmışdı. Xalqımızın əzəli musiqi aləti olan tara düşmənin münasibət kəsilmişdi. Deyirdilər ki, Avropa gitarası olan yerdə Azərbaycan tarına ehtiyac varmı?

Sovet hökumətinin apardığı "Dəmir pərdə" siyasəti musiqimizin dünya arenasında səslənməsinə qadağa qoymuşdu. Həmin dövrdə Qərb aləmində Şərq musiqisinə marağın artdığı bir zamanda (XX əsrin ilk onilliklərində) xalqımızın çox istedadlı musiqiçilərinin Avropaya çıxış yolu tamam bağlanmışdı. Qərbin bədii bazarında ərəb, İran və türk ənənəvi musiqisi təbliğ olunurdu.

20-ci illərdən etibarən 70-ci illərin başlanğıcına qədərki dövrdə Azərbaycan cəmiyyətində muğama primitiv incəsənət nümunəsi kimi baxılmasına baxmayaraq, xalqımızın muğama olan sevgisi azalmırdı. XX əsrin 70-ci illərindən başlayaraq YUNESKO-nun himayəsi altında keçirilən beynəlxalq ənənəvi musiqi simpoziumları və festivallarından sonra muğam incəsənətinə münasibət yaxşılaşmağa doğru dəyişməyə başladı. Bu tədbirlər sovet cəmiyyətində geniş rezonans yaratdı. Muğam musiqisi yüksək professional incəsənət nümunəsi kimi dəyərləndirilməyə başlandı. XX əsrin 90-cı illərindən etibarən Azərbaycanın muğam incəsənəti bütün dünya dinləyicilərinin, mütəxəssislərinin və menecerlərinin marağ dairəsində özünə yer tapdı. Bizim Alim Qasimovun və digər fenomenal xanəndələrimizin dünya səhnələrində uğurları xalqımıza başucalıq gətirir. Ölkəmizin birinci xanımı Mehriban Əliyevanın Heydər Əliyev Fondunun prezidenti kimi fəaliyyətə başladığı vaxtdan incəsənətimizin bir çox sahələrinin, xüsusilə də şifahi xalq incəsənətinin incisi sayılan muğamlarımızın vətənimizin sərhədlərini aşaraq dünya miqyasında sevilməsinə yönəldilmiş təşəbbüsləri uğurla nəticələndi, Azərbaycan muğamı YUNESKO-nun Qeyri-maddi irs dünyası siyahısına salındı. Ölkə daxilində gənclərimizin

muğam biliciləri səviyyəsinə qalxması üçün musiqi məktəblərində xüsusi muğam şöbələri açıldı. Muğamlarımızın sorağını alan əcnəbi ölkə musiqiçiləri bu sahədə ilk addımlarını atdılar. Onlardan biri də ABŞ vətəndaşı Cefri Verbok idi. Cefri hazırda xarici ölkələrdə və vətəndaşı olduğu ABŞ-da muğamlarımızın qızgın təbliğatçısıdır. Bu yaxınlarda Rəşid Behbudov adına Mahnı Teatrında Cefri Verbokla keçirilmiş görüşdə çıxış edən ABŞ-ın Azərbaycandakı səfiri xanım Ani Ders iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafından danışmış, Verbokun Azərbaycan muğamlarının təbliğində əməyini xüsusi vurğulamışdır. Azərbaycana sonsuz məhəbbət bəsləyən, muğamlarımızı yüksək professionalıqla ifa edən Cefri Verbok verdiyi konsertdə tarda, kamançada və udda "Bayatı-Şiraz", "Şur", "Şüştər" muğamlarını və s. çalmışdır. Amerikalının bu ifaçılıq məharəti onu dinləyənləri heyran qoymuşdur. Cefrinin ana dilimizdə də səliqəli danışdığı ona ümumxalq sevgisi qazandırmışdır. Azərbaycanda muğam ifaçılığını həvəskarların da malı etmək üçün səy göstərən Az.TV-nin musiqi departamentinin rəisi Nadir Axundovun əməyi xüsusi qeyd edilməlidir. O, hələ 2005-ci ildə "Space" telekanalında musiqi departamentinin rəisi olan zaman ilk dəfə muğam müsabiqəsi keçirilərkən özünün bütün təşkilatçılıq qabiliyyətini meydana qoymuşdu. Həmin ildə keçirilən muğam müsabiqəsində regionlardan seçilmiş istedadlar iştirak edirdilər. Müsabiqənin laureatı olmuş Təyyar Bayramov hazırda Opera və Balet Teatrımızın solistidir. O, çoxdan bəri əsl ifaçı həsrətində olan Şah İsmayılın (M.Maqomayevin "Şah İsmayıl" operasında) obrazını uğurla yaradır, ifa baxımından əlçatmaz pərdələrdə asanlıqla gəzişə bilir, bir sözlə, özünü yüksəlməkdə olan solist kimi aparır. Həmin müsabiqənin digər ifaçıları da enişli-yoxuşlu muğam yolları ilə irəliləməkdədirlər.

Təqribən 3 ay bundan əqdəm Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Azərbaycan Mədəniyyəti Dostları Fondunun layihəsi əsasında keçirilən "Muğam televiziya müsabiqəsi-2007"nin uğurla sonuclanmasında Az.TV-nin Musiqi Verilişləri Departamentinin rəisi, müsabiqənin baş icraçı təşkilatçısı Nadir Axundovun böyük zəhməti olmuşdur. Başda Nadir müəllim olmaqla respublikanın xalq artistləri Əlibaba Məmmədovdan, Arif Babayevdən, Ağaxan Abdullayevdən, Səkinə İsmayılovadan, Mənsüm İbrahimovdan, elmlər doktoru, professor Ramiz Zöhrabovdan, elmlər namizədi İbrahim Quliyevdən ibarət münəşiflər heyəti Azərbaycan bölgələrində - Şamaxıda, Şəkiddə, Gəncədə, Bərdədə, Lənkəranda təqribən 500 gənc ifaçı dinləmiş, ifa tərzini bəyəndikləri 60 nəfəri Bakıya gətirmiş, seçim edərək 20-sini müsabiqəyə buraxmağı qərara almışdı. Müsabiqə zamanı istedadı SMS ilə yox, mütəxəssislərin rəyi ilə seçmək qərara alınmışdı. Bakıda müxtəlif telekanallar ilə keçirilən müsabiqələrin SMS əsasında yekunlaşdırılması təcrübəsi göstərmişdir ki, SMS seçimi bu və ya digər istedadın ifa qabiliyyətini düzgün müəyyənləməyə imkan vermir. Arxası güclülər zəif olsalar da, SMS bolluğuna görə "qalib" sayılırlar. Bu isə ədalətin boğulması deməkdir.

Sonda 20 ifaçıdan ən yaxşılardan sayılan 6-sının Dövlət Filarmoniyasında birinci-üçüncü yerlər uğrunda yarışması qərara alınmışdı. Bu yarışmada münəşiflərin qiymət xalları verməyəcəkləri razılaşdırılmışdı. Xəbər verilmişdi ki, hər bir iştirakçı 2 dəfə oxuyacaq - birinci dəfə muğam, ikinci dəfə isə zərb-muğam və şikəstə oxuyacaqlar. Müsabiqənin sonunda münəşiflər müəyyən qərara gəlmək üçün məşvərət otağına toplaşacaq və yer bölgüsünü müəyyənləyəcəkdilər.

Onu da deyək ki, müsabiqə başlayan gündən respublikamızın bütün bölgələrində muğam bayramı ovqatı yaratmışdı. Böyükdən tutmuş kiçiyə kimi hamı müsabiqənin keçirildiyi ikinci və dördüncü günləri səbirsizliklə gözləyirdi. Bakı sakinləri muğama vurğunluqlarını ifadə etmək üçün tələsirdilər. Hətta indiyədək muğama bir o qədər də əhəmiyyət verməyənlər də onun aludəçisinə çevrilmişdilər. Bir sözlə, vətənimizdə muğam bumu yaşanırdı. Bunun bir səbəbi də münəşiflərin bu və ya digər ifaçının oxumaq qabiliyyətini açıq-aydın bildirmələri idi. Onların fəaliyyəti ancaq obyektivlik üzərində qurulmuşdu. Heç kimin mənliliyinə toxunan hərəkət edilmirdi (digər telekanallarda keçirilən ifaçılıq müsabiqələrinin çoxunda belə hərəkətlərə yol verilməsi adi haldır). Muğamları dərinlən bilən münəşiflər hər bir ifadan sonra öz subyektiv fikirlərini bildirirdilər. Onlar gənc istedadlarla sanki muğam dərsi keçirdilər. Məsələn, şəxsiyyətinə pərəstiş etdiyim Əlibaba Məmmədovu "muğam akademiki" adlandırmaqdan fəxrət duyurdum. Ona görə ki, Əlibaba müəllim oxunan muğam parçalarını şöbə-şöbə elə məharətlə xırdalayır ki, ifaçının ağız açılı qalır, bilmədiklərini öyrənməyə, tutulan iradları aradan qaldırmağa çalışır. Muğam professoru Arif Babayevin gənc ifaçılara münasibəti istəyən valideyn səciyyəsi daşıyırdı. Çıxış uğurlu olanda sevinir, uğursuz olanda az qala kədərlənirdi. Bu, istəyən və istənilən müəllimə xas olan cəhətdir. Yaxşı ifaçı olmaqla yanaşı, həm də istedadlı pedaqoq olan xalq artisti Mənsüm İbrahimov müsabiqənin gedişi zamanı ifa incəliklərinə yiyələnmək vərdişləri təlqin etdiyi ifaçıların öz uğurlarından dərhal lovgalanmamalarını arzulayırdı. Deyirdi ki, siz nə qədər istedadlı olsanız da, hələ tələbə olduğunuzu unutmamalısınız. İstedad ancaq böyük zəhmət sayəsində cillənir. Professor Ramiz Zöhrabovun hər deyimində muğam elminin incəliklərindən, onun tərkib hissələrinin xüsusiyyətlərindən bəhs etməsi peşəkarlarda da, qeyri-peşəkarlarda da maraq doğururdu. Hamı deyilənlərdən nəşə əxz etməyə çalışırdı. Nəğməkar xanım, xalq artisti Səkinə İsmayılova müsabiqə ifaçılarına intəhasız istəklə yanaşırdı. O, gənc istedadların hamısının oxumasından böyük zövq alırdı. Münəşif həmkarlarına ifaçıların hələ püxtələşməmiş olduqlarını xatırladırdı. Buraxılan səhvlərin tezliklə aradan qaldırılması üçün müsabiqə iştirakçılarna yol göstərirdi. Çöhrəsində həmişə

razılıq ifadələri sezilirdi.

Dünyada 1 nömrəli muğam ifaçısı kimi məşhurlaşmış xalq artisti Alim Qasimovun ixtisas müəllimi olmuş xalq artisti Ağaxan Abdullayev müsabiqənin gedişi zamanı iştirakçılara öz iradlarını bildirərkən xoşniyyətli müəllim kimi danışırdı. Muğamları və qəzəliyyatı son dərəcə yaxşı bilən Ağaxan müəllim həmişə çalışırdı ki, gənclərə professionallıqdan doğan məsləhətlər versin. Sənətsünaslıq sahəsində istedadlı alim kimi tanınan elmlər namizədi, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun icraçı direktoru İbrahim Quliyev ifaçı gənclərin dil mədəniyyətindən düzgün yararlanmaları üçün nə etməli olacaqlarını xüsusi vurğulayırdı. Deyirdi ki, oxunan qəzəllərin sözlərinin düzgün tələffüzü uğurun yarısıdır, çünki muğam musiqisinin və qəzəllərin sintezindən ərsəyə gəlmiş incəsənət nümunəsidir. Münsiflərin hamısının özlərini ləyaqətlə aparması onlara dinləyici məhəbbəti yaratmışdı.

Müsabiqənin gedişi zamanı hansı iştirakçının daha fərqli olduğu tədricən üzə çıxırdı. Müsabiqədə 11 yaşlı Elməddin İbrahimovun uğurlu çıxışları Azərbaycan diyarının, demək olar ki, bütün bölgələrində ona solmaz aura yaratmışdı. O, ilk dəfə estrada podiumunda görünən zaman bəzi bədgümanlar deməyə başlamışdılar ki, Elməddinin müsabiqə iştirakçısı olmaq istəyi heç vaxt reallaşmayacaqdır. Onlar deyirdilər ki, bu uşaq çətin ki, müsabiqənin ağırlığına tab gətirə bilsin. Yəqin ki, üç-dörd çıxışdan sonra müsabiqəni tərk etməli olacaq. Lakin Elməddin öz qoçaqlığı sayəsində müsabiqənin bütün mərhələlərindən qalib çıxdı. Qərribə cəhət odur ki, Elməddin hər bir turda yeni-yeni muğamlarla özünü göstərirdi, özünü uşaq kimi yox, ağılı başında kişi tək aparırdı. Səhnəyə çıxanda həyəcan hissindən əsər-ələmət olmurdu. Az qala elə özü ağırlığında qavalda da məharətlə çalmağı öyrənmişdi. Bizə elə gəlir ki, Elməddinin yaşının bu vaxtında qaltanlı səslə oxuya bilməsi onun fizioloji inkişaf - yetkinlik dövrünü xətersiz-ətərsiz keçirəcəyinə inam yaradır. Kaş belə olaydı. Böyük Tanrı Elməddini xalqımıza ərməğan edib. Onun çox geniş diapazonlu, xoş tembrli səsi, muğamları canı-dildən duyma qabiliyyəti var. Elməddin ifadə qorxmur, həmişə ifa şücaəti göstərir. Turların birində "Şahnaz" muğamı ilə çıxışa hazırlaşan Elməddinə sənət müəllimi Mənsüm İbrahimov məsləhət görmüşdü ki, muğamın "Şəddi Şahnaz" hissəsini oxumasın. Ona görə ki, Elməddin soyuqlamışdı və müəllimi qorxurdu ki, muğamın çox zil pərdələrində ilişib qalsın, yəni səsi çatmaz. Lakin Elməddin prinsiplilik göstərərək müəllimini əmin etmişdi ki, zil pərdələrdə gəzişmək iqtidarındadır, müəlliminin təlaş keçirməsi üçün heç bir əsas yoxdur. Oxucuların nəzərinə çatdırmaq istəyirik ki, "Şahnaz" muğamının çox mahir ifaçısı ölməz ifa qabiliyyəti və əfsunlayıcı səsi ilə qəlbləri rıqqətə gətirən Xan Şuşinski olub. Üzeyir bəyin "O olmasın, bu olsun" operettasının kinoversiyasını görənlər Xan əminin 2-3 dəqiqə ərzində bu muğamı necə də bənzərsiz məharətlə oxuduğunun şahidi olublar. Sevindirici haldır ki, Elməddin öz müəllimi Mənsüm İbrahimovun məsləhəti ilə Xan əminin "Şahnaz" ifaçılığı üslubuna üstünlük verməyi qərarlaşdırmışdı. Həmin muğamın başlanğıcında onun qəflətən çox zil pərdəyə ayaq etməsi dinləyici-tamaşaçıları yerindən tərpətdi. "Zil Şahnaz"da Elməddin heyranediciliyi gedişləri ilə yaddaşlara həkk olundu. Elməddin "Qarabağ şikəstəsi"ni də eynilə Xan əminin yolu ilə oxudu. Bütün bunlar onu göstərir ki, Elməddin dünyaya muğam qanadları üstündə gəlib. Onun qanı və canı muğam kökü üstündə təşəkkül tapıb. Sağ olsun münsiflər ki, Elməddinin bu böyük qeyri-adi istedadını layiqincə qiymətləndirdilər və o, müsabiqə nərdivanının ən yuxarı pilləsində öz yerini tutdu.

Müsabiqədə Elməddin ilə birlikdə birinci yerə layiq görülən Güllü Muradovanın bu uğuru muğamsevər millətimiz tərəfindən çox düzgün proqnozlaşdırılmışdı. Güllünün səsinin ürəkaçan tembrli və tarın ən zil pərdəsi ilə yarışda qalib çıxan səsi, demək olar ki, bütün dinləyicilərin qəlbinə heyranediciliyi təsir göstərə bilmişdi. Onun tələffüz tərzində də tərifi layiqdir. Zəngülə yerlərində Güllünün sürəkli cəh-cəhi bəlkə də bülbülləri də mat qoymaq iqtidarındadır. Son dərəcə sevindirici haldır ki, Güllü müsabiqənin çox ağır imtahanlarından qaliblərlə çıxdı və yüksək mükafata layiq görüldü.

Ehtiram Hüseynovla birlikdə ikinci yerə layiq görülmüş Abgül Mirzəliyev ifaçılıq baxımından çox böyük tərifə layiq xanəndədir. O, yüksək ifa mədəniyyətinə sahibdir. Abgülün ifasını dinləyənlər onun həm də böyük səhnə mədəniyyətinə malik ifaçı olduğunu lazımınca dəyərləndirə bildilər. Misilsiz muğam ustası Xan əmiyə xas oxu mədəniyyətinin izləri Abgüldə də izlənilir. Xan əmi oxuyanda yalnız 2-3 qabaq dişləri görünərdi, bəzi ifaçılar kimi ağızını geniş açıb dilçəyini göstərməzdi. Abgül də ifa zamanı özünü gücə salmadan sərbəst oxumaq qabiliyyətinə malikdir. O da oxuyan zaman ağızını cüzi açır və estetik baxımdan çox yaxşı təsir bağışlayır. Onun bütün ifaları xoşagələndir. Çünki tükənməz səs imkanları var. Ancaq "Şirvan şikəstəsi"nin ifası gözəldən də gözəldir.

Ehtiram Hüseynov artıq yetkinləşmiş xanəndə kimi tanınmaqdadır. Onun həzin səs tembrli və zəngin boğaz xırdalığı oxuduğu muğam parçalarına xüsusi gözəllik verir. Ehtiramın ifasında səslənən "Sarı gəlin" mahnısı öz axıcılığı və vurğuları ilə bizimlə həmsərhəd olan ərəzidə məskunlaşan acgöz millətin hər bir musiqi parçamıza sahib çıxmaq arzusunun ürəklərində qoydu. Həmin millətin musiqiçi nümayəndələrinin həmişə başqalarının yaradıcılıq nümunələrini özününküləşdirmək hesabına yararlanmaq niyyətləri puç oldu. Onlar bilməli idilər ki, azərbaycanlı ifaçıların ayaqqabılarını geyə bilirlər, amma onların yerləşlərini yeriyə bilməzlər. İnamla deyə bilərik ki, Ehtiramın muğam duyumu anadangəlmə olduğu üçün müsabiqə repertuarındakı bütün

muğamlar və təsniflər xoşagələndir. Buna görə də dinləyici Ehtiramın ifasından doymaq bilmir. Müsəbiqənin üçüncü pilləsinin sahibi Rəvanə Ərəbova özünün və səsinin qəlboxşayan incəlikləri ilə dinləyicilərin ovqatını gözəllik aləminə kökləyir. O, səsinə çox bacarıqla idarə etməklə dinləyici ruhunu ustalılıqla oxşaya bilir.

Üçüncü yerə layiq görülmüş digər ifaçı Nasir Ətapur geniş ifa imkanlı xanəndədir. Səs diapazonu yetərinə genişdir. İfası xoş təsir bağışlayır. Səhnə mədəniyyəti də başqalarına nümunə ola bilər. Onu da deyək ki, müsəbiqədə iştirak hüququ almış ifaçıların 20-si də tərifiəlayiq gənclərdir. Onlara - Aida Əliyevaya, Vüsal Zamanova, Şəmsəddin İbrahimova, Nişanə Baxışovaya, Qızılgülə, Aysel İsmayılovaya, Rəhman Məmmədova, Ülkər Axundovaya, Könül Tağıyevaya, Rəna Qafarovaya, Sevda Nurəliyevaya, Malik Həsənova, Cabir Həsənova, Tale Balakışiyevə və digər ifaçılara mənəvi dayaqlar kimi diplomant diplomları verilməsi gələcək uğurları üçün yaxşı zəmindir.

Bütün müsəbiqə iştirakçılarını əvvəldən-axıradək müşayiət edən sazəndələr - tarzən Sahib Paşazadə, kamançaçı Toğrul Əsədullayev virtuoz instrumentalçı olduqlarını böyük ustalılıqla sübuta yetirdilər. Müsəbiqə həm də oxumağın sirləri açıqlanan məktəb kimi də dəyərləndirilə bilər. Çünki istedadların müsəbiqənin gedişi zamanı professionallıq xüsusiyyətlərinə nail olduqları göz qabağında idi.

Ölkəmizin layiqli əmək və sənət adamları ilə dolu Dövlət Filarmoniyasında müsəbiqənin yekun konsertinin Azərbaycanın Dövlət himni ilə yekunlaşması xalqımızın həm mədəniyyət, həm iqtisadiyyat sahəsində möhtəşəm bir durumda olduğunu sübuta yetirdi. Ən yayiqli ifaçıların üzə çıxarılaraq xalqın xidmətinə verilməsi məramı baş tutdu. Tədbir iştirakçıları dəfələrlə geniş muğam yaradıcılığına dəstək verən Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın və ölkə Prezidenti İlham Əliyevin ünvanına gurultulu alqışlar səsləndirildilər. Bu, xalq ilə Prezident arasında sarsılmaz birliyin ifadəsi idi.

Arif HÜSEYNOV
“Azərbaycan”, 23 yanvar 2007-ci il

Mehriban Əliyeva: "Muğam bizim mədəniyyətimizin əsas sütunlarından biridir"

Muğam səsi, denən hardan gəlirsən Ürəyimdə olan dərdi bilirsən...

"Muğam televiziya müsabiqəsi-2007" ilə əlaqədar Heydər Əliyev Fondunun ünvanına 5 mindən artıq məktub daxil olmuşdur. Bu, dünyada muğama marağın heç vaxt azalmayacağını şəxsiz təsdiq edən inandırıcı faktır. Muğam Azərbaycan xalqının musiqi sənətinin zirvəsidir, o, bizim fəxrimiz, Yer kürəsinin hansı guşəsində yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlının eyniləşdirmə kodudur.

Xatırladaq ki, Heydər Əliyev Fondunun, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun dəstəyi ilə "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Rəşid Behbudov adına Mahnı Teatrında keçirdiyi "Muğam televiziya müsabiqəsi-2007" üç ay davam etmişdir. Azərbaycan torpağı istedadlarla zəngin olduğundan, sərt rəqabət şəraitinin hökm sürdüüyü bu müsabiqədə ölkəmizin müxtəlif bölgələrində yüzlərlə gənc arasından seçilmiş 20 nəfər iştirak edirdi. İştirakçılar arasında Təbriz (İran) nümayəndəsi Nasir Ətapur da vardı. Yeri gəlmişkən, o, üçüncü yeri tutmuşdur. Müsabiqənin ən gənc iştirakçısı, 11 yaşlı Elməddin İbrahimov və Güllü Muradova isə öz virtuoz ifaları ilə tamaşaçıları və nüfuzlu münisflər heyətini heyran etmiş, buna görə də birinci yerə onlar layiq görülmüşlər.

Müsabiqənin təşəbbüsçüsü və ilhamvericisi, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva "Muğam televiziya müsabiqəsi-2007"-nin qalibləri və münisflər heyətinin üzvləri ilə görüşündə demişdir ki, bu layihənin əsas məqsədi qədim Azərbaycan muğamını təbliğ etmək, zəngin muğam məktəbi üçün yeni səslər axtarmaq və gənc ifaçılara öz potensiallarını tam şəkildə reallaşdırmaq üçün şərait yaratmaq idi. Bu yüksək amala, bu nəcib məqsədlərə nail olunmuşdur.

Mehriban xanım müsabiqəyə hazırlıq mərhələsində müxtəlif regionlara gedərək iştirakçıların seçilməsində zəhmət çəkmiş, onların çıxışlarını yüksək peşəkarlıqla qiymətləndirmiş münisflər heyətinin üzvlərinə dərin minnətdarlığını bildirərək demişdir: "Muğam bizim mədəniyyətimizin, Azərbaycan mədəniyyətinin əsas sütunlarından biridir və əlbəttə, onu qorumaq, inkişaf etdirmək, gələcək nəsillərə çatdırmaq hər bir azərbaycanlının mənəvi borcudur".

Qeyd etmək lazımdır ki, Heydər Əliyev Fondu Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu ilə birlikdə bu istiqamətdə bir sıra mühüm layihələr həyata keçirir: "Qarabağ xanəndələri" musiqi albomu buraxılıb, "Muğam" jurnalı nəşr olunur, "Muğam" ensiklopediyasının həm çap, həm də elektron versiyası hazırlanır, Muğam Mərkəzi tikilir. Sonuncu layihə YUNESKO tərəfindən dəstəklənir və bu, beynəlxalq mərkəz olacaq, orada beynəlxalq tədbirlər də keçiriləcəkdir. Mehriban xanım qədim və zəngin tarixə malik olan muğamımızın, xalq mahnılarımızın bütün dünyada tanınmasında istedadlı gənclərin rolunu xüsusi vurğulamışdır.

Əlamətdar haldır ki, bu üç ay ərzində həm Azərbaycandan, həm də xarici ölkələrdən ardı-arası kəsilmədən daxil olan məktubların müəlliflərinin əksəriyyəti bu fikirlərə tam şərikdir. Onlar muğama olan sevgi və məhəbbətlərini ifadə edir, müsabiqəni ürəkdən dəstəklədiklərini bildirirlər. Bunu bir daha yəqin etmək üçün dünyanın bütün guşələrindən olan, məsafə hədlərinə məhəl qoymadan xalq istedadlarının yarışmasını diqqətlə izləmiş respondentlərin söyləri sayəsində yaradılmış, artıq epistoluar xarakter kəsb etmiş arxivə nəzər salmaq kifayətdir.

Məsələn, Ərdəbildən (İran) olan soydaşımız Rəfiq Kəffaş muğama böyük bir şeir həsr etmişdir (bu icmala epigraf kimi verdiyimiz iki misra həmin şeirdəndir). Məktubun hər sətirində ulu keçmişimizin musiqi irsini qayğıkeşliklə qoruyub saxlamış, heç bir meyarla ölçülə bilməyəcək bu sərvəti daim təbliğ edən ölkəmizə böyük məhəbbət hissləri duyulur. Müəllif müsabiqənin təşkilatçılarna minnətdarlığını bildirərək yazır: "Mən Ərdəbildən hər həftə səbirsizliklə sizin verilişi izləyirəm. Bu şeiri bütün Azərbaycana həsr edirəm. Bu şeir verilişdə oxunsaydı, çox sevinərdim".

İrandan daxil olmuş başqa bir məktubun müəllifi Həmid Fərruxi yazır: "Mən və bizim bütün ailəmiz bu gözəl müsabiqənin təşkilatçılarna təşəkkür edirik. Bizə bəxş etdiyiniz bu bayrama görə çox sağ olun".

Amerika Azərbaycan Qadınları Cəmiyyəti adından Mehriban xanıma ünvanlanmış məktubda deyilir: "Biz Azərbaycanda baş verən hadisələri, Sizin həyata keçirdiyiniz bütün proqramları diqqətlə izləyirik. Bu gün Siz olduqca xeyirxah və məsuliyyətli bir işə başlamısınız. İşiniz avand olsun. Muğamın ecazkar sədaları Vətən həsrətini, Qarabağın ağırlarını bir anlığa unutturur. Siz çox dəyərli iş görürsünüz. Arzumuz budur ki, bizim də övladlarımız gələcəkdə balaca Elməddin kimi muğam oxuya biləydilər..."

Baltimordən (ABŞ) Xəlil Zəmininin səmimi məktubu da eyni ruhda yazılmışdır: "Sizin muğam müsabiqəsinə həsr edilmiş proqrama baxmaq imkanı qazandığıma görə özümü çox xoşbəxt sayıram. Mən indiyə qədər heç vaxt bu qədər gözəl musiqi eşitməmişdim. Müsabiqənin texniki səviyyəsinin mənim gözlədiyimdən də yüksək olmasını qeyd etmək istəyirəm. Bu gözəl müsabiqənin təşkilatçılarna "Çox sağ olun!" deyirəm. Mən

daim Azərbaycan haqqında düşünürəm və bu fikirlərim azərbaycanlılara, Azərbaycan musiqi mədəniyyətinə sevgi duyğularına əsaslanır".

Həmyerlimiz Rəhbər Bayramov öz məktubunda yazır ki, bu böyük xalqın nümayəndəsi olduğuma görə fəxr edirəm, çünki muğam kimi bir möcüzəni yalnız böyük xalq yarada bilərdi. O, həm də muğam bayramının təşkilatçılarna və iştirakçılarna təşəkkürünü bildirir.

Rusiya Federasiyasının Orenburq vilayətində yaşayan Muradovlar ailəsi muğam müsabiqəsinin keçirilməsinə görə Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlığını bildirir və bu möhtəşəm layihənin bütün iştirakçılarna, xüsusən Elməddinə təbriklərini çatdırmağı xahiş edir.

Əli Bayramlı şəhərindən Mirəli Məmmədov yazır: "Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın bu təşəbbüsü ayaq üstə alqışlanmağa layiqdir... İnanırıq ki, biz muğamsevərlər tezliklə bu müsabiqənin iştirakçılarını istədiyimiz zaman, istədiyimiz yerdə dinləyə bilmək şərəfinə nail olacağıq". Arzularınız çin olsun, Mirəli müəllim.

Türkmənistandan Altıməhəmməd Yusupov və bütün ailəsi doğma türkmən melodiyaları ilə yanaşı, hər həftənin çərşənbə axşamı və cümə axşamı günlərində Azərbaycanın "gənc, lakin qızıla bərabər səsə" malik olan ifaçılarını məmnuniyyətlə dinləyir və bundan böyük zövq alır. Yusupovlar ailəsi Elməddin İbrahimovun, Abgül Mirzəyevin və Güllü Muradovanın ifaçılıq məharətini xüsusi vurğulayır, bu müsabiqənin təşkil edilməsinə görə Heydər Əliyev Fonduna təşəkkür edir.

Krımnda yaşayan bütün azərbaycanlılar adından məktub göndərmiş Şakir Nəcəfov müsabiqənin təşkilatçılarna təşəkkürünü bildirir və bu münasibətlə bütün dünya azərbaycanlılarını təbrik edir. O yazır: "Heç bir millət heç vaxt muğamı mənimsəyə bilməz, o, mənim xalqıma, Azərbaycana məxsusdur". Qardaş türk xalqının adından Fırat Universitetinin filologiya fakültəsinin dekanı Ənvər Arasın Mehriban xanıma ünvanlanmış məktubunda deyilir: "Bütün türklər və dünyadakı bütün türk xalqları "Muğam müsabiqəsi"nin təşkilatçısı kimi Sizinlə fəxr etməlidirlər. Sizin qarşınızda baş əyirəm. Bütün türklər Sizin fəaliyyətinizdən öyrənməlidirlər". Ənvər Aras yaxın gələcəkdə bu cür müsabiqələrin Göyçə mahalında, Xankəndidə, Şuşada, Füzulidə, Ağdamda... keçirilməsini arzulayır.

Danimarkada yaşayan soydaşımız cənab Şoca yazır: "Siz bütün dünya azərbaycanlılarını xoşbəxt etdiniz. Tanınmış muğam ifaçısı, xalq artisti Səkinə İsmayılovaya məndən çox-çox salam və ən xoş arzularımı çatdırmağınızı xahiş edirəm. Müsabiqənin təşkilatçılarna, başda Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım olmaqla "Çox sağ olun!" deyirəm..."

"Daş ürəklərdə yanıb daşları yandırdı Muğam,

Haqqa düşmənləri haqqa tapındırdı Muğam".

Kaliforniyadan Beniz Spenser məktubuna xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin bu sətirləri ilə başlayaraq öz hisslərini belə ifadə etmişdir: "Biz, qütbətdə yaşayan azərbaycanlılar öz xalqımızla qürur duyaraq bütün dünyaya bəyan edirik: belə bir xalqa mənsub olduğumuza və muğam kimi bir sərvətimiz olduğuna görə özümüzü xoşbəxt sayırıq..."

Ukraynada yaşayan Tofiq adlı soydaşımız yazır: "Mən Mütəllim Mütəllimovun nəvəsiyəm. Müsabiqəni böyük maraqla izləyirəm. Yalnız Azərbaycan xalqına məxsus olan yeganə musiqi janrı muğama həsr edilmiş bu möhtəşəm və genişmiqyaslı bayramın təşkilatçılarna təşəkkür edirəm. Bu tədbirin bütün iştirakçılarna uzun ömür, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə başlanmış böyük missiyanın həyata keçirilməsində uğurlar arzulayıram". Tofiqin məktubundan hiss olunur ki, doğma yurdunun hər qarış torpağı, Azərbaycan musiqisinin hər bir notu onun üçün əzizdir.

Hazırda dünyanın müxtəlif ölkələrində 50 milyon azərbaycanlı yaşayır. Onların ünsiyyət saxlaması üçün ən anlaşılıq dil musiqidir - böyük, tayı-bərabəri olmayan Azərbaycan musiqisi. Bu fikirlər Türkiyədən məktub göndərmiş Camal Mehmezoğlunun həmin müsabiqəyə münasibətini ifadə edir. Moskvada yaşayan Emil Kərimov müsabiqə barədə rəyini bu cür qələmə almışdır: "Hər həftənin çərşənbə axşamı və cümə axşamı günləri bu müsabiqənin gənc iştirakçılarının ifasında muğam dinləməkdən xüsusi məmnunluq duyuruq. Güllü Muradovanın ifası bizi heyran edir. Onun oxumasına laqeyd qalmaq mümkün deyil. Bizim mədəni irsimiz olan muğama xüsusi diqqət və qayğıya görə respublika rəhbərliyinə dərin təşəkkürümüzü bildiririk".

Polşada yaşayan soydaşlarımız Şahin, Mübariz və Yusif 11 yaşlı Elməddinin bütün çıxışlarını böyük maraqla izlədiklərini bildirirlər. Onlar hər kəsin öz qabiliyyətini və istedadını nümayiş etdirə bildiyi gözəl muğam bayramına görə bu müsabiqənin keçirilməsi təşəbbüsünü irəli sürənlərə, xüsusən Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlıq edirlər.

Hollandiyada yaşayan bir qrup azərbaycanlının adından göndərilmiş məktubda deyilir: "Qəlblərimiz sevinc və qürurla doludur. Burada elə bir azəri tapılmaz ki, muğam müsabiqəsinə baxmasın. Biz xoşbəxtik ki, belə bir musiqisi olan xalqın nümayəndələriyik".

Sankt-Peterburqdan rəssam Mirələm Ağayev yazır: "Prezidentimizə və Azərbaycanın birinci xanımı

Mehriban Əliyevaya dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Muğam mənim dilimdir!

Muğam mənim əlifbam!

Muğam mənim tarixim!

Muğamdır poeziyam!"

Bu sözləri rəssam Mirələmin həyat və sənət amalı da hesab etmək olar.

Sankt-Peterburqdan Şəfiqə, Sərxan və Ləman Zeynalovlar yazırlar: "Biz, Rusiyanın şimal paytaxtının sakinləri möhtərəm Mehriban xanımın sayəsində "Muğam layihəsi"nin ərsəyə gəlməsinə çox sevinirik. Müsəbiqəni maraqla izləyirik, milli musiqimizə daha dərindən bələd olmaq istəyirik. Sağ olun". Məktublارın coğrafi əhatə dairəsi çox genişdir. Rusiya, İran, Türkiyə, Almaniya, Polşa, Yunanıstan, Böyük Britaniya, ABŞ, Estoniya, Litva, Latviya, Türkmənistan və başqa ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız bu müsəbiqəyə münasibət bildirmişlər.

Rəylərin bu qədər çoxsaylı olması onu göstərir ki, muğam müsəbiqəsi xalq arasında populyarlıq qazanmışdır və belə müsəbiqələrin ənənəyə çevrilməsi barədə Mehriban xanımın təklifi yekdilliklə dəstəklənir.

"Muğam televiziya müsəbiqəsi" istedadlı ifaçıların üzə çıxarılmasına kömək etməklə bərabər, həm də mədəniyyətimizin zənginləşməsinə xidmət etmiş, ifaçıların yeni nəslinin yetişdirilməsinə təkan vermişdir. Bu məsələdə Azərbaycan xalqının layiqli qızı Mehriban xanım Əliyevanın başçılıq etdiyi Heydər Əliyev Fondunun çox böyük rolu vardır. Bizim tanış olduğumuz minlərlə məktubun leytmotivi belədir.

AzərTAc
“Azərbaycan”, 30 yanvar 2008-ci il

I Respublika Muğam Müsabiqəsinə start verildi

Bildiyiniz kimi, martın 17-dən 25-dək Bakıda Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə «Muğam aləmi» adlı Beynəlxalq Festival keçiriləcək. Bu böyük mədəniyyət hadisəsi, milli sərvətimiz olan muğamın dünya mədəniyyətinin tərkib hissəsi olduğunu bir daha nümayiş etdirir.

2009-cu ildə Bakının İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunması ilinə təsadüf edən festival çərçivəsində simpozium və konfransların, eləcə də beynəlxalq muğam müsabiqəsinin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Tədbirin tərkib hissələrindən biri də I Respublika Muğam Müsabiqəsidir. Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının təşkil etdiyi yarışmaya Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu və Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi də dəstək verib.

Elə dünən R.Behbudov adına Dövlət Kukla Teatrında I Beynəlxalq Muğam Festivalında iştirak edəcək gənc muğam ifaçılarının I Respublika Muğam Müsabiqəsinə start verildi.

Müsabiqənin açılışında iştirak edən təhsil naziri Misir Mərdanov və mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev tədbirin muğam sənətinin inkişafına böyük töhfə olduğunu dedilər.

Təhsil naziri Misir Mərdanov I Beynəlxalq Muğam Festivalının keçirilməsini çox yüksək qiymətləndirdiyini və bu layihənin Heydər Əliyev Fondunun muğam sənətinə diqqətinin nümunəsi olduğunu bildirib: “Bu gün hamımız xoşbəxt insanlarıq ki, müstəqil, çiçəklənən, dünya dövlətləri sırasında öz nüfuzu olan dövlətin vətəndaşlarıyıq. Təbii ki, bu da ölkə rəhbəri cənab İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasətinin nəticəsidir. Bu gün çox vacib bir tədbirə toplaşmışıq. Azərbaycanın birinci xanımı, hər bir Azərbaycan vətəndaşının sevimlisinə çevrilmiş Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə ölkəmizdə Beynəlxalq Muğam Festivalı keçiriləcək. Bu, çox böyük hadisədir.

Son illər ölkəmizin mədəni həyatında baş verən ən önəmli hadisələrdən biri də muğam sənətinə, milli təfəkkürümüzün özülü olan xalq yaradıcılığına böyük diqqət və qayğıdır. Təbii ki, bu qayğı birbaşa dövlətimizin başçısı və onun xanımı tərəfindən həyata keçirilir. Əslində bu həm də muğamsevərlərə, bu sənətin təəssübünü çəkənlərə qarşı sevginin təzahürüdür. Müsabiqədə ölkəmizi təmsil edəcək gənclərə uğurlar arzu edirəm. Azərbaycan festivalın təşkilatçısı kimi bu tədbirə çox ciddi şəkildə hazırlaşır. Azərbaycan tərəfindən bu mötəbər festivalda iştirak edəcək gənc ifaçıları müəyyənləşdirmək üçün bu gün buraya yığılmışdıq. Bu gün müsabiqənin ilk mərhələsi başlayır. Bu müsabiqəyə 100-dən artıq muğam ifaçısı öz sənədini təqdim edib və onların arasından 27 nəfər seçilib”. M.Mərdanov çıxışı zamanı mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayevə bu vəzifəni daşdığı müddət ərzində həyata keçirdiyi layihələrə görə təşəkkürünü də bildirdi: “Əbülfəs Qarayev bu cür işləri ilə bu vəzifəni layiqincə həyata keçirir. O, Qarayevlər nəslinin layiqli davamçısı olduğunu sübut edir”. Tədbirdə çıxış edən mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev I Beynəlxalq Muğam Festivalının həyata keçirilməsinin Azərbaycan xalq sənətinin inkişafı üçün dəyərli layihə olduğunu diqqətə çatdırdı: «Azərbaycan xalqı çox gözəl dövrü yaşayır. Bu dövr iqtisadi, sosial, siyasi inkişafı yanaşı, mədəniyyətin tərəqqisi ilə də müşayiət olunur. Bu inkişaf yenilik, tərəqqi və müasirliklə müşayiət olunur. Azərbaycanın bu gün dünya ictimaiyyəti qarşısında özünə layiq yer tutmasının, öz imicini formalaşdırmasının əsasında təbii ki, cənab prezident İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasət durur. Bunun məntiqi nəticəsidir ki, bir il bundan öncə İSESKO kimi nüfuzlu beynəlxalq qurumda Azərbaycanın paytaxtı Bakı İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olundu. İlin açılışı ilə əlaqədar bu yaxınlarda həyata keçirilən təntənəli mərasim də bunun bariz nümunəsi oldu. Təbii ki, bu festival həmin ilin tədbirlərinin ən öncülü, incisidir. Bu gün muğam yenidən xalqa, onu yaradan və yaşadan millətə qayıdaraq adət-ənənələrimizin əbədiyaşarlığının isbatı oldu. Hörmətli Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə Azərbaycanda muğam sənəti ilə bağlı bir çox uğurlu layihələr həyata keçirilmişdir. Onun təşəbbüsü ilə Bakıda analoqu olmayan Beynəlxalq Muğam Mərkəzi tikildi. Təbii ki, bütün bu addımlar bir siyasətin - xalqın maddi-mədəni irsinə ehtiramın təzahürüdür. Hesab edirəm ki, I Respublika Muğam Müsabiqəsinin keçirilməsi bu işin davamıdır. 100 nəfərdən artıq iştirakçı arasından seçilən 27 muğam ifaçısının həyatında yarışmanın öz yeri var. Çünki bu, ilk və çox mötəbər tədbirdir. Mən inanıram ki, münisflər heyətinin də qərarı həmişə olduğu kimi ədalətli olacaq və Azərbaycanı I Beynəlxalq Muğam Festivalında təmsil edəcək layiqli iştirakçıları seçəcəklər. Əminik ki, iştirakçılarımız o müsabiqədə də layiqli yer tutacaqlar».

Nazir həmçinin I Beynəlxalq Muğam Festivalının Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının təşkilatçılığı, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu və Təhsil Nazirliyinin sponsorluğu ilə “Muğam aləmi” adı altında baş tutacağını diqqətə çatdırdı. Qeyd edək ki, dünən müsabiqədə iştirak edən 27 gənc muğam ifaçısının püşkatması da keçirildi. Müsabiqədə 27 muğam ifaçısının iştirakı nəzərdə tutulsa da, onların 24-ü müsabiqənin püşkatmasına qatılıb. Püşkatmada iştirak etməyən üç gənc muğam ifaçısı - Abgül Mirzəliyev, Güldanə Cavadzadə və Rəvanə Ərəbova münisflər heyətinin qərarı ilə müsabiqədən kənarlaşdırıldı.

Digər iştirakçıları 8 nəfərdən - xalq artistləri Əlibaba Məmmədov, Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev,

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

Siyavuş Kərimi, Səkinə İsmayılova, Mənsum İbrahimov, Ramiz Zöhrabov və Azərbaycan Mədəniyyəti Dostları Fondunun direktoru İbrahim Quliyevdən ibarət münisiflər heyəti qiymətləndirdi.

Xatırladaq ki, qalib adını alan 4 iştirakçı həm də beynəlxalq muğam müsabiqəsində çıxış etmək hüququ qazanacaq.

Həmidə Nizamiqızı

“Mədəniyyət”.-2009.-6 mart.-N.16.-S.2.

Beynəlxalq Muğam Simpoziumu keçiriləcək

YUNESKO-nun baş direktoru Koşişiro Matsuura Bakıya gələcək

Bildiyimiz kimi, martın 17-dən 25-dək Bakıda Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə «Muğam aləmi» adlı Beynəlxalq Festival keçiriləcək. Bu böyük mədəniyyət hadisəsi, milli sərətimiz olan muğamın dünya mədəniyyətinin tərkib hissəsi olduğunun bir daha sübutudur.

Azərbaycanda ilk dəfə keçiriləcək I Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində Beynəlxalq Muğam Simpoziumu da keçiriləcək. Bu barədə məlumat verən mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev bildirdi ki, üç günlük simpoziumda dünyanın tanınmış alimləri və musiqişünasları da iştirak edəcək: "2009-cu ildə Bakının İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunması ilində mədəniyyətlə, dillə, təhsillə bağlı silsilə tədbirlər keçiriləcək.

Artıq neçə vaxtdır ki, biz buna hazırlıq görürük.

Bunun da səbəbi muğama kompleks şəkildə yanaşmaqdır.

İlk dəfə olaraq eyni müddətdə festival adı altında üç böyük tədbir keçiriləcək. Ayrı-ayrılıqda götürsək onların hərəsi böyük bir hadisədir. Biz bunun hamısını birləşdirib eyni vaxtda keçirməyi qərarlaşdırdıq.

Muğam Festivalının açılışı Beynəlxalq Muğam Mərkəzində həyata keçiriləcək. Festival çərçivəsində gün ərzində iki konsert olacaq. Festival müddətində Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında, Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında, Musiqili Komediya Teatrında muğamla əlaqədar olaraq tamaşalar göstəriləcək. Martın 18-dən 25-dək respublikanın bütün mədəniyyət müəssisələrində muğam aləmini təqdim edəcəyik. Bu dəfə biz artıq geniş ictimaiyyətin bu konsertlərə daxil olmasına imkan yaradacağıq. Belə ki, festivalın hər konserti üçün biletləri satışa çıxaracağıq. Bu biletlərin satışı bütün teatrların kassalarında və şəhərin bilet satışı mərkəzlərində həyata keçiriləcək. Festivalda 150-200 nəfər arasında tanınmış musiqiçi, alim, müxtəlif beynəlxalq qurumların nümayəndələrinin iştirakı gözlənilir.

Beynəlxalq Muğam Festivalında 35 yaşına qədər incəsənət xadimləri, muğam ifaçıları, müğənnilər iştirak edə biləcəklər. Çox yüksək səviyyəli mükafatlar təqdim olunacaq.

Bakıda keçiriləcək "Muğam aləmi" Beynəlxalq Musiqi Festivalı - 2009"un açılış mərasimində YUNESKO-nun baş direktoru Koşişiro Matsuura da iştirak edəcək.

Bu festivalda həm YUNESKO, həm də İSESKO-nun, eyni zamanda dünyada xalq yaradıcılığı ilə məşğul olan qurumlardan ən tanınmış alimləri, ziyalıları iştirak edəcək. Bu tədbirlərə YUNESKO-nun Qeyri Maddi-Mədəni İrs Komissiyasının bütün üzvləri gələcək. Onların burada olması bizim üçün çox önəmlidir. Martın 20-də bütün qonaqların respublika rəhbərliyinin iştirakı ilə paytaxtda keçiriləcək şənliklərdə iştirakını təşkil edəcəyik.

Bu müddət ərzində Novruz bayramının YUNESKO-nun Mədəni İrs Siyahısına salınması üçün təqdimat keçiriləcək. Bununla yanaşı artıq bu siyahıya salınması üçün təqdim olunmuş aşıq musiqisi nümunələrinin və Azərbaycan xalçalarının da təqdimatını daha geniş şəkildə həyata keçirəcəyik."

Turan

"Mədəniyyət".-2009.-11 mart.-N.17.-S.2.

“Muğam aləmi” beynəlxalq festivalı çərçivəsində beynəlxalq elmi simpoziyum başlanmışdır

Martın 18-də AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində “Muğam aləmi” beynəlxalq festivalı çərçivəsində beynəlxalq elmi simpoziyumun açılışı olmuşdur.

Beynəlxalq festivalın prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri MEHRİBAN ƏLİYEVƏ simpoziyumu açaraq demişdir:

– Simpoziyumun işində iştirak etmək üçün dünyanın müxtəlif ölkələrindən paytaxtımıza gələn bütün qonaqlarımıza “Azərbaycana xoş gəlmisiniz!” deyirəm. YUNESKO-nu təmsil edən, o cümlədən Beynəlxalq Musiqi Şurasının muğam bölməsində fəaliyyət göstərən qonaqlarımızı xüsusi salamlayıram. Muğamın təhlili, təbliği ilə məşğul olan məşhur alimləri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının əməkdaşlarını, muğam ustadlarımızı, bütün muğamsevərləri bu gün bu möhtəşəm tədbirdə görməyə çox şadam. Ümidvaram ki, muğamla bağlı möhtəşəm tədbirin keçirilməsi muğam sənətinin tarixində yeni bir mərhələnin başlanğıcına çevriləcəkdir. Eyni zamanda, muğam sənətinə həsr olunmuş və belə yüksək səviyyədə keçirilən beynəlxalq simpoziyum muğamın təkcə Azərbaycanın mədəniyyəti və elmi üçün yox, bütün dünya musiqi ictimaiyyəti üçün nə qədər dəyərli, nə qədər maraqlı olduğunun göstəricisidir. Biz azərbaycanlılar hamımız, haqlı olaraq, öz doğma muğamlarımızla fəxr edirik. Hər bir azərbaycanlı üçün muğam xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Qərblə Şərqlə arasında, Böyük İpək yolu üstündə yerləşən Azərbaycan sivilizasiyaların qovuşduğu bir məkanda əsrlər boyu öz mədəniyyətini formalaşdırmışdır. Bəzi dövrlərdə biz müxtəlif imperiyaların daxilində yaşasaq da, dinimiz, milli dəyərlərimiz, dilimiz, mədəniyyətimiz bizi bir xalq kimi, millət kimi qoruyub saxlamışdır.

Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin və tarixinin ən gözəl incilərindən biri olan muğam, muğam sənəti bizim milli sərvətimizdir. Muğam Azərbaycan xalqına xas olan ən gözəl xüsusiyyətlərin daşıyıcısıdır. Torpağa, köklərə bağlılıq, vətənpərvərlik, milli ləyaqət hissi, qonaqpərvərlik, xeyirxahlıq, mərhəmət, emosional zənginlik - bütün bu hisslər muğam fəlsəfəsinin əsasında. Odur ki, desəm, muğam gözəlliyin və məhəbbətin rəmzidir - səhv etməm. Bildiyiniz kimi, 2003-cü ildə YUNESKO tərəfindən Azərbaycan muğamı bəşəriyyətin qeyri-maddi irsinin inciləri siyahısına salınıb. Bizim üçün muğam sənətinin tarixinin hər bir səhifəsi, hər bir anı çox əzizdir, çox doğmadır. Əsrlər boyu formalaşan bu sənət XX əsrin əvvəllərində xalq şənliklərindən, toylardan, bayramlardan ayrılmayaraq, konsert salonlarında səslənməyə başladı. Həmin dövrdə mərhum Üzeyir Hacıbəyli ənənəvi muğamla müasir Azərbaycan musiqisi arasında körpü yaratdı. Məhz muğamın dərin bilicisi olan bu dahi bəstəkar Şərqlin ilk operası olan və keçən il təntənəli şəkildə YUNESKO çərçivəsində 100 illiyi qeyd olunan “Leyli və Məcnun” operasını yaratdı. Bununla da, muğam opera teatrı səhnəsinə qədəm qoydu. Eyni zamanda, Üzeyir Hacıbəyli Azərbaycan xalq musiqisinin əsaslarına həsr olunmuş nadir bir əsər yazdı və bu da muğamın qarşısında yeni imkanlar açdı. Muğam prinsiplərinin əsasında musiqi bəstələmək qaydaları aşkar olundu və bununla da muğamın zəngin xəzinəsi Azərbaycan bəstəkarlarının ilham mənbəyinə çevrildi. Bütövlükdə, demək olar ki, muğam Azərbaycanın musiqi mədəniyyətinin bütün janrlarına təsir göstərdi. Bütün bunlar Fikrət Əmirovun, Niyazinin simfonik muğamlarına, Qara Qarayevin simfonizminə yol açdı və biz XX əsrdə bu uğurları müşahidə etdik.

Bu gün biz tarixə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycanın musiqi mədəniyyətində elə bir janr yoxdur ki, orada muğamın təsirini görməyək. Balet, opera, estrada janrı, mahnı janrı, caz - hamısında biz muğamla sintezi, muğamın təsirini hiss edə bilirik.

Eyni zamanda, muğam özlüyündə yalnız tarixdə yaşayan bir sənət deyil, muğam özü də inkişaf edir, zənginləşir. Son illər ölkəmizdə muğamın inkişafına, təbliğinə, genişlənməsinə, yayılmasına və qorunmasına dair bir çox işlər həyata keçirilib. Mən bu gün çox böyük fəxr hissi ilə demək istəyirəm ki, həm Heydər Əliyev Fondu, həm Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu bu sahədə öz layiqli töhfəsini vermişdir. Bildiyiniz kimi, son illər biz bir sıra irimiqyaslı layihələr həyata keçirmişik: muğam müsabiqələri, “Qarabağ xanəndələri” muzikal albomunun buraxılması, “Muğam” jurnalının nəşri və sair. Bu sıradan “Muğam ensiklopediyası”nın nəşri xüsusi yer tutur. Mən inanıram ki, Azərbaycan muğamına həsr olunmuş bu nəşrin gələcək buraxılışı daha da zəngin, daha da maraqlı olacaqdır.

Əziz qonaqlar, mən bir daha sizin hamınızı bu bayram münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm, inanıram ki, bizim simpoziyum çox maraqlı keçəcəkdir. Ümidvaram ki, simpoziyum, muğam festivalı təkcə musiqi bayramına yox, həm də mədəniyyətlərarası dialoq quran bir tədbirə çevriləcəkdir. Eyni zamanda, mən ümidvaram ki, paytaxtımıza gələn qonaqlar vaxt tapıb gözəl Bakımızla yaxından tanış olacaqlar, dünənin və bu günün, Qərbin və Şərqlin sintezini seyr edəcəklər. Sizin hamınızı bir daha təbrik edirəm, hamımız üçün çox əziz olan Novruz bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Hamınıza cansağlığı, uzun ömür, uğurlar arzulayıram. Bununla da “Muğam aləmi” beynəlxalq elmi simpoziyumu açıq elan edirəm. Çox sağ olun.

Sonra simpoziyum iştirakçıları Heydər Əliyev Fondunun təqdim etdiyi “Muğam aləmi” filminə

baxdılar.

Simpoziumun açılış mərasimində çıxış edən YUNESKO-nun nümayəndəsi, Paris Milli Elmi Araşdırmalar Mərkəzinin professoru Jan Dürinq Bakıda belə bir beynəlxalq festivalın keçirilməsini yüksək qiymətləndirmişdir. O demişdir ki, Fransa muğamla ilk tanışlıqdan bu musiqiyə valeh olmuşdur. Ənənəvi Musiqi üzrə Beynəlxalq Şuranın vitse-prezidenti Vim Van Zanten muğamın incəliklərindən, bu sahədə aparılan tədqiqatlardan danışmışdır. Qonaq demişdir ki, musiqi festivalının və simpoziumun keçirilməsinin səbəbi odur ki, Azərbaycanın ən böyük dəyərlərindən biri olan muğam bəşəriyyətin qeyri-maddi irsinin inciləri siyahısına düşmüşdür. İnanırıq ki, Azərbaycan musiqisi, mədəniyyəti bundan sonra digər xalqlar tərəfindən daha da yaxından öyrənilərək seviləcəkdir.

AMEA-nın prezidenti, akademik Mahmud Kərimov vurğulamışdır ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın muğamın təbliği sahəsində başladığı işlər bəşəri mədəniyyət proqramına çevrilmişdir.

Açılış mərasimindən sonra Mehriban xanım Əliyeva muğam festivalı çərçivəsində muzeydə nümayiş etdirilən Azərbaycan musiqi alətlərindən ibarət sərgiyə baxmışdır.

Sonra simpoziumun geniş iclası olmuşdur. İclasda Azərbaycan, Almaniya, Çin, Özbəkistan, Kanada və Tacikistandan olan tanınmış alimlərin muğamla bağlı müxtəlif mövzularda məruzələri dinlənilmişdir.

Simpozium martın 20-də “Dəyirmi masa” iclası ilə başa çatacaqdır.

“Xalq qəzeti”.-2009.-19 mart.-N 62.-S.5.

Mehriban Əliyeva: Muğam gözəlliyin və məhəbbətin rəmzidir

Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə “Muğam aləmi” ilk beynəlxalq festivalının İslam mədəniyyətinin paytaxtı Bakıda keçirilməsi YUNESKO-nun bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinə dair şah əsərləri dünya siyahısına daxil edilən Azərbaycan muğamının böyük dəyərlərə malik olduğunu təsdiqlədi.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyətində milli mədəniyyətimizin inkişafı naminə həyata keçirilən layihələr xüsusilə fərqlənir. Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinə dair şah əsərləri dünya siyahısına daxil olunan muğam sənətinin qorunub saxlanması və təbliği istiqamətində görülən misilsiz işlər təqdirəlayiqdir.

Milli mədəniyyətimizin inkişafına, təbliğinə diqqət yetirən Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə həyata keçirilən tədbirlər təkcə bu gün üçün deyil, gələcək naminə görülən misilsiz xidmət kimi dəyərləndirilir.

24 tanınmış, korifey xanəndənin ifasında səslənən muğamların toplandığı “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomunun nəşri kifayətdir ki, dünya xalqları Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin zəngin tarixi barədə ətraflı məlumat alsın. Bacarıqları, misilsiz ifaları ilə əsrlərdən bəri qorunub saxlanılan muğam sənətinin seyrini indiki nəsələrməğan edən ustad sənətkarlar, xanəndələr, bir sözlə, bu el sənətini yaşadanlar haqqında ətraflı məlumatı oxuculara çatdıran bu albom qiymətli və zəngin mədəni irsdir. “Muğam” jurnalının, “Muğam ensiklopediyası”nın nəşri Azərbaycan xalqına məxsus zəngin sənətin təbliğində böyük əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycana məxsus muğam sənətinin qorunub saxlanması, eyni zamanda təbliği məqsədilə nəzərdə tutulan “Muğam-irs”, “Muğam dəstgah”, “Muğam-Antologiya” layihələri Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın şəxsi təşəbbüs və xidmətlərinin nəticəsidir. Görülən işlərin davamı kimi maraqlı doğuran, dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun anadan olmasının 120 illiyi münasibətilə təşkil edilən televiziya muğam müsabiqəsi demək olar ki, dünyanın hər yerində izlənilirdi və tamaşaçı rəğbəti qazandı. Azərbaycanda analoqu olmayan və Şərqlə xalqlarına məxsus muğamın yaşadılması üçün nəzərdə tutulan, milli köklərə bağlılığı ifadə etməklə müasirlik, yenilik aşılaman Muğam Mərkəzinin istifadəyə verilməsi də bu istiqamətdə həyata keçirilən misilsiz xidmətlərin davamıdır.

Milli və tarixi adət-ənənələri mərasimlərində yaşadan Novruz bayramı ərəfəsində keçirilən “Muğam aləmi” Beynəlxalq Musiqi Festivalı-2009-un təşkili ilə dünya xalqlarının diqqəti Şərqlə Qərbin qovşağında yerləşən və sivilizasiyaları birləşdirən Azərbaycana yönəldi.

Martın 18-25-də keçirilən biri-birindən maraqlı mərasimlər, elmi simpoziumlar muğam sənətinin təntənəsinə çevrildi.

“Muğam aləmi” beynəlxalq festivalın rəsmi açılışında çıxış edən Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi muğam Azərbaycanın milli sərvətidir: “Azərbaycan xalqı daim öz milli köklərinə bağlı xalq olmuşdur və bizim gələcək uğurlarımız da məhz bu amillə bağlıdır. Biz bütün ümumbəşəri dəyərləri bölüşürük, ancaq bizim üçün ən önəmlisi, ən əzizi milli dəyərlərimizdir. Azərbaycan dəyərləridir.”

Muğam festivalının məhz Azərbaycanda, İslam mədəniyyətinin paytaxtı Bakıda keçirildiyini tarixi və önəmli hadisə adlandıran Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqı əsrlər boyu bu gözəl sənəti öz həyatında uca tutmuşdur, öz qəlbində saxlamışdır. “Nəsildən-nəslə keçən muğam sənəti bu gün də Azərbaycanda yaşayır qorunur və inkişaf etdirilir. Azərbaycanı muğamsız, muğamı Azərbaycansız təsəvvür etmək mümkün deyil. Təsədüfi deyil ki, birinci beynəlxalq muğam festivalı məhz Azərbaycanda bu gözəl Muğam Mərkəzində keçirilir.”

Festival çərçivəsində keçirilən elmi simpoziumda maraqlı çıxışı ilə diqqəti cəlb edən və müxtəlif ölkələrdən muğamın seyrinə yığışan qonaqlara bir daha Azərbaycan xalqına xas, eyni zamanda bütün dünya musiqi ictimaiyyəti üçün dəyərli olan muğam sənətinin əbədiyaşarlığı barədə açıqlama verən Mehriban xanım Əliyeva vurğuladı ki, belə bir festivalın keçirilməsi muğamsevərlər üçün fəxrdir: “Hər bir azərbaycanlı üçün muğam xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Qərblə Şərqlin arasında, Böyük İpək Yolu üstündə yerləşən Azərbaycan sivilizasiyaların qovuşduğu bir məkanda əsrlər boyu öz mədəniyyətini formalaşdırmışdır.”

Muğamın insanlara bəxş etdiyi mənəvi zövqün, zənginliyin, duyğuların heç nə ilə əvəz oluna bilməməsinə diqqətə çatdıran Heydər Əliyev Fondunun prezidenti bildirdi ki, muğam Azərbaycan xalqına xas olan ən gözəl xüsusiyyətlərin daşıyıcısıdır: “Torpağa köklərə bağlılıq, vətənpərvərlik, milli ləyaqət hissi, qonaqpərvərlik, xeyrxahlıq, mərhəmət, emosional zənginlik- bütün bu hissələr muğam fəlsəfəsinin əsasında. Odur ki, desəm muğam gözəlliyin və məhəbbətin rəmzidir- səhv etməzəm.”

Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan muğamı 2003-cü ildə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə YUNESKO tərəfindən bəşəriyyətin qeyri-maddi irsinin inciləri siyahısına salınıb. “Bizim üçün muğam sənəti tarixinin hər səhifəsi, hər anı çox əzizdir, doğmadır” söyləyən Azərbaycan mədəniyyətinin hamisi Mehriban xanım Əliyevanın qeyd etdiyi kimi Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin elə bir

janrı yoxdur ki, orada muğamın təsiri hiss olunmasın. Çünki muğam tarixi minillərlə hesablanan və qədim mədəni irsə malik bir xalqın ruhundan qaynaqlanan, insanlara xeyirxahlıq, mətanət əxz edən ölməz, əbədiyaşar sənətdir.

Mərəsimlərdə iştirak edən YUNESKO-nun baş direktoru Koşiuro Matsuura Bakıda keçirilən “ Muğam aləmi” festivalının bütün dünya xalqları üçün tarixi hadisə olduğunu təsdiqlədi: Beynəlxalq ictimaiyyət arzulayır ki, qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üçün səylər birləşdirilsin və bütün ölkələr davamlı şəkildə birgə işləsinlər. Sərhədlər silinməli, insanlar bəşəri mədəni irsin qorunması, mədəniyyətin müxtəlifliyinin qorunması üçün çalışsınlar: “Bu baxımdan bizim təşkilat bu ölkələrin, o cümlədən sizin ölkənizin dəyərli səylərini alqışlayır və istəyir ki, nəinki gənc muğam istedadlarının, o cümlədən digər incəsənət nümayəndələrinin işinin, fəaliyyətinin daha da yaxşı şəkildə təşviq olunması üçün əlavə işlər görülsün.”

Tədbirlərdə iştirak edən ifaçılar 2009-cu il üçün İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunan Bakıda dünya mədəniyyətinin şah əsəri sayılan muğamın ecazkarlığını nümayiş etdirməklə hamını heyretləndirdilər.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü, Azərbaycan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin, Bəstəkarlar İttifaqının təşkilatçılığı, Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun, Milli Elmlər Akademiyasının, Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə keçirilən beynəlxalq festivalda iştirak edən 40-dan artıq ölkənin ifaçısı tamaşaçıları, dinləyiciləri “məqam” anlayışına şamil olunan muğam dünyasının sirli aləminə apardı.

Heydər Əliyev Sarayında keçirilən “Muğam aləmi”nin sonuncu günü əsil mənada bayram təntənəsinə çevrildi. Tanınmış ustadların ifasında səslənən muğamlarda sözlə musiqinin vəhdəti, illərdən bəri qorunan bu xəzinədə toplanan incilərin hikməti hamını sehirlədi.

“Çahargah”ı araram “Şur”da dayansam,
“Şuri-sahnaz” ilə dindirir məni.
Əgər “Segah”da alışıb yansam,
Yanar “Şüştər” ilə söndürün məni
“Humayın” artırır kədəri, ahı
“Rast”a düz deyiblər muğamlar şahı.
Öluncə dinləyib “Yetim segah”ı
Sonra cənazəyə mindirin məni
“Zabul” yaylam olsun, “Şur” nəvazişim,
“Bayatı-Qacar”la hələ var işim,
Deyirəm, bir az da “Dilkəş” gəzişim,
Sonra məzara endirin məni.
Əgər məzarda alışıb yansam
“Bayatı-Şiraz”la söndürün məni.

Bir-birini əvəz edən ifaçıların hər biri muğamların nəyə qadir olduğunu göstərməyə çalışdı. Məqsəd bu idi ki, avropalı olsalar da Şərqi musiqisinə maraq göstərən qonaqlarda da muğama, müxtəlif xalqlara məxsus improvizələrə maraq yaransın, onun bəşəri dəyərləri, insanlara mərdlik, mübarizlik, mərhəmət, dəyanət aşılayan ruhu hiss olunsun.

Bir həftə davam edən beynəlxalq festivalın mahir muğam ifası üçün nəzərdə tutulan ən yüksək “Qran-pri” mükafatının azərbaycanlıya- Təyyar Bayramova nəsib olması bir daha göstərdi ki, Prezident İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi muğamın ana vətəni Azərbaycandır.

Xuraman İsmayılqızı,
“İki sahil”.-2009.-1 aprel.- №58.-S.3.

Azərbaycan muğamı beynəlxalq səviyyəli janr olaraq qəbul olunub

Mehriban xanım Əliyevanın muğamın yaşadılması ilə bağlı həyata keçirdiyi layihələr bəhrəsini verməkdədir

Azərbaycan xalqının mədəni ənənələri dərin tarixi köklərə malikdir. Bu mədəni ənənələrin daşıyıcılarının sayının kifayət qədər olması milli mədəniyyətdə mühüm rola malikdir. Həm milli mədəniyyət üçün, həm də bütün bəşər mədəniyyəti üçün Azərbaycan muğamının bədii dəyəri, onun yüksək mənalılığı YUNESKO kimi nüfuzlu beynəlxalq təsisat tərəfindən etiraf olunmuşdur. YUNESKO muğamı "bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinin şah əsərlərindən biri" elan etmişdir.

Heydər Əliyev Fondu tərəfindən hazırlanmış "Azərbaycan muğamı" multimedia toplusu və "Muğam aləmi" Azərbaycan milli muğam sənətinin köklərinin müasir dövrümüzdə yüksək səviyyədə təqdiminə yönəlmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun həyata keçirdiyi "Azərbaycan muğamları" layihəsi çərçivəsində 24 virtuoz muğam ustasının ifaları toplanmış "Qarabağ xanəndələri" musiqi albomu böyük maraqla qarşılanan ilk və uğurlu iş olmuşdur. Fond tərəfindən hazırlanan "Muğam ensiklopediyası" qədim musiqi irsimizin qorunması və inkişafı yolunda sanballı nəşr kimi dəyərləndirilir. Fondun dəstəyi ilə Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin inşası, 2005-2007-ci illərdə respublika muğam müsabiqələrinin, 2009-cu ildə dünyanın 11 ölkəsinin iştirak etdiyi Beynəlxalq Muğam Festivalının keçirilməsi qədim ifaçılıq ənənələrini inkişaf etdirərək gənc istedadlı xanəndələri üzə çıxarmaq və muğam sənətini dünyada təbliğ etmək məqsədi daşıyır.

Heydər Əliyev Fondunun muğamın qorunması və təbliği istiqamətindəki növbəti uğurlu layihələri "Azərbaycan muğamı" interaktiv audiovizual multimedia toplusu və "Muğam aləmi" nəşridir.

Fondun "Azərbaycan muğamları" layihəsi çərçivəsində tədris vəsaiti kimi təqdim olunan "Azərbaycan muğamı" multimedia toplusu musiqi irsimizin ən qiymətli incisi olan muğamın növlərini, janrlarını, mənşəyini, quruluşunu, musiqi məzmununu və kompozisiya xüsusiyyətlərini ətraflı şərh edir. "Azərbaycan muğamı" interaktiv audiovizual multimedia toplusu 8 diskdən ibarətdir. Toplu Azərbaycan və ingilis dillərində hazırlanmışdır.

"Muğam aləmi" toplusu Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Bakıda keçirilmiş Beynəlxalq Muğam Festivalına həsr olunmuşdur. Toplu Azərbaycan, rus, ingilis dillərində kitab və Azərbaycan muğam operalarının, simfonik muğamların, klassik Azərbaycan muğamlarının, tanınmış xarici musiqiçilərin çıxışlarının və etnocaz nümunələrinin toplandığı 33 DVD-dən ibarətdir.

Beynəlxalq festivalın materiallarını özündə əks etdirən "Muğam aləmi" nəşri Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın sözləri ilə başlayır. Maraqlı fotoşəkillərlə zəngin olan nəşrdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və YUNESKO-nun keçmiş baş direktoru Koşiuro Matsuuranın festivalın açılış mərasimindəki çıxışlarına, habelə, Mehriban xanım Əliyevanın festival çərçivəsində beynəlxalq elmi simpoziumdakı çıxışına da yer verilmişdir.

Yaxın keçmişdə arzulanan layihələr artıq real bir şəkildə təqdim olunur. İki layihə muğam dünyasının təbliğində vacib addımlarda öz dəyərli qiymətini almışdır. Bunun ardınca birinci Beynəlxalq Muğam Festivalının təşkili Azərbaycan muğamının əlçatmaz zirvə olduğunu nümayiş etdirdi.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın muğamın yaşadılması ilə bağlı həyata keçirdiyi layihələr öz nəticəsini verməkdədir. Fondun milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və dünyada geniş təbliği ilə bağlı reallaşdırdığı möhtəşəm layihələr sırasında xüsusi əhəmiyyəti olan Muğam Mərkəzinin inşasıdır. Fondun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən layihə belə bir mədəniyyət ocağının tikilməsi, muğamın daha da inkişaf etdirilməsi və təbliğində əhəmiyyətli rol oynamışdır. Qeyd edim ki, Prezident İlham Əliyev cənablarının məlum Sərəncamı əsasında inşa olunan Beynəlxalq Muğam Mərkəzi xalqımızın qədim mədəni irsinin ölməz nümunəsi, Azərbaycan musiqisinin zəngin fəlsəfi təməl üzərində təşəkkül tapmasında əvəzsiz rol oynayan muğama möhtəşəm abidənin ucaldırılması istiqamətində ciddi addım oldu. Azərbaycanın birinci xanımı, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə ümumi sahəsi 7,5 min kvadratmetr olan üçmərtəbəli Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin inşası milli musiqimizin dünya səviyyəsində təqdiminə söykənən göstəricilərdəndir. Binanın Azərbaycanın qədim musiqi alətlərindən olan tarın hissələrini xatırlatması, ən müasir texnologiyadan istifadə edilməsi Heydər Əliyev Fondunun çoxsaylı məqsədlərindən biri milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və Azərbaycan mədəniyyətinin dünyada geniş təbliği ilə bağlıdır. Azərbaycan milli musiqisinin incilərindən olan muğamın inkişafı və təbliği ilə bağlı ciddi addımlar atılmışdır.

Azərbaycan muğamının bəşər mədəniyyətinin nadir inciləri ilə bir sırada YUNESKO-nun Dünya İrs

Siyahısına daxil edilməsi isə bütövlükdə onun nə dərəcədə bənzərsiz sənət növü olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Azərbaycan muğamı artıq beynəlxalq səviyyəli bir sənət növü, janr olaraq dünya tərəfindən qəbul olunub. Bu, Azərbaycan milli mədəniyyətinin, dəyərlər səviyyəsinin ölçüsü, onun bəşəriyyətinin bir göstəricisidir. Məhz belə bir sənət növünün beynəlmilləşməsi əlamətdar bir hadisədir. 26 Avqustun Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü və İpək Yolu üzərində yerləşən ölkələrin musiqisi günü elan olunması bir daha Azərbaycan mədəni irsinə beynəlxalq səviyyədə verilən qiymətdir. Bu barədə qərar Kanadanın Niaqara şəhərinin meriyası və ənənəvi olaraq, hər il keçirilən beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalının rəhbərliyi tərəfindən qəbul olunub. Hər il 26 Avqustda Niaqarada Azərbaycan muğamları səslənəcək. Avqustun 24-dən 28-dək isə Torontoda və Niaqarada keçiriləcək 12-ci beynəlxalq musiqi festivalı çərçivəsində Azərbaycanın simfonik musiqisi və muğam günləri təşkil olunacaq. Konsertlər çərçivəsində "Qarabağ şikəstəsi", "Çahargah", "Heyratı" muğamları ilə yanaşı, Üzeyir Hacıbəylinin, Cövdət Hacıyevin, Qara Qarayevin, Müslüm Maqomayevin və digər klassiklərimizin əsərləri Kanadanın "İpək Yolu" kamera orkestrinin ifasında səsləndiriləcək.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

"Səs".- 2010.-25 avqust.-N 154.-S.3.

Mehriban xanım Əliyeva muğamımızı dünyaya tanıtdı

Kanadada 26 avqust tarixi Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü kimi qeyd olunacaq

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda həyata keçirilən və bütün sahələri əhatə edən layihələr ölkə insanının sosial-rifah halının yaxşılaşdırılması ilə yanaşı, mədəniyyətimizin, musiqimizin və tariximizin dünyada təbliğinə də önəmli dəstək olur. Məhz bu layihələrin, həyata keçirilən islahatların uğurlu nəticəsidir ki, artıq Azərbaycan muğamı dünyanı fəth edir. Bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın söyləri nəticəsində muğamımız nəinki YUNESKO-nun qeyri-maddi irs siyahısına salınıb, eyni zamanda, ayrı-ayrı xarici ölkələrdə Azərbaycanın muğam günləri keçirilir. Kanadada 26 avqust tarixinin Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü və İpək Yolu üzərində yerləşən ölkələrin musiqisi günü elan olunması da deyilənləri təsdiqləyir.

Hər il avqustun 26-da Niaqarada Azərbaycan muğamları səslənəcək

Məlumat üçün deyək ki, bununla bağlı qərar Kanadanın Niaqara şəhərinin meriyası və ənənəvi olaraq hər il keçirilən Beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalının rəhbərliyi tərəfindən qəbul olunub. Bu barədə AzərTAc-a festivalın Azərbaycan üzrə rəhbəri, Bakı Musiqi Akademiyasının dosenti Mikayıl Hacıyev məlumat verib. M. Hacıyev deyib ki, bundan sonra hər il avqustun 26-da Niaqarada Azərbaycan muğamları səslənəcək. Avqustun 24-də start götürən və 28-dək Torontoda və Niaqarada davam edəcək XII Beynəlxalq musiqi festivalı çərçivəsində Azərbaycanın simfonik musiqisi və muğamı günləri keçiriləcək.

Əməkdar incəsənət xadimi, Niaqaranın fəxri beynəlxalq artisti İsmayıl Hacıyevin bədii rəhbəri olduğu Kanadanın “İpək Yolu” kamera orkestrinin və XII Niaqara musiqi festivalının bədii rəhbəri, Toronto Kral Konservatoriyasının professoru Atis Bankasın iştirakı ilə keçiriləcək Azərbaycan musiqisi günlərində Güllü Muradova (xanəndə), Sahibə Paşazadə (tar) və amerikalı Cefri Verbaxdan (kamança) ibarət muğam trionunun ifasında Azərbaycan muğamlarının bənzərsiz nümunələri səslənəcək. Konsertlər çərçivəsində “Qarabağ şikəstəsi”, “Cahargah”, “Heyratı” muğamları ilə yanaşı, Üzeyir Hacıbəylinin, Cövdət Hacıyevin, Qara Qarayevin, Müslüm Maqomayevin və digər klassiklərimizin əsərləri Kanadanın “İpək Yolu” kamera orkestrinin ifasında səsləndiriləcək.

Mikayıl Hacıyev beynəlxalq musiqi festivalı çərçivəsində keçiriləcək tədbirləri tarixi hadisə adlandıraraq, Kanadanın mədəni həyatında çox əlamətdar hadisə olacağına əminliyini söyləyib.

Muğam İpək Yolunun xəzinəsidir

Mikayıl Hacıyev onu da deyib ki, ümumiyyətlə, Kanada ilə ABŞ-ın sərhədində yerləşən Niaqarada, müxtəlif mədəniyyətlərin qovuşduğu və turistləri özünə ən çox cəlb edən bu bölgədə Azərbaycan son 5-6 ildə böyük nüfuz qazanıb. Hər il biz Azərbaycan musiqisindən ibarət konsert proqramı ilə çıxış edirik. Azərbaycan musiqisinin, incəsənətinin təbliği Mehriban xanım Əliyevanın əvəzsiz xidmətləri sayəsində mümkün olub. Ötən il festival rəhbərliyinin keçirdiyi sorğuya əsasən Azərbaycan günləri çərçivəsində təşkil edilən konsertlər ən maraqlı hesab olunub. Onun sözlərinə görə, budəfəki tədbirlər Heydər Əliyev Fondu və Niaqara festivalının təşkilat komitəsi rəhbərliyinin, Azərbaycanın Mədəniyyət və Turizm, Təhsil nazirliklərinin, Azərbaycanın Kanadadakı səfirliyinin dəstəyi ilə təşkil olunacaq. Azərbaycan musiqisi və incəsənəti ilə bağlı tədbirlər “Ümumi sülh naminə mədəniyyətlərin dialoqu” beynəlxalq layihəsi çərçivəsində həyata keçiriləcək. Azərbaycan simfonik musiqisi və muğamı günləri ilə bağlı tədbirlərə Kanadanın yüksək səviyyəli hökumət və dövlət rəsmiləri, diplomatik korpusun nümayəndələri, mədəniyyət xadimləri dəvət olunublar. Kanadanın Ontario əyalətinin Baş naziri Dalton Makqinti artıq Azərbaycanın təşkilat komitəsinə təbrik məktubu göndərib.

Azərbaycan günlərinin təşkilində Torontonun Beynəlxalq Mədəni Dialoq İnstitutunun Türkiyə mədəniyyət mərkəzi də fəal rol oynayır.

Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, Heydər Əliyev Fondunun, onun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın xalqımızın zəngin mədəni irsinin dünyada təbliği sahəsində işləri xaricdə də əks-səda doğurur və yüksək qiymətləndirilir. 2008-ci ildə Kanadadan gələn xəbər də Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyətinə dünya miqyasında böyük dəyər verildiyini bir daha təsdiq edib. Məlumat üçün deyək ki, Mehriban xanım Əliyeva Kanadada keçirilən X Beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalı çərçivəsində onun dəstəyi ilə gerçəkləşən “Şərq Qərbdə, Qərb Şərqdə-musiqi sülh uğrunda” muğam günləri layihəsinə görə münisflər heyəti tərəfindən “Dünyanın Qızılıgülü” mükafatına layiq görülüb.

Şimali Amerikanın mədəni həyatında əsl sensasiyaya səbəb olan bu tədbir tarixində ilk dəfə “Muğam İpək Yolunun xəzinəsidir” devizi altında reallaşdı. Niaqara festivalının direktoru, Toronto Kral Konservatoriyasının professoru Atis Bankas bildirib ki, məhz buna görə də, Azərbaycanın birinci xanımı

Beynəlxalq musiqi festivalının yüksək mükafatına - dünyada sülh naminə mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların yaxınlaşması və inteqrasiyası kimi ali missiyanı həyata keçirən İnsanın qədim simvolu olan “Dünyanın Qızılgülü” mükafatına layiq görülüb.

Dünya Azərbaycanın zəngin mədəni irsi ilə tanış olur

Xatırladaq ki, həmin vaxt Azərbaycan ifaçıları 60 ölkəni təmsil edən 70 musiqçinin və musiqi kollektivinin iştirak etdiyi bu festivalda, demək olar, bütün Qran-pri mükafatlarını qazanmışdılar. Şərəf Cəlilinin görkəmli Azərbaycan şərqşünası Aida İmanquliyevanın həyat və yaradıcılığından söhbət açan kitabı da festivalın ən yüksək mükafatını almışdı.

Beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalının münisflər heyətinin bədii rəhbəri, Toronto Kral Konservatoriyasının professoru Atis Bankas həmin vaxt Mehriban xanım Əliyevaya ünvanladığı məktubda yazırdı: “Siz həyata keçirdiyiniz layihələrinizlə Şərq-Qərb dəyərlərinin sintezinə böyük töhfələr verməklə mühüm missiyanı yerinə yetirirsiniz. Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri kimi Sizin fəaliyyətinizə görə, dünya Azərbaycanın zəngin mədəni irsi ilə tanış olur və həyata keçirdiyiniz layihələrin nəticəsində, ölkənizin mədəniyyətinin nadir maddi və mənəvi nümunələri dünyaya yayılır. Bu baxımdan, Beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalının rəhbərliyi “Şərq Qərbdə, Qərb Şərqdə-musiqi sülh uğrunda” layihəsinə əsasən qərara alıb ki, bu festivalda “Muğam İpək Yolunun xəzinəsidir” devizi ilə hər il muğam günləri keçirilsin”.

2009-cu ildə isə muğamın beynəlxalq aləmdəki təbliğinə görə Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva “XXI əsrin böyük qadını” fəxri tituluna layiq görülmək üçün nominant göstərilib. Beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalının bədii rəhbəri, Toronto Kral Konservatoriyasının professoru Atis Bankas, Moskva Konservatoriyasının professoru, Niaqara Musiqi Festivalının “İpək Yolu” komitəsinin həmsədri Nina Koqan, “İpək Yolu” kamera orkestrinin baş dirijoru və “İpək Yolu” komitəsinin sədri, həmvətənimiz İsmayıl Hacıyev və Beynəlxalq Niaqara Festivalının baş meneceri Virciniya Meynprays bu təkliflə Amerika Bioqrafiya İnstitutunun prezidenti Evansa müraciət ediblər. Müraciətin müəllifləri öz təkliflərini əsaslandırmaq üçün Mehriban xanımın öz ölkəsinin mədəni sərvətlərinin inkişafına, Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin yaxınlaşmasına yönəlmiş, mənəvi yaradıcı inteqrasiyaya kömək edən geniş fəaliyyətini vurğulayıblar. Müraciətdə deyilir ki, Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Niaqarada Azərbaycan Muğamı Günləri keçirilməsi, Niaqara Festivalının təşkilati strukturu çərçivəsində “İpək Yolu” komitəsinin yaradılması Şimali Amerikanın mədəni həyatında əlamətdar hadisəyə çevrilib.

Bir sözlə, millət vəkili Qənirə Paşayevanın da Türkiyənin tanınmış və nüfuzlu jurnallarından olan “First Business”in avqust nömrəsindəki məqaləsində qeyd etdiyi kimi, Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Niaqarada Azərbaycan Muğamı Günlərinin keçirilməsi, Beynəlxalq Niaqara Musiqi Festivalının təşkilati strukturu çərçivəsində “İpək Yolu” komitəsinin yaradılması Şimali Amerikanın mədəni həyatında əlamətdar hadisəyə çevrilib.

Əməli fəaliyyət öz bəhrəsini verməkdədir

Lakin bu, Azərbaycan muğamının təbliği istiqamətində atılan yeganə addım deyil. Belə ki, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri kimi Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə sözügedən beynəlxalq qurumun qərargahında Azərbaycanın böyük şəxsiyyətlərinin yubileyləri qeyd olunur, ölkəmizin mədəniyyətini təbliğ edən çoxlu sayda tədbirlər keçirilir. Eyni zamanda, Azərbaycanın birinci xanımının təşəbbüsü ilə 2005-2007-ci illərdə respublikada muğam müsabiqələri, 2009-cu ildə Azərbaycanda dünyanın müxtəlif bölgələrindən gələn muğam ifaçılarının iştirakı ilə Beynəlxalq Muğam Müsabiqəsi keçirilib. Muğamın daha geniş təbliği nəticəsində dünya bu böyük musiqi ilə daha yaxından tanış olmaq imkanı qazanıb.

Fondun milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və dünyada geniş təbliği ilə bağlı reallaşdırdığı möhtəşəm layihələr sırasında xüsusi əhəmiyyəti olan Muğam Mərkəzinin inşasıdır. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə belə bir mədəniyyət ocağının tikilməsi, muğamın daha da inkişaf etdirilməsi və təbliğində əhəmiyyətli rol oynayıb. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı əsasında inşa olunan Beynəlxalq Muğam Mərkəzi xalqımızın qədim mədəni irsinin ölməz nümunəsi, Azərbaycan musiqisinin zəngin fəlsəfi təməl üzərində təşəkkül tapmasında əvəzsiz rol oynayan muğama möhtəşəm abidənin ucaldılması istiqamətində ciddi addım oldu.

Heydər Əliyev Fondunun həyata keçirdiyi “Azərbaycan muğamları” layihəsi çərçivəsində 24 virtuoz muğam ustasının ifaları toplanmış “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomu isə muğamın dünyada tanınması istiqamətində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Fond tərəfindən hazırlanan “Muğam ensiklopediyası” qədim musiqi irsimizin qorunması və inkişafı yolunda sanballı nəşr kimi dəyərləndirilir. Heydər Əliyev Fondunun muğamın qorunması və təbliği istiqamətindəki növbəti uğurlu layihələrindən biri də “Muğam aləmi” nəşridir. Məlumat üçün deyək ki, “Muğam aləmi” toplusu Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Bakıda keçirilmiş Beynəlxalq Muğam Festivalına həsr olunub. Toplu Azərbaycan, rus, ingilis dillərində kitab və Azərbaycan

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

---

muğam operalarının, simfonik muğamların, klassik Azərbaycan muğamlarının, tanınmış xarici musiqiçilərin çıxışlarının və etnocaz nümunələrinin toplandığı 33 DVD-dən ibarətdir.

Nəhayət, qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycanın qədim musiqisi olan əsrarəngiz muğam YUNESKO-nun qeyri-maddi irs siyahısına salınıb. Həm bu, həm də yuxarıda bəhs etdiyimiz məqamlar isə Mehriban xanım Əliyevanın muğamın yaşadılması ilə bağlı həyata keçirdiyi layihələrin öz bəhrəsini verdiyini bir daha təsdiqləyir.

Nadir AZƏRİ.

“Yeni Azərbaycan”.-2010.-26 avqust.-N 155.-S.3.

Bakıda "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalının təntənəli açılış mərasimi keçirilmişdir

Martın 14-də Beynəlxalq Muğam Mərkəzində "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalının təntənəli açılış mərasimi olmuşdur. Tədbirdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva və Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva iştirak etmişlər.

Beynəlxalq festivalın prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban ƏLİYEVA tədbiri açaraq dedi:

-Xanımlar və cənablar.
Hörmətli qonaqlar.

Sizi II Beynəlxalq muğam festivalının açılış mərasimində səmimi-qəlbdən salamlayıram. Festivalda iştirak etmək üçün ölkəmizə gələn bütün qonaqlara "Azərbaycana xoş gəlmisiniz" deyirəm.

Muğam festivalının Novruz bayramı ərəfəsində keçirilməsi heç də təsadüfi deyildir. Muğamla Novruz birləşdirən bir çox amillər vardır. İkisi də olduqca qədimdir, ikisi də özündə ənənələrlə yeniliyi birləşdirir. Təbiət hər zaman təkrarsız canlandığı kimi, muğam sənəti də heç bir sərhədlərə sığışmayan, azad, özü-özündən bəhrələnən bir sənətdir.

İki il bundan öncə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə paytaxtımızda Birinci Beynəlxalq muğam festivalı keçirilmişdir. Uğurla keçirilmiş bu festival çox geniş əks-səda yaratmışdır. Eyni zamanda, biz bu gözəl, möhtəşəm Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin açılışını keçirmişik. Bu gün tam əminliklə deyə bilərik ki, Muğam Mərkəzi bütün dünya muğamsevərləri üçün əsl muğam evinə çevrilib və bu gündən etibarən burada çox gözəl ölməz musiqi - muğam səslənəcəkdir.

Builkı festival çərçivəsində müxtəlif tədbirlər keçiriləcəkdir. Artıq elmi simpozium öz işinə başlayıb. Bu günlər ərzində siz yeni ifalarda klassik Azərbaycan muğamlarını dinləyəcəksiniz, muğam opera tamaşalarına baxacaqsınız, muğam əsasında yaradılmış simfonik əsərlərə qulaq asacaq, etno-caz kimi nadir bir fonemenlə tanış olacaqsınız. Bir sözlə, muğamsevərlər, muğama vurğun olan hər bir insan bu günlər ərzində qədim mədəniyyətin, təkrarsız musiqinin, dərin fəlsəfənin şahidi olacaqdır. Festivalımızda Azərbaycan xanəndələri ilə yanaşı, xarici müğənnilər də iştirak edirlər. Mən bir daha onlara "Azərbaycana xoş gəlmisiniz" deyirəm. Onlar həm öz ölkələrində, həm də dünyada çox məşhurdurlar. İnanıram ki, bizim festival onların ümidlərini doğruldacaq və unudulmaz bir hadisəyə çevriləcəkdir.

Bilirsiniz ki, Heydər Əliyev Fondu il ərzində bir neçə musiqi festivalları təşkil edir və keçirir. Bu, Üzeyir Hacıbəyli, Qara Qarayev adına musiqi festivallarıdır. Bu, qədim Qəbələ şəhərində keçirilən Beynəlxalq musiqi festivalıdır. Bu, görkəmli həmyerlimiz Mstislav Rostropoviçin adını daşıyan musiqi festivalıdır. Hər bir belə hadisə, hər bir belə musiqi festivalı böyük bir bayrama çevrilir. Dünyanın məşhur musiqiçiləri, sənətkarları ölkəmizə gəlirlər. Mən ümidvaram ki, "Muğam aləmi" festivalı bu sırada layiqli yerini tutub və geniş auditoriyasını formalaşdırıb.

Builkı festivalın başqa bir özəlliyi də vardır. Bu festival Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpa olunmasının 20-ci ildönümü ərəfəsində keçirilir. Biz fərəh hissi ilə qeyd edə bilərik ki, bu 20 il ərzində muğam sənətinin inkişafında, təbliğində çox davamlı dinamika müşahidə edilib.

Son illər ölkəmizdə mədəniyyət sahəsində dövlət tərəfindən irimiqyaslı layihələr həyata keçirilir. Dövlət Proqramına əsasən Azərbaycanın teatrları, muzeyləri, konsert salonları bərpa olunur, yeni mədəniyyət ocaqları, regionlarda yeni musiqi məktəbləri tikilir, muğam və mədəniyyət mərkəzləri açılır.

Bizim ən böyük sərvətimiz bizim mədəni irsimizdir. Bizim ədəbiyyatımız, poeziyamız, musiqimiz, təkrarsız, nadir xalçaçılıq məktəbimiz, təsviri sənətimiz, memarlıq abidələrimizdir. Bu mədəni irs bizi millət kimi qoruyub saxlayır. Bu gün bu mədəniyyəti qorumaq, saxlamaq, təbliğ etmək hər birimizin mənəvi borcudur.

Bu gün mən üzümü məşhur ustadlarımıza tutub onlara dərin hörmət və ehtiramımı çatdırıram. Siz muğam sənətimizin korifeylərisiniz. Eyni zamanda, siz gənc istedadların müəllim və məsləhətçilərisiniz, onların bilik mənbəyisiniz. Mən sizə uzun ömür və cansağlığı arzulayıram.

Bu festivalın hazırlanmasında əməyi olan hər bir insana öz təşəkkürümü bildirirəm. Ümidvaram ki, festival uğurla keçəcəkdir.

Mən bir daha hamınızı qarşıdan gələn Novruz bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm, bütün festival iştirakçılarınıza uğurlar, muğamsevərlərə xoş anlar arzulayıram.

İndi isə "Muğam aləmi" festivalını açıq elan edirəm.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

Hökumət rəsmilərinin, Milli Məclisin deputatlarının, Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələrinin, tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin iştirak etdikləri tədbir geniş konsert proqramı ilə davam etmişdir.

Festivalın açılış mərasimində ABŞ, Türkiyə, Çin, İran, Özbəkistan, İraq, İordaniya, Küveyt, Mərakeş və digər ölkələrdən gəlmiş qonaqlar da iştirak etmişlər.

AzərTAc.

“Xalq qəzeti”.-2011.-15 mart.-N 58.-S.5.

“Muğam aləmi” II Beynəlxalq muğam festivalına Heydər Əliyev Sarayında geniş konsert proqramı ilə yekun vurulmuşdur

Bir həftə ərzində Bakı "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalına ev sahibliyi etmişdir. Milli mədəniyyətimizin və xalq sənətimizin qorunması və inkişafına yüksək diqqət və qayğı göstərən Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə dünyanın 20-dən çox ölkəsinin muğam biliciləri və ifaçıları Beynəlxalq muğam festivalında bir araya gəlmişlər. Martın 21-də Heydər Əliyev Sarayında festivalın təntənəli bağlanış mərasiminə həsr edilən konsert olmuşdur.

Martın 14-dən 21-dək Şərq dünyasının ən qiymətli incisi sayılan muğam dünya ictimaiyyətinin nəzərlərini bir daha Azərbaycana yönəltmişdir. Festival çərçivəsində muğama həsr olunan müzakirələr, klassik və simfonik muğamların gözəl ifaları, Beynəlxalq muğam müsabiqəsi qaliblərinin unudulmaz çıxışları, məşhur musiqiçilərin konsertləri qədim və həmişəyaşar muğam sənətinin bütün zənginliyini nümayiş etdirərək, festival proqramını həm rəngarəng, həm də yaddaqalan etmişdir.

Festivalın təntənəli bağlanış mərasiminə həsr edilən konserti Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət simfonik orkestri açmışdır. Orkestr Üzeyir Hacıbəylinin "Koroğlu" operasından uverturanı ifa etmişdir.

Gecədə tanınmış Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri dinlənilmişdir. Həmçinin II Beynəlxalq muğam müsabiqəsinin laureatları - Çin Xalq Respublikasının Urumçi şəhərindən olan musiqi qrupu və "Qarabağ şikəstəsi"nin ən yaxşı ifaçısı nominasiyası üzrə mükafatçı türkiyəli müğənni Yeşim Köksal da çıxış etmişlər.

"Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalının bağlanış mərasiminə həsr edilən konsert proqramı zənginliyi ilə fərqlənmişdir. Hər bir ifa sürəkli alqışlarla qarşılanmışdır.

Beləliklə, Azərbaycanda martın 14-dən başlayan "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalına martın 21-də yekun vurulmuşdur.

Muğam sənətinin qorunması və inkişafına xidmət edən "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalı Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilmişdir.

Novruz bayramı günlərində şəhərimizdə keçirilən bu möhtəşəm musiqi bayramı muğam ifaçılığı tarixində ən mühüm tədbir kimi artıq tarixə çevrilmişdir. Bakı bir həftə ərzində həqiqətən də xalqımızın milli sərvəti, dünya mədəniyyətinin şah əsəri olan muğamın paytaxtına çevrilmişdir. Yenidən nəzərlər Avropa ilə Asiyanın qovuşuğunda yerləşən ölkəmizə yönəlmişdi - bu dəfə Azərbaycan mədəniyyətinin təntənəsinə...

Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə keçirilən "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalının açılışı martın 14-də Beynəlxalq Muğam Mərkəzində olmuşdur.

Açılış mərasimində xalqımızın mədəni irsinin keşiyində ləyaqətlə dayanan Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva çıxış etmişdir. Azərbaycan muğamının YUNESKO-nun Dünya İrs Siyahısına da məhz Mehriban xanım Əliyevanın xidməti sayəsində daxil edilmişdir. Muğam festivalının Novruz bayramı ərəfəsində keçirilməsinin heç də təsadüfi olmadığını vurğulayan Mehriban Əliyeva muğamla Novruzunu birləşdirən bir çox amillərin olduğunu diqqətə çatdırmışdır. Təbiət hər zaman təkrarsız canlandığı kimi, muğam sənəti də heç bir sərhədlərə sığışmayan, azad, özü-özündən bəhrələnən bir sənətdir.

Mehriban xanım Əliyeva demişdir: "Builki festivalın başqa bir özəlliyi də vardır. Bu festival Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpa olunmasının 20-ci ildönümü ərəfəsində keçirilir. Biz fərəh hissi ilə qeyd edə bilərik ki, bu 20 il ərzində muğam sənətinin inkişafında, təbliğində çox davamlı dinamika müşahidə edilib".

Beynəlxalq muğam festivalı çərçivəsində martın 15-də AMEA-nın Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində "Azərbaycan muğamı və Orta Şərq musiqisi" mövzusunda elmi simpozium işə başlamışdır.

Üç gün davam edən elmi simpoziumda Azərbaycandan və dünyanın müxtəlif ölkələrindən gələn muğam tədqiqatçılarının məruzələri dinlənilmişdir. Muğam sənətinin tarixində mühüm bir mərhələ olan simpozium muğamın qorunması və inkişaf etdirilməsi, onun müsəlman ölkələrinin mədəniyyətləri arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə təsiri baxımından yüksək qiymətləndirilmişdir.

Beynəlxalq Muğam Mərkəzində keçirilən festival konsertlərində azərbaycanlı ustad ifaçılarla yanaşı, iraqılı Hüseyn Əladhaminin ifasında "İraqi məqam", özbəkistanlı Yıldız Turdiyevin ifasında "Şaşmakom", türkiyəli Salih Turhanın ifasında "Uzun hava", hindistanlı İndrani Mukherjeenin ifasında "Raqa", misirli Aicha Reduanenin ifasında "Nahda" və iranlı Salar Aghılının ifasında "Makam" böyük maraqla dinlənilmişdir.

Martın 17-dən 20-dək Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının kamera və orqan musiqisi zalında keçirilən Beynəlxalq muğam müsabiqəsi isə əsl sənət yarışmasına çevrilmişdir. Müsabiqədə Azərbaycan, Türkiyə, Özbəkistan, Çin, Hindistan, İordaniya, İran, Küveyt və Mərakeşdən olan 20-yə yaxın ən istedadlı ifaçının çıxışları münisflər heyətinin işini çətinləşdirsə də, seçimin nəticəsindən hamı - ifaçılar da,

münsiflər heyətinin bütün üzvləri də, tamaşaçılar da razı qalmışlar. Müsabiqədə azərbaycanlı xanəndə Ehtiram Hüseynov və İranın Tehran "Sepehr" ansamblı birinci, Çin Xalq Respublikasının Urumçi şəhərindən olan musiqi qrupu ikinci, Mərakeşin "Makam" və İordaniyanın "Şərq-bənd" ansamblları isə üçüncü yerlərə layiq görülmüşlər.

Bakı Caz Mərkəzində keçirilən caz axşamları da festivala bir rəngarənglik gətirmişdir. Eyni zamanda ilk dəfə festival çərçivəsində keçirilmiş ustad dərsləri də gənc muğam ifaçılarına bu sənətin sirlərini daha dərinləndirən mənimsəməyə böyük imkanlar yaratmışdır.

Bütövlükdə "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalı mədəniyyətin, incəsənətin, musiqinin, ən əsası muğamın bayramına çevrilmiş, ayrı-ayrı xalqların nümayəndələrini bir araya gətirmək baxımından özünü misilsiz bir tədbir kimi təsdiq etmiş, xalqların daha da yaxınlaşmasına mühüm bir töhfə olmuşdur. "Muğam aləmi" II Beynəlxalq muğam festivalı indiyədək bu istiqamətdə mühüm tədbirlər həyata keçirən Heydər Əliyev Fondunun muğamın qorunub saxlanması, gələcək nəsillərə çatdırılması sahəsində atdığı daha bir böyük addımdır. Bu festival bütün türk dünyasına xas olan muğamın tacının da Azərbaycanda olduğunu sübut etmişdir. Bir həftəlik möhtəşəm muğam bayramından sonra çoxsaylı qonaqlar Şərq və Qərb mədəniyyətini özündə sintez edən gözəl Bakıdan festivalın bir daha təkrarlanacağı arzusu ilə ayrılmışlar.

“Xalq qəzeti”.-2011.-29 mart.-N 64.-S.3.

“Muğam Televiziya Müsabiqəsi - 2011” başa çatdı

Mirələm Mirələmov və Səbinə Ərəbli müsabiqənin birincisi olub. Məmməd Nəcəfov, Kamila Nəbiyeva ikinci, Ariz Hüseynov və Nigar Şabanova üçüncü yerə layiq görülüblər

“Muğam bütün dövrlərdə yaşayıb. Muğam siyasi, ictimai və iqtisadi durumdan asılı olmayaraq mədəniyyətimizdə öz yerini qoruyub saxlayıb. Təbiət hər zaman təkrarsız canlandığı kimi, muğam sənəti də heç bir sərhədlərə sığışmayan, azad, özü-özündən bəhrələnən bir sənətdir”. Bu fikirləri Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, millət vəkili Mehriban Əliyeva Heydər Əliyev Fondunda “Azərbaycan muğamı” multimedia toplusunun və “Muğam aləmi” nəşrinin təqdimat mərasimində söyləyib. Ölkəmizdə bu qədim musiqi sənətinə olan diqqət və maraq gün-gündən artır.

Dövlət başçısının sərəncamı əsasında Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin inşası, beynəlxalq müsabiqələrin keçirilməsi, kompakt disklərin hazırlanması, elmi simpoziumların təşkili və eyni zamanda, muğamın YUNESKO səviyyəsində təbliği muğamlarımıza olan marağı daha da artırır, insanların, xüsusilə də, gənc nəslin bu qədim sərvətimizə olan sevgisini dərinləşdirir.

Heydər Əliyev Fondu 2005-ci ildən davamlı olaraq "Azərbaycan muğamları" layihəsini uğurla həyata keçirir. 24 virtuoz muğam ustadının ifaları toplanmış "Qarabağ xanəndələri" musiqi albomu böyük maraqla qarşılanan ilk və uğurlu layihədir. Fond tərəfindən 2008-ci ildə hazırlanmış "Muğam ensiklopediyası" qədim musiqi irsimizin qorunması və inkişafı yolunda sanballı nəşr kimi dəyərləndirilir.

Ölkədə muğam müsabiqələrinin keçirilməsi isə artıq ənənəvi xarakter alıb. Xalq arasında böyük populyarlıq qazanan bu müsabiqələrin auditoriyası təkcə Azərbaycanı deyil 50 milyondan artıq soydaşımızın yaşadığı dünya ölkələrini də əhatə edir. Heydər Əliyev Fondu və Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunun dəstəyi, Azərbaycan Televiziyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən və 4 ay davam edən 3-cü Televiziya Muğam Müsabiqəsi muğamlarımıza olan maraq və sevgini bir daha təsdiq etdi. Müsabiqənin keçirildiyi günlərdə bütün türk dünyasının, eləcə də, Avropa və Asiyanın nəzəri doğma Bakıya yönəldi. Layihənin əsas məqsədi öncədən olduğu kimi, qədim Azərbaycan muğamını təbliğ etmək, zəngin muğam məktəbi üçün yeni səslər axtarmaq və gənc ifaçılar üçün potensiallarını tam şəkildə reallaşdırmalarından ötrü şərait yaratmaqdan ibarətdir.

Milli sərvətimiz

Qeyd edək ki, Muğam televiziya müsabiqəsi ilk dəfə 2005-ci ildə keçirilib. “Muğam - 2005” televiziya müsabiqəsi dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun 120 illik yubileyi münasibətilə təşkil olunub və “Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu” və “Space TV”-nin birgə layihəsi əsasında keçirilib. Müsabiqəsinin qalibləri Təyyar Bayramov, Babək Niftəliyev, İlkin Əhmədov, Pərvaz İbrahimli, Vəfa Orucova, Bəyimxanım Mirzəyeva bu gün muğam sənətimizi layiqincə təmsil edirlər.

İkinci Muğam televiziya müsabiqəsi də 2007-ci ildə Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi və “Azərbaycan” Mədəniyyətinin Dostları Fondunun layihəsi əsasında keçirilib. 3 ay davam edən müsabiqəyə bütün bölgələr təmsil olunaraq 160-a yaxın gənc qatılıb. Münsiflər heyətinin yekdil qərarı ilə birinci yerə Elməddin İbrahimov və Güllü Muradova layiq görülüb. “Muğam televiziya müsabiqəsi–2007” qaliblərinin qala-konsertində Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva da izləyib. Azərbaycan prezidenti konsertdən sonra səhnə arxasında gənc ifaçılarla görüşüb. Dövlət başçısı: “Muğam bizim milli sərvətimizdir. Azərbaycan xalqının sərvətidir. Bu aylar ərzində bütün Azərbaycan xalqı muğam sənətini daha da dərinlən dərk edə bildi. Artıq bu müsabiqə ənənəvi xarakter daşıyır. Əminəm ki, bundan sonrakı illərdə də bu müsabiqə keçiriləcək və beləliklə muğam yaşayacaq, inkişaf edəcək. Artıq əminliklə demək olar ki, Azərbaycanda muğam sənəti özünün yeni bir inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub».

Gərgin yarışma

Müsabiqəni milyonlarla tamaşaçı maraqla izləyib. Müsabiqənin mərhələləri həmçinin Bakının ayrı-ayrı rayonlarında, o cümlədən “Qarabağa dəstək” devizi altında Ağcabədi, Horadiz, Xırdalanda keçirilib. Gənc ifaçılar dinləyiciləri gah Məhəmməd Füzulinin, Məmməd Hüseyin Şəhriyarın, Əliağa Vahidin və b. şairlərin qəzəllərini həsr olunmuş bir-birindən gözəl, yadda qalan ifalarla, gah Qarabağ şairlərinin qəzəl və şeirlərinə bəstələnmiş muğam və mahnıların, gah da xalq mahnıları, təsniflərlə məftun etdilər. Müsabiqə həmçinin Xalq artistləri Əlibaba Məmmədov, Arif Babayev, Ağaxan Abdullayev, Mənsüm İbrahimov, Səkinə İsmayılova, Ramiz Zöhrabov və layihə rəhbəri, Əməkdar İncəsənət xadimi Nadir Axundovun iştirakçılara tutduqları irad və

nöqsanlarla da yadda qaldı. Dəfələrlə qeyd olundu ki, dünyanın heç bir ölkəsində muğam sənətinə, folklor nümunələrinə bu qədər diqqət və qayğı göstərilir. Müsabiqə iştirakçlarına öz üzərlərində daha çox çalışmaları tövsiyə olunmaqla onlar üçün hər cür şərait yaradıldığı da diqqətə çatdırıldı. Müsabiqənin hər mərhələsi iştirakçıların gərgin mübarizəsi ilə yadda qaldı. Yarışmanın şərtlərinə görə, ən az xal toplayan iştirakçı müsabiqənin növbəti mərhələsinə adlaya bilmədi. Bununla belə, onların ifaları da tamaşaçılar tərəfindən alqışlarla qarşılandı. Azərbaycan Televiziyası öz növbəsində onların səslərinin yazılmasına, disklərinin buraxılmasına və s. yardımçı olacaq.

16 həftənin həyəcanı

Heydər Əliyev Fondunun, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi və Azərbaycan Televiziyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən “Muğam Televiziya Müsabiqəsi- 2011” layihəsi iyunun 10-da başa çatıb. Müsabiqənin final mərhələsi Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında keçirilən möhtəşəm tədbirlə yekunlaşıb. Fevralın 14-dən etibarən 4 peyk vasitəsilə bu mədəni tədbiri 16 həftə ərzində canlı yayımla, Azərbaycan Televiziyası ilə yanaşı, Mədəniyyət kanalı da tamaşaçılara təqdim edib. Bütün dünya tamaşaçıları tərəfindən maraqla izlənən müsabiqədə 500 iştirakçı arasından seçilən 20 ifaçıdan finala 6 nəfər vəsiqə qazanıb. Münsiflər heyətinin yekdil qərarı ilə müsabiqədə fərqlənən daha 13 iştirakçı diplomlarla təltif olunub. O cümlədən, özünəməxsus ifa tərzilə seçilən Mustafa Mustafayev “Tamaşaçı rəğbəti” diplomuna layiq görülüb. Mirələm Mirələmov və Səbinə Ərəbli müsabiqənin birincisi olub. Məmməd Nəcəfov, Kamilə Nəbiyeva ikinci, Ariz Hüseynov və Nigar Şabanova üçüncü yerə layiq görüldülər.

Gecədə bu möhtəşəm musiqi bayramında Azərbaycan muğam sənətinin qorunub saxlanılmasında, təbliğində və inkişaf etdirilməsində Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyevanın əvəzsiz xidmətləri xüsusi vurğulanıb.

Estafet etibarlı əllərdə

3-cü Muğam müsabiqəsi də böyük uğurla başa çatdı və bir daha muğamın möhtəşəmliyini hamı üçün təsdiqlədi. Müsabiqə bir daha sübut etdi ki, muğam Azərbaycanda ən sevilən, ən dəyərləli musiqi janrlarından biridir. Muğam müsabiqəsi muğamlarımızın etibarlı əllərdə olduğuna bir daha əminlik yaratdı. Heç şübhəsiz, bu gənclər hər zaman muğamımızın təbliği istiqamətində sələflərimizin yolunu uğurla davam etdirəcəklər.

Biz də çoxmilyonlu muğamsevərlərin təbriklərinə qoşularaq müsabiqənin bütün iştirakçılarını, xüsusilə laureatları, uğurları münasibətilə təbrik edirik!

Təranə Məhərrəmov

“Kaspi”.-2011.-14 iyun.-№104.-S.9.

Mehriban xanım Əliyeva məqsədyönlü fəaliyyətilə Azərbaycan muğamını bəşəriləşdirib

Mehriban xanım Əliyeva: Muğam Azərbaycan xalqına xas olan ən gözəl xüsusiyyətlərin daşıyıcısıdır. Torpağa, köklərə bağlılıq, vətənpərvərlik, milli ləyaqət hissi, qonaqpərvərlik, xeyirxahlıq, mərhəmət, emosional zənginlik - bütün bu hisslər muğam fəlsəfəsinin əsasında

Muğam dünya musiqi xəzinəsinin incisidir. Dünyada mövcud olan musiqi janrlarından fərqli olaraq, muğam bir çox xalqların milli-mədəni irsinin formalaşmasında və bugünkü dövrə qədər gəlib çatmasında mühüm rol oynayıb. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın söylədiyi kimi, təbiət hər zaman təkrarsız canlandığı kimi, muğam sənəti də heç bir sərhədlərə sığışmayan, azad, özü-özündən bəhrələnən bir sənətdir. Muğam sənəti əsrlər boyu Azərbaycan xalqının milli tanıtma nişanlarından biri kimi milli-mədəni irsimizin əsas hissəsini təşkil edib. Bu mənada, bizi millət kimi qoruyub saxlayan bu mədəni irsi, mədəniyyəti yaşatmaq və təbliğ etmək hər birimizin mənəvi borcudur.

Muğam sadəcə hansısa bəstəkar tərəfindən bəstələnmiş sadə bir musiqi və ya avaz deyil. Muğam insan ruhunu oxşayan, onun psixologiyasına müxtəlif istiqamətli təsirlər göstərə bilən unikal bir vasitədir. Dərin fəlsəfi məna daşıyan poeziyaya əsaslanan hər hansı muğamı diqqətlə dinləyərkən, Füzuli, Nəsimi, Seyid Əzim Şirvani, Vahid və başqalarının qəzəllərinin mənası üzərində düşünərkən, insan sehrli bir aləmə dalır, keçirdiyi hisslər həmin muğamın musiqi obrazlarına uyğun gəlir. Bəli, söyləndiyi kimi, bu heyrətamiz musiqi bütün hallarda bizim daxili ovqatımıza təsir edir. O, həmişə yerinə düşür - kədərli və qüssəli anlarımızda da, sevinc və sevgi duyğuları aşıb-daşanda da. Muğam bizi həyatımızın əvvəlindən sonuna qədər daim müşayiət edir. Muğam fenomeni də məhz ondan ibarətdir ki, o, əsrlər boyu insanı müşayiət edib, ona ruhi saflıq və ucalıq bəxş edərək, ən qədim dövrlərdən bu günə və gələcəyə körpü olub.

Əlbəttə, muğam ifaçılığının əsas keyfiyyət meyarı xanəndənin peşəkarlığıdır. Lakin mütəxəssislər haqlı olaraq hesab edirlər ki, xanəndənin ustalığı, onun muğam ifa edərkən dinləyicini başqa bir aləmə aparmaq bacarığı da az rol oynamır. Muğam sənətinin ecazkarlığı, sehri məhz bundadır. Burada səsin gözəlliyi çox vacib amildir. Yaxşı deyiblər ki, muğamda dinləyicini ovsunlayan birinci amil ifaçının gözəl səsidir. Ruhu oxşayan ifa dinləyicinin qəlbində ulvi duyğular oyadır, onu xəyallar aləminə aparır, ruhlandırır.

Muğamın əhəmiyyəti söylədiklərimizdən qat-qat artıqdır. Muğamı daha dolğun şəkildə ifadə etmək üçün yeni fikirlər tapmaq getdikcə çətinləşir. Amma bir şey məlumdur ki, muğam bizim həyatımızın, varlığımızın bir hissəsidir. Mehriban xanım Əliyeva muğamı obrazlı şəkildə çox dəqiq səciyyələndirib: “Biz muğamı gələcək nəsillərə qəlbimizin və ruhumuzun bir hissəsi kimi miras qoyuruq. Məhz, muğam bizim varisliyimizdə köklərə bağlılıq, milli ləyaqət, qürur, emosional zənginlik, izzətə çəkməyi və başqalarının izzətinə şərikin olmağı bacarmaq, muğamın özünün malik olduğu mənəvi kamillik, tamlıq kimi keyfiyyətlər əşılamağa qadirdir”.

Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti nəticəsində muğamımız toyxana, kiçik konsert salonları səviyyəsindən çıxarılıb YUNESKO səviyyəsinə qaldırılıb, muğama layiq olduğu beynəlxalq statusu verilib. Bu gün Avropanın böyük dövlətlərinin, ABŞ-ın bir çox ştatlarının, Yaxın Şərq və Orta Asiya ölkələrinin səhnələrində Azərbaycan muğamı sevilərək dinlənilir və sürəkli alqışlarla qarşılanır. Niyazinin “Rast”, Fikrət Əmirovun sözün həqiqi mənasında sensasiyaya çevrilmiş “Şur”, “Kürd ovsarı”, “Gülüstan-Bayatı Şiraz” əsərləri o vaxta qədər mövcud olmayan simfonik muğam janrının ilk nümunələri kimi bütün musiqi dünyasını heyran edib. Təsədüfi deyil ki, son illərdə İngiltərə, Fransa, Almaniya, Yaponiya və ABŞ-da muğama maraq xeyli artıb, bu ölkələrdə muğamı çox yüksək səviyyədə qəbul edirlər. Görünür, bu fakt onunla izah edilməlidir ki, qədim Azərbaycan muğamı bu əsrin əvvəlinə qədər milli ənənələri xalis şəkildə qoruyub saxlayıb və mütəxəssislərin fikrincə, kifayət qədər inkişaf edib, mədəni dəyərlərin yüksək bədii ifadə formasına çevrilib.

Bu gün Ümummillət idar Heydər Əliyevin ortaya qoyduğu ideyaların reallaşdırılması, “Muğam Azərbaycanın milli sərvətidir”, - deyən Prezident İlham Əliyevin dəstəyi, diqqət və qayğısı, “Biz muğamı gələcək nəsillərə qəlbimizin və ruhumuzun bir hissəsi kimi miras qoyuruq”, - söyləyən Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsləri nəticəsində muğam sənəti yeni inkişaf mərhələsinə yaşayır.

Bunun nəticəsidir ki, 26 avqust - Beynəlxalq Azərbaycan Muğamı Günü və İpək Yolu üzərində yerləşən ölkələrin musiqisi günü elan olunub.

Qeyd edək ki, bu qərar Kanadanın Niaqara şəhərinin meriyası və ənənəvi olaraq hər il keçirilən Beynəlxalq Niaqara musiqi festivalının rəhbərliyi tərəfindən qəbul olunub.

Azərbaycan muğamına, eləcə də musiqisinə bu dərəcədə doğmalığın, yaxınlığın sirri nədədir görəsən?

Sərhəd tanımayan, bir-birindən fərqli musiqilərin geniş yayıldığı çağdaş dünyamızda musiqimizin bu qədər populyarlıq qazanması heç də təəccüblü deyil. Ən azı ona görə ki, biz sadəcə olaraq musiqini təkcə səsin içində dinləyiciyə təqdim etmirik, həm də onu “danışdırırıq”. Bəlkə də bu, çoxlarında təəccüb doğuracaq. Amma inanın ki, bizim musiqimiz dinindən, irqindən, milliyyətindən asılı olmayaraq, hər bir dinləyici ilə onun öz dilində danışa bilir...

Azərbaycan xalqının qədim irsi olan muğam çoxdan geniş kütlələrin ümumi mənəvi sərvətinə çevrilib. Bəşəriyyətin şifahi və mənəvi irsinin bənzərsiz xəzinələrindən olan muğam ötən əsrin əvvəllərindən başlayaraq dünya mədəniyyəti məkanına daxil olmağa başlayıb. 1971-ci ildə YUNESKO 50 albomdan ibarət olan “Dünya ənənəvi musiqisinin antologiyası” kolleksiyasına “Şərqi musiqi antologiyası” seriyasında çıxan “Azərbaycan musiqisi” plastinkasını da daxil edib. 1975-ci ildə Azərbaycan muğamları yenə də YUNESKO tərəfindən “Musiqi mənbələri” seriyasında buraxılıb. Azərbaycan muğamı Andrey Tarkovskinin bütün dünya ekranlarını dolaşan “Stalker” filmində də səslənib.

Bütün bunlar azmış kimi muğamlarımız təkcə Yer kürəsi sakinlərini deyil, həm də göy cisimlərini özünə cəlb edib. ABŞ Milli Kosmik Agentliyi (NASA) Azərbaycanın milli sərvəti olan muğam musiqi nümunəsini 1977-ci ildə peyklə kosmosa göndərmiş.

Muğam Şərqi ən qədim musiqi janrlarından biri olduğu üçün dünya musiqişünaslarının, sənətsevərlərin daim diqqətini cəlb edib. Qədim və orta əsr Şərqi musiqi mədəniyyətinin, folklorunun öyrənilməsində bu janr əsas amillərdən biri kimi tədqiqatçıların təhlil obyektinə çevrilib.

Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə milli muğam ifaçılığı yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Yüzdəliklərlə cilalanan, zaman-zaman üslub, obraz, məzmun, ifaçılıq mahiyyəti zənginləşən Azərbaycan muğamının müasir tarixində Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə həyata keçirilən çoxşaxəli silsilə tədbirlər müstəsna rol oynayır. Bu fəaliyyətin nəticəsidir ki, son illər muğam ifaçılığı ən müxtəlif aspektlərdən hərtərəfli dəstək alaraq, sözün əsl mənasında, intibah dövrünü yaşayır. YUNESKO-nun qərarı ilə dünya mədəniyyətinin qeyri-maddi irsinin bəşəri əhəmiyyətə malik sərvətləri sırasına daxil edilməsi muğamın təkcə xalqımızın deyil, bütün bəşəriyyətin misilsiz mədəni sərvətinin ayrılmaz hissəsi kimi qiymətləndirilməsinə bariz nümunədir.

Həm Heydər Əliyev Fondu, həm də Azərbaycan Mədəniyyət Fondu bu sahəyə öz layiqli töhfələrini veriblər. Son illər ölkəmizdə bir sıra irimiqyaslı layihələr həyata keçirilib, muğam müsabiqələri təşkil olunub, “Qarabağ xanəndələri” albomu buraxılıb, “Muğam” jurnalı, “Muğam ensiklopediyası” nəşr edilib. Muğama dair müasir texnologiyalara əsaslanan və 8 diskdən ibarət “Azərbaycan muğamı” multimedia toplusu ilk tədris vəsaiti kimi hazırlanıb.

Azərbaycan muğamına yeni bir həyat bəxş edən Mehriban xanım Əliyeva bu bənzərsiz sənət inciləri ilə bağlı fikirlərini belə dilə gətirir: “Biz azərbaycanlılar hamımız, haqlı olaraq, öz doğma muğamlarımızla fəxr edirik. Hər bir azərbaycanlı üçün muğam xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Qərblə Şərqi arasında, Böyük İpək Yolu üstündə yerləşən Azərbaycan sivilizasiyaların qovuşduğu bir məkanda əsrlər boyu öz mədəniyyətini formalaşdırıb. Bəzi dövrlərdə biz müxtəlif imperiyaların daxilində yaşasaq da, dinimiz, milli dəyərlərimiz, dilimiz, mədəniyyətimiz bizi bir xalq kimi, millət kimi qoruyub saxlayıb.

Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin və tarixinin ən gözəl incilərindən biri olan muğam, muğam sənəti bizim milli sərvətimizdir. Muğam Azərbaycan xalqına xas olan ən gözəl xüsusiyyətlərin daşıyıcısıdır. Torpağa, köklərə bağlılıq, vətənpərvərlik, milli ləyaqət hissi, qonaqpərvərlik, xeyirxahlıq, mərhəmət, emosional zənginlik - bütün bu hisslər muğam fəlsəfəsinin əsasıdır. Odur ki, desəm, muğam gözəlliyin və məhəbbətin rəmzidir - səhv etməm”.

Bizim sərhəd tanımayan milli musiqimiz həm də dünyanı özünə cəlb edə bilir. Artıq üçüncü dəfədir ki, ənənəvi olaraq hər ilin avqust ayında Azərbaycanın ən gözəl guşələrindən birində - Qəbələdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Beynəlxalq musiqi festivalı keçirilir. Qəbələ Beynəlxalq musiqi festivalı statusunu almış bu incəsənət bayramına dünyanın ən tanınmış musiqiçiləri gəlirlər. Bu möhtəşəm tədbir çərçivəsində pianoçuların müsabiqəsi, musiqinin müxtəlif janrlarına aid konsertlər, ustad dərsləri keçirilir. Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğinə yönələn bu festival həm də ölkəmizin musiqi ənənələrinin dünyada tanılmasına xidmət edir.

Bu gün Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Azərbaycanda bir-birindən maraqlı beynəlxalq musiqi festivalları təşkil edilir. Bu siyahıya Üzeyir Hacıbəyli, Qara Qarayev, Mstislav Rostropoviçin adını daşıyan musiqi festivallarını daxil etmək olar. Hər bir belə hadisə, hər bir belə musiqi festivalı böyük bir bayrama çevrilir. Dünya musiqiçilərinin diqqətini cəlb edən ən maraqlı məqamlardan biri Azərbaycanda keçirilən müxtəlif təyinatlı bütün beynəlxalq əhəmiyyətli musiqi tədbirlərinin hər birində muğam elementlərinin olmasıdır. Bir sözlə, bizim muğamımız bu gün bütün dünyanı fəth etmək, dilindən, dinindən, irqindən, milliyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin qəlbini, ruhunu oxşamaq iqtidarındadır. İnanırıq ki, bu gün dünyanı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

---

dolaşan, çoxsaylı dinləyici sevgisi qazanan, hamını öz dilində danışdırmağı bacaran muğamımızın zəngüləsi tezliklə doğma, dədə-baba torpaqlarımız olan Qarabağda səslənəcək. O gün uzaqda deyil və mütləq gələcək.

“Yeni Azərbaycan”.-2011.-27 avqust.-№157.-S.3.

Mehriban xanım Əliyeva: "Eurovision" mahnı müsabiqəsi musiqi mədəniyyəti tarixində ənənəyə çevrilmiş böyük bayram olmaqla yanaşı, həm də mədəniyyətlərarası dialoqa töhfə verən əhəmiyyətli bir tədbir kimi tanınmaqdadır

"Eurovision" mahnı müsabiqəsi musiqi mədəniyyəti tarixində ənənəyə çevrilmiş böyük bayram olmaqla yanaşı, həm də mədəniyyətlərarası dialoqa töhfə verən əhəmiyyətli bir tədbir kimi tanınmaqdadır.

Bu sözlər müsabiqəni işıqlandıracaq jurnalistlərə təqdim olunan rəsmi proqram kitabçasında Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, "Eurovision-2012" mahnı müsabiqəsinin Təşkilat Komitəsinin sədri Mehriban Əliyevanın təbriklərində yer almışdır.

Azərbaycanın birinci xanımı müxtəlif ölkələrin, xalqların və mədəniyyətlərin musiqi bayramı olan "Eurovision-2012" mahnı müsabiqəsinin iştirakçıları və qonaqlarını ürəkdən salamlamışdır.

Mehriban xanım Əliyeva vurğulamışdır ki, "Eurovision" mahnı müsabiqəsi musiqi mədəniyyəti tarixində ənənəyə çevrilmiş böyük bayram olmaqla yanaşı, həm də mədəniyyətlərarası dialoqa töhfə verən əhəmiyyətli bir tədbir kimi tanınmaqdadır. Bu dəfə bu mötəbər müsabiqə dünya musiqisevərlərinin diqqətini müsəlman Şərqiində ilk opera və ilk baletin, UNESCO tərəfindən bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinin şah əsərləri siyahısına daxil edilmiş muğamın, ürəkləri rıqqətə gətirən "Qarabağ şikəstəsi" kimi möcüzəli musiqinin beşiyi olan Azərbaycana yönəldir. Xalqımız dünya mədəniyyəti incilərini özündə Şərq və Qərb motivlərini, müasir ritm və qədim nəğmələri ahəngdar şəkildə birləşdirən milli musiqi əsərləri ilə daim zənginləşdirmiş, dünya musiqi mədəniyyətinin inkişafına öz töhfəsini vermişdir.

"Eurovision-2012" mahnı müsabiqəsinin Təşkilat Komitəsinin sədri qeyd etmişdir ki, ölkəmizdə tarixən tolerantlıq ənənələri, mədəniyyət və sivilizasiyaların dialoqu mövcud olmuşdur. Burada müxtəlif xalqların və dinlərin nümayəndələri əsrlər boyu sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamış və yaşamaqda davam edirlər. "Eurovision" mahnı müsabiqəsi keçirilən günlərdə də ifaçıları, qonaqları və tamaşaçıları, milliyyətindən, dinindən və siyasi baxışlarından asılı olmayaraq Bakıya toplaşan bütün insanları musiqi birləşdirəcək.

Azərbaycanın birinci xanımı bildirmişdir ki, "Eurovision" mahnı müsabiqəsinə hazırlıq bizdən böyük və gərgin əmək tələb etmişdir. Lakin bu gərginlik sizinlə xoş görüş ümidi ilə əvəzlənmişdir. Əminəm ki, müxtəlif mədəniyyətlərin qarşılıqlı zənginləşməsinə səbəb olan və xalqlar arasında olan birliyi daha da gücləndirən bu musiqi bayramının, gözəl Bakımızın və qonaqpərvər xalqımızın xoş xatirəsi qəlbinizdə daim yaşayacaqdır.

"Xalq qəzeti".-2012.-15 may.-N 105.-S.3.

**“Eurovision-2012” mahnı müsabiqəsinin ölkəmizdə yüksək səviyyədə təşkili
hələ də dünya mətbuatının gündəmindədir**

İyulun 10-da Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva may ayında Bakıda keçirilən "Eurovision-2012" mahnı müsabiqəsində Azərbaycanı təmsil edən xalq artisti Alim Qasimov və Səbinə Babayeva ilə görüşmüşdür.

Azərbaycanın birinci xanımı Alim Qasimov və Səbinə Babayevanı müsabiqənin finalında uğurlu çıxışlarına görə təbrik edərək dedi: "Siz bizim mədəniyyətimizi yüksək səviyyədə nümayiş etdirdiniz. Bunu həm çıxışınız, həm də müsabiqənin yekunlarına görə layiq görüldüyünüz yüksək yer təsdiqləyir".

Mehriban xanım Əliyeva 57-ci "Eurovision" mahnı müsabiqəsinin ölkəmizdə yüksək səviyyədə təşkil edildiyini və bunun hələ də dünya mətbuatının gündəmində olduğunu vurğuladı. Azərbaycanın birinci xanımı qeyd etdi ki, ölkəmizin bu müsabiqədə iştirakının təşəbbüskarı da Heydər Əliyev Fondu olmuşdur. Azərbaycanın "Eurovision" mahnı müsabiqəsində layiqincə təmsil olunmasının Fond tərəfindən daim arzulandığını deyən Mehriban xanım Əliyeva ölkəmizin bütün bu uğurlara qısa zamanda nail olduğunu vurğuladı. Fondun prezidenti Azərbaycanın "Eurovision" müsabiqəsində həmişə yüksək yerlərdə qərarlaşdığını diqqətə çatdırdı.

Azərbaycanı "Eurovision-2012"də təmsil edən xalq artisti Alim Qasimovu və Səbinə Babayevanı bir daha təbrik edən Mehriban xanım Əliyeva bu müsabiqənin onlar üçün gələcək fəaliyyətlərində yeni imkanlar açdığını dedi.

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

“Xalq qəzeti”.-2012.-11 iyul.-N 151.-S.4.

Bakıda “Muğam aləmi” III Beynəlxalq muğam festivalının təntənəli açılışı olmuşdur

Martın 9-da Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində "Muğam aləmi" III Beynəlxalq muğam festivalının təntənəli açılış mərasimi olmuşdur.

Tədbirdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO-nun və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyeva iştirak etmişdir.

Martın 19-dək davam edəcək festivalın təşkilatçıları Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqıdır.

Beynəlxalq festivalın prezidenti, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva mərasimi açaraq çıxış etmişdir.

Mehriban xanım Əliyevanın çıxışı

– Xanımlar və cənablar, hörmətli qonaqlar, əziz dostlar, axşamınız xeyir.

Bu gün şəhərimizin mədəni həyatında çox mühüm hadisə baş verir. Bu axşam III Beynəlxalq muğam festivalının açılış mərasimi keçirilir. Mən festivalın iştirakçılarını, ölkəmizə gələn bütün qonaqları səmimi qəlbdən salamlayıram, Azərbaycana “Xoş gəlmisiniz!” deyirəm.

Artıq üçüncü dəfədir ki, qədim muğam sənəti dünyanın müxtəlif ölkələrindən gələn ifaçıları, sənətkarları, incəsənət xadimlərini, alimləri, musiqisevərləri bir araya toplayır və heç bir sərhədlərə sığışmayan gözəl musiqi bizi on gün ərzində birləşdirəcək, bizə xoş anlar bəxş edəcəkdir.

Bu il muğam festivalının açılış mərasimi Heydər Əliyev Mərkəzində keçirilir. Bu memarlıq abidəsi özü sanki musiqiyə bənzəyərək insanların daxilində müxtəlif hisslər və obrazlar oyadır. Kimsə onu dəniz dalğasına, kimsə bulud karvanına, kimsə küləyin şiddətinə oxşadır. Bu məkan ənənəni və müasirliyi özündə birləşdirən Bakının yeni simvollarından biridir. Bu axşam bu səhnədə bizim mədəni irsimizin incisi olan gözəl muğam səslənəcəkdir.

Əziz dostlar, festival günləri biz birlikdə məşhur ustadları və gənc ifaçıları dinləyəcəyik. Gənclər muğam müsabiqəsində iştirak edəcəklər. Bakı Beynəlxalq Muğam Mərkəzində ustadların çıxışları, Filarmoniyada, Opera və Balet Teatrında, digər konsert salonlarında simfonik muğamlar, muğam operaları səslənəcəkdir. Bakı caz klubunda muğamla cazın nadir sintezini dinləmək imkanı yaradılacaqdır. Azərbaycan muğamının qədim ənənələri və tarixi ilə yanaşı, müasir ifa sənətinin imkanları göstəriləcəkdir. Eyni zamanda, muğamın ölkəmizin XX əsrdə musiqi mədəniyyətinin bütün janrlarına nə dərəcədə təsir göstərdiyinin şahidi olacağıq. Mən ümidvaram ki, festival proqramı özündə Azərbaycanda qonaq olan ölkələrin rəngarəng muğam məktəblərinin ənənələrini, uğurlarını, nailiyyətlərini də bizə göstərəcəkdir. Ən əsası odur ki, Beynəlxalq muğam müsabiqəsi yeni adlar, yeni istedadlar aşkar edəcək və muğamın həm ölkəmizdə, həm dünyada daha yaxşı tanınmasına, daha geniş yayılmasına töhfəsini verəcəkdir.

Bu ilki festival bir neçə yeniliklə seçilir. Birinci yenilik ondan ibarətdir ki, muğam müsabiqəsi təkcə xanəndələr arasında keçirilmir, həmçinin instrumental muğam sənətini də əhatə edəcəkdir. Digər yenilik ondan ibarətdir ki, demək olar, ölkəmizin bütün regionlarında fəaliyyət göstərən musiqi məktəblərinin şagirdləri bu festivalda iştirak edəcəklər. Onlar məşhur xanəndələrlə, ölkəmizə gələn qonaqlarla birgə çıxış edəcəklər və əlbəttə, bu da gənc istedadlar üçün əvəzolunmaz bir təcrübədir.

Əvvəlki illərdən fərqli olaraq bu il festival təkcə Bakı şəhərində deyil, Naxçıvanda, Gəncədə, Lənkəranda, Qəbələdə, Şamaxıda, Şirvanda və ölkəmizin digər şəhər və rayonlarında keçiriləcəkdir.

Dünyada muğama maraq artmaqdadır. Biz bunu festivalda iştirak edən ölkələrin sayının artmasında da görürük. Bu il festivala 24 ölkə qatılıb. Festival çərçivəsində keçirilən elmi simpoziumda xaricdən gələn çoxsaylı ekspertlər və alimlər də iştirak edəcəklər.

Əziz dostlar! Hər bir xalqın, hər bir millətin ən böyük sərvəti onun mədəni irsidir. Azərbaycan qədim və zəngin tarixə, mədəniyyətə malik olan bir ölkədir. Əsrlər boyu bizi bir millət kimi qoruyub saxlayan mədəni irsimiz, dilimiz, ədəbiyyatımız, poeziyamız, musiqimiz olub. Muğam isə əsl sənət incisidir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan muğamı UNESCO-nun bəşəriyyətin mədəni irsinin şah əsərləri siyahısına salınıb və çox sevindirici haldır ki, artıq bu siyahıda Azərbaycan tarı və tar ifaçılığı da vardır. Bu, bizim mədəni irsimizə, mədəni irsimizin qorunmasına dünya miqyasında göstərilən diqqətin və qayğının göstəricisidir.

Əziz dostlar! Yəqin bilirsiniz ki, bu festival Heydər Əliyev Fondu tərəfindən hazırlanır. Heydər Əliyev Fondu fəaliyyətinin ilk günündən mədəni irsimizin qorunmasına xüsusi diqqət yetirir. Biz bu sahədə bir çox tədbirlər hazırlayıb həyata keçiririk, bir çox festivallar reallaşdırırıq. Bu sırada Qəbələ musiqi festivalı, Rostropoviçin, Qara Qarayevin, Üzeyir Hacıbəylinin adını daşıyan festivalları qeyd etmək istədim. Əlbəttə, ən vacibi Beynəlxalq muğam festivalıdır. Festivalın hazırlanmasında əməyi olan hər bir insana dərin

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

---

minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bu gün mən bizim məşhur ustadlarımızı salamlayıram və onlara öz hörmət və ehtiramımı çatdırıram. Siz bizim korifeylərimizsiniz, siz muğam sənətini yaşadırsınız, siz yeni istedadlar yetişdirirsiniz. Mən sizə cansağlığı, uzun ömür arzulayıram.

Əziz dostlar! Sonda qarşıdan gələn Novruz bayramı münasibətilə sizin hamınızı ürəkdən təbrik edirəm. Festival iştirakçılarınıza uğurlar, bizə isə çox xoş anlar arzulayıram.

İndi isə “Muğam aləmi” III Beynəlxalq Muğam Festivalını açıq elan edirəm. Çox sağ olun.

* * *

Hökumət rəsmilərinin, Milli Məclisin deputatlarının, Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələrinin, tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin, 24 ölkədən, o cümlədən Türkiyə, İtaliya, İspaniya, Misir, Hindistan, Çin, İran, Tunis, Mərakeş, Liviya dan gəlmiş qonaqların iştirak etdikləri tədbir geniş konsert proqramı ilə davam etmişdir.

“Xalq qəzeti”.-2013.-10 mart.-N 54.-S.3.

Qəbələ beynəlxalq klassik musiqi mədəniyyəti mərkəzinə çevrilib

Mehriban xanım Əliyeva: “Beynəlxalq mədəni əlaqələr, qarşılıqlı mədəni inteqrasiya Azərbaycanın dövlətlərarası siyasətlərinin əsas prioritetlərindən biridir”

Ölkəmizdə beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi, dinindən, irqindən asılı olmayaraq, saysız insanların Azərbaycana səfəri bu diyarın sivilizasiyaların qovuşduğu yerləşdiyinə əsaslanır və ölkəmiz mədəniyyətlərarası dialoqa töhfələrini verən məkan kimi dünyada tanınır. Bir-birinin ardınca müxtəlif tədbirlərin Azərbaycanda təşkili ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu daha da artırır. Qloballaşan bugünkü dünyada belə tədbirlərin təşkilində Heydər Əliyev Fondunun da müstəsna yerini vurğulamaq vacibdir. Fond tərəfindən Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı, təbliği, dünya müstəvisində daha əhəmiyyətli yer tutması, eyni zamanda yeni-yeni yaradıcılıq nümunələrinin meydana çıxması, mədəni irsimizin qorunması istiqamətində genişmiqyaslı işlər görülməkdədir. Musiqi mədəniyyəti ilə hər zaman fərqlənən Azərbaycanda Beynəlxalq Muğam Festivalı, Mstislav Rostropoviç adına Musiqi Festivalı, Üzeyir Hacıbəyli, Dmitri Şostakoviç, Bülbül kimi dahi bəstəkarlar və ifaçıların yubileylərinə həsr olunmuş beynəlxalq festivallar təşkil olunub. Bu layihələr çərçivəsində iştirakçı dövlətlər qədim zamanlardan Azərbaycanın tolerantlıq ənənələrinin qorunub saxlandığı müxtəlif xalq və dinlərin nümayəndələrinin əsrlər boyu sülh içində yaşadığını daha aydın seziirlər.

Bildiyimiz kimi, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 2009-cu ildən Azərbaycanın gözəl guşələrindən biri olan Qəbələdə Beynəlxalq Musiqi Festivalının keçirilməsi ilə milli musiqi mədəniyyəti tarixində yeni ənənənin təməli qoyulub. Mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi, zəngin musiqi mədəniyyətimizin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşma və dostluğun möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edən bu festival gözəl bir ənənəyə çevrilərək, öz beynəlxalq nüfuzunu ildən-ilə artırır. Ötən həftə ənənəvi Qəbələ Beynəlxalq Musiqi Festivalına yenidən start verilməsi Azərbaycan və dünya musiqisinin, mədəni dəyərlərin qorunub saxlanması üçün Heydər Əliyev Fondu tərəfindən atılan növbəti addımdır. Azərbaycanda baş tutan növbəti möhtəşəm incəsənət bayramı - Qəbələ V Beynəlxalq Musiqi Festivalı hər il olduğu kimi dünyanın müxtəlif ölkələrinin musiqiçilərini yenidən dünyanın ən qədim sivilizasiyalarından biri - Qafqaz Albaniyasının paytaxtı olan, zamanın, mədəniyyətin izini daş yaddaşına həkk edən Qəbələyə toplayıb. Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın dediyi kimi “Buraya qədəm qoyan hər bir insan əsrlərin nəfəsini hiss edir”. Əbəs yerə deyil ki, MDB-nin üzv dövlətlərinin humanitar sahə üzrə Əməkdaşlıq Şurasının və təşkilata üzv ölkələrin Humanitar Əməkdaşlıq üzrə Dövlətlərarası Fondunun Aşqabadda keçirilmiş birgə iclasında qəbul edilən qərara əsasən, 2013-cü ildə Qəbələ MDB-nin mədəniyyət paytaxtı elan olundu. Bu gün gözəl təbiəti, təkərsizliyi, bənzərsizliyi ilə seçilən Qəbələ şəhərinin MDB-nin mədəniyyət paytaxtına çevrilməsində bu məkanın zəngin mədəniyyəti və tarixi də önəmli amillərdir. Bu gün qala divarlarının və məbədlərin qalıqları bu şəhərin qədim zamanlarda əfsanəvi dövlətin - Qafqaz Albaniyasının paytaxtı olduğunu xatırladır. Məhz Qafqaz Albaniyası dövründə tolerantlıq ənənələrinin və mədəniyyətlərin qarşılıqlı zənginləşdirilməsinin təməli qoyulmuşdur. Böyük İpək Yolu Azərbaycan ərazisindən keçəndə bu ənənələr öz inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdu. Bu gün həmin ənənələrin sayəsində Azərbaycan Avropa və Şərq arasında mədəniyyətlərarası körpü rolunu oynayır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasət nəticəsində bu gün Qəbələ öz qədim və tarixi görkəmini saxlamaqla müasirləşir. Burada incəsənətin gözəlliyi ilə təbiətin gözəlliyi vəhdət təşkil edir. Bu gün Azərbaycanda regionların sürətli inkişafı Prezident İlham Əliyevin Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strategiyani uğurla davam etdirdiyini bir daha göstərir. Paytaxtla yanaşı, bölgələr də inkişaf edir. Qəbələ son vaxtlar çox gözəl və müasir şəhərə çevrilib. Qəbələdə bir sıra mədəni-humanitar tədbir keçirilir. Azərbaycanın bu qədim şəhəri beynəlxalq klassik musiqi mədəniyyəti mərkəzinə çevrilib. Gözəl otellər, yollar, hava limanı və digər imkanlar tədbirlərin yüksək səviyyədə təşkil olunmasına şərait yaradan amillərdir. Burada keçirilən mədəni tədbirlər nəinki MDB, eləcə də dünya mədəni irsinə töhfələrini verir. Azərbaycan mədəniyyətinin hamisi Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və yaxından köməyi ilə festivalının Qəbələ səhnəsində dahi Azərbaycan və dünya bəstəkarlarının əsərləri səsləndirilir. Burada klassik və kamera musiqisi ifa olunur. Qəbələ festivalı səhnəsində həm Avropa klassik musiqisi, həm də ənənəvi Azərbaycan musiqisi və onun incisi - hələ 2003-cü ildə YUNESKO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına daxil edilən muğam səslənir.

Beynəlxalq tədbirlərin təşkil olunduğu şəhərlərin adları ilə bir sırada yer alan Qəbələdə keçirilən festivalda müxtəlif ölkələri təmsil edən musiqiçilərə ünsiyyət və əməkdaşlıq üçün əlverişli şərait yaradılır, mədəniyyətlərarası dialoqun möhkəmləndirilməsinə daha geniş imkanlar açılır. Heydər Əliyev Fondunun

prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın festival iştirakçılarına ünvanladığı təbrik məktubunda deyilir ki, dünyada gedən ictimai-siyasi proseslərdə və sivilizasiyalararası dialoqda dünya mədəniyyətlərinin qarşılıqlı münasibətləri bütün dövrlərdə mühüm əhəmiyyət kəsb edir: “Məhz mədəniyyət xadimlərinin məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində bəşəriyyət mədəniyyətlərin qarşılıqlı təhlükəsini dəf edərək dialoqun uğurlu nəticələrinə nail olub. Beynəlxalq mədəni əlaqələr, qarşılıqlı mədəni inteqrasiya Azərbaycanın dövlətlərarası siyasətinin əsas prioritetlərindən biridir. Bu gün beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycan mədəniyyətinə böyük maraq göstərir. Mən də YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri kimi dünya mədəniyyəti xəzinəsini olduqca dəyərli əsərlərlə zənginləşdirmiş, xalqımızın mədəni irsinin dünyada təbliğ olunmasına, dünya mədəniyyət nümunələrinin ölkəmizdə tanıtılmasına xidmət edən, xalqlararası mədəni-mənəvi inteqrasiyanın səmərəliliyini artıran layihələri daim dəstəkləyəcəyəm”.

Festival dünya musiqiçilərini bir araya gətirib. Avqustun 6-dək davam edəcək musiqi bayramına Rusiya, Türkiyə, Böyük Britaniya, ABŞ, İtaliya, Fransa, Koreya, İsrail, Litva, Kuba kimi ölkələrdən dünya şöhrətli dirijor, ifaçı və kollektivlər dəvət olunub. Yerusəlim Simfonik Orkestri, Yuri Başmet və “Yeni Rusiya” simfonik orkestri, Kuba caz qrupu, Amos Talmon, Boris Berezovski, Vadim Repin, Oksana Yablonskaya, Dmitri Yablonski, Yader Benyamini, Muza Rubayskite, Hee Youn Choue, Mixail Qutman və başqaları musiqisevərlərə unudulmaz anlar bəxş edəcəklər. Festival çərçivəsində Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin konserti, Pyotr Çaykovskinin “Yevgeni Onegin” operası, Fikrət Əmirovun “Nəsimi haqqında dastan” simfonik poeması, Motsartın “Fiqaronun toyu”, “Don Juan” operaları, E.Qriqin “Kənd həyatının mənzərələri”, D.Şostakoviçin “Trio” əsərlərindən parçaların səsləndirilməsi qarşılıqlı mədəni əlaqə və anlaşmadan xəbər verir. Cüzeppe Verdinin “Taleyin gücü”, “Don Karlos”, “Bal-maskarad”, “Otello”, “Atilla” “Aida”, “Trubador” operalarından parçaların, vokalçıların Bülbül adına Beynəlxalq Müsəbiqələrinin Qaliblərinin konserti bu münasibətlərin istiliyindən, qarşılıqlı münasibətdən xəbər verir. Məşhur italyan musiqiçi Mirko Roverellinin dirijorluğu ilə baş tutan konsertdə Yerusəlim Simfonik Orkestrinin Azərbaycanın və Avropanın görkəmli bəstəkarlarının əsərlərindən parçalar səsləndirməsi dini və irqi müxtəlif olan insanları bir araya gətirib.

Məharətli ifası ilə dünyaya səs salan Yerusəlim Simfonik Orkestrinin müşayiəti ilə keçən konsertdə Azərbaycan tamaşaçıları və xarici ölkələrdən Qəbələyə gəlmiş turistlər unudulmaz anlar yaşayıblar.

Qəbələ festivalı çərçivəsində keçirilən konsertlərin hər birinin özünəməxsus gözəlliyi vardır. Festival sərhəd və rəqabət tanımayan musiqi dünyasında birlik hissi bəxş edən bayrama, Qəbələ isə bütün musiqiçilərin, tamaşaçıların, sənətsevərlərin tanınmış və sevimli görüş yerinə çevrilib.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI.

“Səs”.-2013.-30 iyul.-N 138.-S.4.

«Muğam televiziya müsabiqəsi-2013» yadda qalan final yarışması ilə başa çatmışdır

Noyabrın 6-da Azərbaycan televiziya və radio günündə Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi, Azərbaycan Mədəniyyəti Fondunun layihəsi, Azərbaycan Televiziyasının təşkilatçılığı və Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin iştirakı ilə üç ay davam edən "Muğam televiziya müsabiqəsi-2013"ün final mərhələsi keçirilmişdir.

AzərTAc xəbər verir ki, tədbirdə akademik Ziyad Səmədzadə və Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvi Nizami Cəfərov çıxış edərək Azərbaycan televiziya müsabiqəsinin keçdiyi tarixi inkişaf yolundan söz açmışlar.

Diqqətə çatdırılmışdır ki, Azərbaycan radiosu 1926-cı il noyabrın 6-da fəaliyyətə başlamışdır. Azərbaycan televiziya müsabiqəsi yaranandan sonra bu tarix teleradio günü kimi qeyd edilir.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra teleradio məkanında böyük dəyişikliklər baş vermişdir. Azərbaycan televiziya müsabiqəsinin auditoriyası çox genişdir. Bu gün onun verilişlərini peyk vasitəsilə dünyanın hər yerində izləmək mümkündür.

Bildirilmişdir ki, bu gün bayram-bayrama qovuşmuşdur. Belə bir gündə iki mühüm hadisənin qeyd olunması təqdirəlayiqdir.

Tədbirdə Azərbaycan muğam sənətinin qorunub saxlanılmasında, təbliğində və inkişaf etdirilməsində Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın əvəzsiz xidmətləri xüsusi vurğulanmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, muğam sənəti sahəsində yeni istedadların üzə çıxarılmasında Heydər Əliyev Fondunun böyük rolu olmuşdur.

Vurğulanmışdır ki, Azərbaycan muğamı professional musiqi mədəniyyətimizin mühüm qolunu təşkil edir. Təsadüfi deyildir ki, bu milli musiqinin bəşəri əhəmiyyətini nəzərə alan UNESCO 2003-cü ildə onu bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsinin şah əsərlərindən biri elan etmişdir.

Bir daha diqqətə çatdırılmışdır ki, cari il avqustun 6-da Beynəlxalq Muğam Mərkəzində "Muğam televiziya müsabiqəsi-2013"ün startı verilmişdir. Müsabiqənin Azərbaycan Televiziyası və Radiosu, eləcə də "Mədəniyyət" kanalı ilə canlı yayımlanması isə muğamsevərlər üçün əsl ərməğan olmuşdur.

Bildirilmişdir ki, bu gənclər müxtəlif rayon və şəhərlərdə aparılan dinləmələrdə yaşadlarından seçilən istedad sahibləridir. Ümumilikdə 500-dən çox gəncin iştirak etdiyi birinci turdan növbəti mərhələyə 48 xanəndə vəsiqə almış, onlardan isə 21-i Bakı səhnəsində çıxış etmək hüququ qazanmışdır. Artıq bir ənənəyə çevrilən və dördüncü dəfədir ki, keçirilən muğam televiziya müsabiqəsinin münisflər heyəti də həmişə olduğu kimi peşəkarlardan ibarətdir.

Müسابiqənin münisflər heyətinin üzvləri - xalq artistləri Əlibaba Məmmədov, Arif Babayev, Səkinə İsmayılova, Ağaxan Abdullayev, Mənsüm İbrahimov, əməkdar incəsənət xadimi, Bəstəkarlar İttifaqının katibi Sərdar Fərəcov və əməkdar incəsənət xadimi, müsabiqənin təşkilat rəhbəri Nadir Axundov iştirakçılara təqdim olunduqdan sonra söz muğama verilmişdir.

Sonra "Muğam" instrumental ansamblının müşayiətilə müsabiqənin final mərhələsinə çıxmış gənc ifaçılar Xətai Hacıyev, Gülnar Qüdrətli, Babək Quliyev, Ramiq Bayramov, Zümrüd Məmmədova, Sərxan Bünyadzadə və Mirpaşa Şükürov tamaşaçılar və münisflər heyəti qarşısında bir daha imtahan vermişlər. Onların bir-birindən gözəl ifaları tamaşaçıları heyran qoymuşdur.

Gecədə obyektiv səbəblərdən müsabiqənin Naxçıvanda keçirilən növbəti mərhələsində iştirak edə bilməyən Murad Əbduləzizov və Ayşən Mehdiyevanın da ifaları dinlənilmişdir.

Sonra münisflər heyəti səhnəyə dəvət olunmuş, müsabiqənin qaliblərinin adları elan edilmiş və mükafatlandırma mərasimi keçirilmişdir.

Müسابiqə iştirakçılarının 14 nəfərinə diplomlar təqdim edilmişdir.

İştirakçılardan Murad Əbduləzizov və Ayşən Mehdiyeva "Tamaşaçıların rəğbəti" mükafatına layiq görülmüş və onlara üzərində müsabiqə təşkilatçılarının emblemi olan qaval hədiyyə olunmuşdur.

Müسابiqənin münisflər heyətinin yekdil qərarı ilə Sərxan Bünyadzadə birinci, Xətai Hacıyev, Zümrüd Məmmədova ikinci, Ramiq Bayramov, Gülnar Qüdrətli və Babək Quliyev isə üçüncü yerləri tutmuşlar.

"Muğam televiziya müsabiqəsi - 2013"ün 12 yaşlı iştirakçısı Mirpaşa Şükürov yarışmanın ən yüksək mükafatına - "Qran-pri"yə layiq görülmüşdür.

Qaliblərə diplomlar və Azərbaycanın musiqi alətlərinin rəmzi olan qiymətli xatirə hədiyyələri təqdim olunmuşdur.

Münisflər heyəti adından xalq artisti Əlibaba Məmmədov çıxış edərək teleradio işçilərini təbrik etmiş, onlara uğurlar arzulamışdır. O, bildirmişdir ki, bu müsabiqə təkcə musiqi yarışması deyildir. Bu müsabiqə Azərbaycan muğamlarına yeni nəfəslər, yeni ifaçılar gətirmişdir.

Xalq artisti xüsusi olaraq vurğulamışdır ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Heydər Əliyev

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin
PREZİDENT KİTABXANASI

Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva muğamlarımıza yeni həyat vermiş və onun inkişafına, təbliğinə hər zaman yardımçı olmuşlar.

Sonda qaliblər və diplomantlar birlikdə "Qarabağ şikəstəsi"ni ifa etmişlər.

“Azərbaycan”.-2013.-7 noyabr.-№ 246.-S. 7.